

DALIMILOVA KRONIKA ČESKÁ¹

POČÍNÁ SĚ KRONIKA ČESKÁ

I.

Mnozí pověstí hledají,
v tom múdrě i dvorně činie,
ale že své země netbajú,
tiem svůj rod sprostenstvím vinie.
Neb by sě do nich které cti nadieli,
své by země knihy jměli;
z nich by svůj rod veš poznali,
okud jsú přišli, vzvĕděli.
Jáz těch knih dávno hledaju,
a vezdy toho žádaju,
by sě v to někto múdrý uvázal,
všĕ české skutky svázal.
A dotad sem toho žádal,
donid sem toho prve nezbádal,
(ež) v to sě nikto nechce otdati;
proto sě sám v to drbiu uvázati.

II.

Ale věz, že-ť úsilno jest' tuto kroniku psáti,
že-ť drbiu z rozličných jednu shledati.
Neb to za jisté povĕdě,
že-ť nikdĕž celé kroniky nevĕdě;
neb-ť jejie vši písáři ne velmi sú snažni byli,
pro to sú jie mnoho opustili,

¹ Převzato z: *Dalimilova kronika*, Praha 1948.

jedno o svém kraju, a jiného málo mluviece,
jiného mnoho opustiece,
a někde velmi krátiece,
a tiem pravý sled tratiece.

III.

Nalez kroniku u kněže starého v Boleslavi,
ta všechny jiné oslaví,
ta mi jistě Vlastiny boje zpraví,
mnoho neznámého vypraví.
Proto, budeš-li pražskou neb břevněvskou kroniku čísti,
tiemto se právě ujisti,
že na niej jest' méně postaveno,
ale slov více mluveno.
Opatovická ta často blúdí,
ač i více mluví, však tobú slúdí,
Vyšehrazská ta mi se nejméně sliúbila,
nejlepšíe na Boleslavi byla.
To račtež všickni věděti,
ež té chciu se podržeti.
Ale nalezneš-li kde co jinak, než tuto, mluveno,
věz, ež to jest' mú volióu neproměněno,
ale, jakž to jest' tam postaveno,
takež-t' jest' i mnú ustaveno.

IV.

Řeči prázdne, jelikož mohu, myslíu ukrátiti,
avšak smysl celý myslíu položiti,
aby se tiem mohl každý raději učiti,
k svému se jazyku více snažiti;
neb uslyšě múdrý řeč múdrú, múdřejí bude,
tužebný tiemto túhy zbude.
Jáz tuto sprostně položiu
a na to lepšího prošiu,
aby pro naše země čest'

i pro našich nepřátel lest'
opravil mú řeč rýmem krásným
a oslavil hlaholem jasným,
a mne tiemto nehaněje,
řka: „Plete se v to, a neuměje.“
Jáz se v tom sám dobře znaju,
kromě že-t' o svém jazyce velmi tbaju.
To mě jest' k tomu vzbudilo,
i mě k úsiliu připudilo.

I.

Od babylonské věže a o sedmi dcát jazyciech.

Když vešken liud pro svú vinu
kromě osmi vodú zhynu,
ti, jižto běchu ostali,
ot vzchodu slunečného vstali.
Ku poledniu vždy se brachu,
nebo bychu plni strachu,
potopy se vždy bojiece,
samí sobě v tom nevěřiece.
Když na jednom poliu biechu,
jemužto Sennar diechu,
tu nemúdrú radu vžechu
a právě podobnú k smiechu,
řkúc: „Postavimy věžiu sobě,
ta buď vz výšiu až do nebě.“
A když tu věžiu děláchu,
tvrdými cihlami ju skládáchu,
klí miesto vápna jmějiechu,
vsickni jednu řeč mluviechu.
Bohu jich dielo se nesmili,
i jich jazyky tako zmýli,
(ež) bratr bratru neurozumě,

ale všeliký svú řeč jmě.
Tu svého diela přěstachu,
a druh ot druha sě brachu.
Každý těch sobě vlast ustaví,
ot těch sě vzněchu rozliční nravi.
Ti sobě osobichu země,
jakž i dnes jmá každá své jmě.
Mezi jinými Srbové,
tu kdežto bydlie Hřekové,
podle moře se usadichu,
až do Říma sě vzplodichu.

II.

O počátce našeho jazyka v Čechách.

V srbském jazyku jest země
jiejžto Charvaty jest jmě.
V tej zemi bieše lech,
jemužto jmě bieše Čech.
Ten mužobojstva se dočini,
pro něž svú zemiu provini.
Ten Čech jmějješe bratrův šest',
pro něž jmějješe moc i čest',
a ot nich mnoho čeledi,
juž jedné noci Čech osledi.
I vybra sě se vším z země,
jiejž diechu Charvaty jmě.
I bra sě lesem do lesa,
dědky své na pleciú nesa.
A když dlúho lesem jide,
k velikému hvozdu přide.
Tu sě stešte čeledi jeho.
Vecě Čech: „Ach běda jest' skutka mého,
že pro mě jste v tejto núzi

a jsú pro mě vaši domové hustí luzi.
I vecě Čech k svému sboru:
„Podejděm pod tuto horu,
dětem, skotu odpočinem,
a snad sě tu s tůhú minem.“
Za jutra u pravé zořě
by Čech sám sedm na tej hoře,
s niež všiucku zemiú ohleda,
a dále jim jíti neda,
řka: „Jmámy zemiú po svej vóli,
budú nám z té plni stoli,
zvěři, ptákóv, ryb, včel dosti,
ot nepřátel tvrdá dosti.“
Jako by sě dnes na púšči stalo,
kdež by jim nic nepřekážalo.
S té hory na zemiú zřěchu,
proto tej hoře Říp přěvzděchu.
Prvé chleba nejmějiechu.
maso a ryby jediechu.
Prvé léto laz vzkopachu,
a druhé léto rádlem zorachu.
Ale že jich starostě Čech diechu,
pro-ň zemi Čechy vzděchu.
Ti liudie velmi věrní biechu,
vše sbožie obecno jmějiechu;
komu sě co nedostanieše,
u druha jako své jmějieše.
Jeden obyčěj zlý jmějiechu,
že manželstva ndržiechu.
Tehdy i jedna žena mužem jista nebieše,
jeden muž žen mnoho jmieše.
Právě skotsky přěbýváchu,
na však večer nového manželstva hledáchu.
Súdcie i jednoho nejmějiechu,

nebo sobě nekradiechu.
Pakli se kdy stala která sváda,
u stařějšieho budieše rada,
aby právo učinili,
pravému škody polepšili.
Minu let tomu velmi mnoho,
že se držě ten liud obyčěje toho.

III.

Ot Libušina otce múdrého.

Když tomu mnohý minu rok,
vsta v zemi muž, jemuž diechu Krok.
Ten zemiú všiucku súdieše
a múdrosti jie učieše.
Potom Krok jide do navi
tři múdré dcery ostavi,
Kaziu, Tetku a Liubušiu,
o třetiej mluviti mušiu;
Kazě sědieše na Kazíně,
a Tetka na Tetíně,
Liubušě prorokyni bieše
a všiucku zemiú súdieše.
Sta sě, že o meziú dva sě svadista,
a sobě dobřě přibista.
Liubušě je sě jú súditi,
a vinného musí smútiti.
Vinný je sě Liubušě haněti,
řka: „Nechciu tebe za súdciu jmieti;
neb žena lépe umie jehlú šíti
než v sudě muže súditi.
Auvech, to mě velmi truí,
že našiú zemiú žena súdí.“
I všěch paní je sě haněti,

jehož jáz nechciu mluvíti.
Liubuše, to uslyševši,
nemúdrému přehověvši,
nic jemu neotpovědě,
ale valný snem zapovědě.
Když se na snem všickni snidú,
a před Liubušiu přijidú,
tehdy ta všie země máti
je se hanby žalovati.
Zeměné, to uslyševše,
svej hospodě se nasmievšě,
jako z praka se zpodjemšě,
rady i jedné nevezemšě,
křikú všickni jedniem hlasem:
„Nevyplatímy to jedniem vlasem!
Pravdu-ť jest mluvil člověk taký;
nebo-ť jest muž vila všaký,
jenž se kto před ženú súdí,
jehož k tomu nůzě nepřipudí.
Juž ti déle nechcem hověti,
chcem mužě za hospodu jmieti.
Jednoho-ť na tobě prosímy:
pověz nám věštbami svými,
z které nám radiš země knězě vzieti?
Nebo v svej nemóžem podobného jmieti.“

IV.

O Libušinu proročství.

T'dy Liubušě odpovědě,
řkúc: „To-ť vám beze lsti povědě,
jakož koli ste mě uhanili,
kdež ste mě tak potupili.
Zlý člověk to musí býti,

kterýž pro své dobré dá obci zlým užiti.
Obec jest' každého ohrada;
kdož ju tupí, minula-t' jej rada.
Ztratě obec, neufaj do hrada;
bez obcě dobude tebe všeliká sváda.
Ale jaz vám své škody nedám zlým užiti,
chciu vám beze lsti raditi.
Radějši byste mohli mój súd trpěti,
než se drbíte za kněz silného mužě jmieti.
Lehčeje-t' tepe dievčie ruka:
ot mužské rány bývá veliká muka.
Tu mně tehdy uvěříte,
když svého kněže za železným stolcem jedúc uzříte.
Bude-li nad vámi ciuzozemec vlásti,
nemoci bude dlúho váš jazyk trvati.
Túha-t' jest každého mezi ciuzími,
a smutný utěší se mezi známými.
Každý kraluje prieteli svými,
i jeden múdrý nerad' se s ciuzími.
Pojme k sobě liud jazyka svého,
bude-t' vždy hledati vašeho zlého,
a na váš liud bude hledati viny
a svým rozdělí vaše dědiny.
Češte své, ač i krastavo,
nedaj v své ciuzozemciu, česká hlavo.
Tomu-t' vy učí ženská hlava,
kde jeden jazyk, tu jeho sláva.“

O Libušinu koni, ježto Přěmysla přinesl.

Opěť Liubušě povědě:
„Nebo-t' jáz to dobře vědě,
jemuž býti vašiú hospodú.
Jdětež, čstnějši, po mého konie vodu,
kamož-t' jedno on poteče.

A komuž-ti on přiteče,
toho na ten kůň vsadiece,
ved'těž ji sěm, sě nesvářiece.
Budete-li sě svářiti,
po tisiuc let bude-ť zemi škoditi.“
Liubušě sě na své věstby vzpusti,
kůň osedlaný bez uzdy pusti.

V.

Od Přemyslového nalezení kněžě.

Páni po koniu pojedú,
až Bieliny řěky dojedú.
Podle té řěky kůň poteče,
na jednu úlehl přiteče,
na niejž oráše muž veliký,
obinuv své nohy lýky.
K tomu muži kůň přiskočiv,
i sta u něho sě vztočiv.
Stojieše jako jat v uzdici,
pro to tej vsi vzděchu Stadici.
Páni na chlapě vzvėdėchu
jeho jmě, že jmu Přemysl diechu.
Počėchu sě druh k druhu smieti
i chtiechu jej inhed vzieti.
A jakož sě jeho dotkú,
Přemysl vdruži v zemi utku,
řka: „Žel mi jest', že ste tak rano přišli!
By ste byli teprv ot Liubušě vyšli,
bycht' mohl tuto úlehl vzorati,
viec bylo by nelzě oráčiu chleba kupovati.
Ale že ste uchvátili,
a mně v roli přėkazili,
můž to každý slyšeti rád,

bude v zemi žizn, a často hlad.“
Posáh Přemysl k lýčeniej kabeli,
vyně sýr a řešetný pecen velí,
počě, na radlici položiv, jiesti,
pánóv prosi podle sebe siesti.
Páni počechu sě shliedati,
a na Liubušinu řeč vzpomínati.
Jechu sě jeho tázati,
proč by jemu bylo milo na železě sniedati?
Přemysl tak jim odpovědě:
„Jakž vám Liubušě pověděla, též vám povědě.
Když ste o dievcě nerodili tbáti,
bude vy mój rod železnú metlú kázati.“

Ot vzkvetlé otky Přemyslovy.

A když tu Přemysl sniedáše,
jeden pán na otku hlédáše,
že otká vypusti z sebe pět' pramenóv
a z nich prokvetě pět' ořechóv.
Čtyřie uschú po malej chvíli,
pátý by živ, ten sě všem smíli.

VI.

O Přemyslově zvoleniu.

Když sobě ten div ukázachu,
na Přemyslu potázachu,
které by bylo znamenie
té suché otky vzektivěnie.
Jim tak Přemysl odpovědě,
řka: „To jáz vám všě povědě.
Otká suchá jest' znamenie
mého chlapieho urozenie.
Ale že-t' jest' brzo vzkvetla

jakž vem Liubušě byla řekla,
mój rod z chlapieho pořáda
dojde králového řáda;
pětiú pramenóv bude kvísti.
To budú na knizě čísti,
ež ze mne bude kněžstvo patero,
ale brzo zhyne čtvero;
páté vzektve velmi krásně
a vypustí svůj plod jasně.
Ač ti se jím kdy podejde,
všakož časa toho dojde,
že vnuk pomstí svého děda;
i jeho vrahóm napokon bude běda!“
Řka to, vsta z chlapieho sboru,
jede do Liubušina dvoru.

VII.

(Nadpisu není.)

Jakž brzo Liubušě doje,
Liubušě jej za muž pojě.
Přemysla páni velikými dary ctichu,
kněžěm jeho učinichu.
Přemysl bieše múdré mysli,
on s Liubušiú všě právo zemské zamysli.
Tehdy Liubušě povědě:
„Jáz ti jedno miesto vědě,
to bude slovútno po světu,
jako slunce v svém osvietu.
Pomněte všickni slova mého!
Vyndeta dvě olivě zlatiej z něho,
Václav bude jmě olivě prvej,
a Vojtěch olivě druhej.
Tě ot pokolenie mého

vendeta až do královstvie nebeského.
Tě to město oslavíta,
a juž pohřebená všiu zemiú obráníta.

O Praze založení.

Stavte město, to vem kážiu,
tu kdežto jáz vám ukážiu:
u Vltavy pod Petřínem,
kdež tesař činí práh s svým synem.
Pro práh městu vzdějte Praha.
Toho města bude veliká dráha.
Neb jako kniežata i králové,
liudie silní jako lvové,
proti prahu klanějú hlavu,
aby ju jměli zdravu:
takež proti Praze, městu mému;
neb bude česť i chvála jemu.“

VIII.

O válče, ježto dievky s mužmi jmiechu.

Skončě svůj život Liubušě,
pohřěbú ju ve vsi, jiež diechu Liubicě.
Po niej jejie knieně válku počěchu
a právě podobnú k smiechu;
neb tomu za právo chtiechu,
aby takež dievka zemiú vládla,
a mužie sě držěli rádla.
Chtiece své řeči užiti,
jechu sě hradu staviti.
Dievky hradu Děvín vzděchu
a Vlastu za knieniu vzěchu.
Ta po všiej zemi k dievkám posla posly,
řkúc: „Podbímy pod sě ty bradaté kozly.“

Neb se tehdy po pohansku jmiechu,
mužie dlúhé brady nosiechu.
Vecě Vlasta: „Která leží na nich moc?
Zpíjēju-ť se každú noc.
Když nad nimi svítězímy,
co chtiece z nich učinímy.“
Pro tu řeč mnoho se dievek k Vlastě obra,
na šest' set jich se do Děvína dobra.
Jako holubi letiec z svých kotcív,
takež se dievky brachu od svých otcív.
Když bieše mužóm to brániti,
každému svú dceru bíti:
dvorno jim to bieše viděti
i jechu se tomu smieti,
že dievka okročmo na koniu jezdieše,
druhá po niej prázdny kón vodieše.
Mužie z smiecha nemúdrého
dojídú smutka velikého;
mohúc to zlé slovem uhasiti,
i dachu velikému zlému býti.
Snad sú byli nepomněli,
že múdří sú za příslovie jměli,
řkúc: „Kto chce v domu škody zbýti,
ten nedaj jiskřě uhlem býti;
neb uhel často ohněm bývá,
proněž bohatý sbožie zbývá.“
Tak mužie, mohúc slovem obrániti,
i dachu z mála vojsku býti.
Kněz Přemysl chtieše to brániti,
páni řeču: „Pokus'my, čso-ť mohú učiniti.“
Vecě Přemysl: „Viděch ve sně dievku krev ločiúce
a po všiej zemi jako vzteklú běhajúce.
Pro ten sen boju se země zlého.“
Páni na smiech obrátichu sen kněžě svého.

IX.

Od Vlastiny múdré rady.

Když dievky ot otcov sě brachu,

a na Děvín sě vzěbrachu,

dci otciu na život odpovědě,

sestra bratru to povědě:

„Juž jáz nejsem ničse tobě,

každý jměj péciu o sobě.“

Pak sobě sliúbichu vieru.

Vlasta jim da v pitiu smieru,

aby své tlustosti zbyly,

črstvy a múdry k tomu byly.

Potom je na tré rozdělí

a úřady je podělí.

Pak múdrějším hrad poručí

a v radě je vsdy seděti učí,

řkúc: „Ktož-t' rád sedí v radě,

ten ostojí v každěj svádě.“

Kráším káza sě líčiti

a chytřej řeči sě učiti,

řkúc: „Tímto mužóm poleku,

kdežto mociú nedoteku.“

Třetím káza s lučišti jezdití,

a mužie jako psy bítí.

X.

O prvém dievčiem pleně.

Když sě dievky svykú,

na koních jezdití obyckú,

jechu sě země pleniti

a všě mužě pořád bítí.

V div sě dievčie srdcě proměnichu,

že proti mužóm jako kámen biechu.
I jedna přátel nebránieše,
dci na svého otce vnadieše.
Kněz Přemysl to da všiej zemi věděti,
ale mužie nevědiechu, čso tomu sdieti;
neb oděnie nejmějiechu
a na jich koních dievky jezdiechu.
Však, jakž mohúc, sě mužie sebrachu
a před Děvín sě brachu,
mniec, ž'by dievky měchýřem zahnali
a mniece, ž'by jich na hradě nedočkaly.
Přemysl nerodě s nimi jíti,
řka: „Mój rod nechce toho škodú užiti;
neb vědě, že dievčie lsti nemůžete zbýti,
a ot nich vám jest' pobitu býti.
Ž'by mě v prvém boju pobily,
mój by rod nepřietelie skoro zbili.
Proto s vámi nechciu jiti,
ni vám raziu s nimi sě sníti.“
Mužie jeho rady netbachu,
proti jeho vóli před Děvín sě brachu.
Mužie, když ten hrad uzřechu,
dievkám sě převelmi vsmiechu.
Kdežto Bojiště slove, za Vyšehradem stojiechu.
Dievky, když je dobře sezřechu,
všecky sě tu poradivše,
a u vieře sě utvrdivše
pojidú s Vlastú, nářed mocnějšie
postavivše, u prostřed múdrějšie.
A když na poli stojiechu,
a juž bojovati chtiechu,
Vlasta na koniu s oščěpem a v turniech stojieše
a svému vojsku tak mluvieše:
„Ó dievky, šlechtné stvořenie!

Vás na svete šlechtnjšieho ničs nenie!
Drzte se šlechetenstvie svého,
dobývajte sobě slova dobrého.
Bud' vám milo úsilie málo pojmeťi
a skrzě to věčný pokoj jmieti.
Ač je nynie potepemy
věčnú chválu i paměť' vezmemy.
Budem sobě mužě voliti,
kdy chtiec, budem je bíti.
Budem jako amazonské panie.
Ty sú poručily mužóm oranie,
a samy zemiú vládú.
Ty sú jměly s ciesařem Cyrem svádu,
ty sú toho ciesařě ctně pobily,
a jemšě jej sú ve krvi utopily,
řkúc: ‚Kreve si žádal, krev pí,
viec na svete liudí nebí.‘
Ty sú se proti Alexandrovi udatně jměly,
a s jinými králi sú se bíti směly.
A jmajú toho česť po svete i chválu,
pojmevšě u boju práciu malú.
Těž vám, panny šlechtné, slušie učiniti!
Nebo dámy-li se nynie těmto bradáčom zbíti,
budú šlechtnými pannami chlapi smiech pobíjeti,
a viec ny mužie budu za robotné jmieti.
Bí každá jako psa bratra a otcě svého,
aby mohla sobě dobyti života pokojného.
Lépe by bylo nám ctně zbitu býti,
než těmto chlapóm bradatým na milosť jíti!
Ale bude-li která ot nás běžeti chtieti,
věz to, že s námi tovařistva nikdy nebude jmieti.
A moci-li kdy ju budu jmieti,
smrti nemoci bude zbýti.
A bude-li která jata,

jáz jmám dosti Liubušina zlata,
a to vám za jisto praviu,
že to všeko pro vy jednu ztraviu.“
A jakž té řeči brzo přesta,
tak se inhed hnuchu s toho miesta.
A jakž na muže vynikú,
tak všechny plavecky křikú.
Obsuchu mužě dievčie střěly,
Vlasta mužě oščěpem rozděli.
Dřieve, než svých opět dohna,
sedm lepších oščěpem prohna.

Hajtmanice.

Mlada, Hodka a Svatava,
Klimka, Vracka a Častava
tu podle své knieně vždy biechu,
a dobrodružsky se ovšem jmějiechu.
Mužóm do smiechu nebieše,
na tři sta mužóv juž ležieše.
A by tu blíz les nebyl,
i jeden by z mužóv nezbyl.
Na Vlastu se i jeden nevrátil:
nerad bych jie jiej byl skopka rozvrátil.

XI.

O mužském ostrabeniu a o Vyšehradě.

Po pól létu mužie se ostrabichu,
smolníkóv i koní sobě dobychu;
však dievek bojem podstúpiti nesmějiechu,
ale blíz jich hrad postaviti chtiechu.
Dievky je dvakrát otpudichu,
až však takto je přělstichu.
Mužie lštíú přěd Liubicíu padú.

Tehdy dievky, vzemšě radu,
podjemšě sě z svého sboru,
jedú bránit svého dvoru.
Mužie síly sě bojiece,
v Liubici lahú, sě tajiece.
V tu dobu Přěmysl s svú radú
připraviv, což slušie k hradu,
jedné noci vzvede dřevem hrad,
jemuž vzděchu Vyšehrad.
S toho válechu let pět,
a'ž mužóm by úzek svět.
Neb dievky mužóv na hradě nejmiechu,
proto sě zrady nebojiecechu;
ale dievky na Vyšehradu biechu.
Když mužie kam jeti chtiecechu,
dievky dievkám pronesiecechu;
tak na cestě dievky mužě ztepiechu.
Také k ženám jdieše Vlastin list,
pro-ňž nebieše sobú i jeden muž jist.
Neb veliká túha v zemi bieše,
z jednoho slova žena mužě tepieše.
Tehdy mnoho mužóv nalezachu na loži
zbodených noži.
Proto v noci stáju
jmievachu často v hustém háju,
aby dievčie liuti zbyli
a životóv neztratili.
Panie cné válkú sě stydiechu
a jim za bláznovstvo jmějiecechu.
Některé sě k tomu nepřimluechu,
neb tajně s Vlastú svět' jmějiecechu.
To mužie ot žen trpiechu;
pravé ženy jim věrny biechu.
V tom chvaliu mužě toho věka;

neb sú ot múdrych dostojni dieka,
že i jeden muž nedal své cnej paniej zlé zlým užiti,
ni který chtěl jie tiem uhaniti,
řka: „Necná činí podle svého práva;
požídajte, ať jest' má cná žena dlúho zdráva,“

XII.

O rozličných dievčích lestěch.

Potom dachu sě dievky na rozličné lsti,
pro něž mužie zbychu své cti.
Uzřevše, že na Vyšehradě jest' veliký hlad,
za příměřím pozvachu jich na svůj hrad.
Tu s nimi krásné panny vsadiechu,
jenž chytré řeči mnoho umiechu.
Ty diechu: „Jáz bych tvá ráda byla,
by má tetka živa nebyla.
Chtěl-li by ty mě sobě jmieti,
musil by jiej život otjieti.
A to-ť sě móž dobře státi,
chceš-li jie na tejto cěstě ždáti.
Jmá tu cěstu sama desátá jeti,
móžeš ju s jejie tovařiškami jieti.“
Tak nebožátka přelúdiece,
zástavu jim zastaviece,
tiem činem mnoho dobrých zbichu,
tak mocnějších nepřátel zbychu.
Pak jedna jednomu skutky zjevováše,
velikú mu vieru sliubováše,
řkúc: „Mrzí-ť mě v tom přiebytku býti;
chceš-li mój muž milý býti,
chciu ti jáz Děvín zraditi.“
I je sě jeho učiti,
kak jest' jim k tomu přijíti.

Když to kněz Přemysl vzvědě,
tako jim všem odpovědě:
„Raziu vem, neroďte jim věřiti;
věřte mi, ež vy chtie tiem činem zbíti.“
Mužie nerodichu j' mu v tom uvěřiti,
podle dievčie rady chtiechu v hrad jíti.
A když juž v onen hrad vnidú,
tu na ně dievky vynidú:
překotem je všěcky zbichu,
i jednoho neživichu.

XIII.

O Ctiradově zradě.

Jeden dobrý ostal bieše,
ten sobě jmě Ctirad jmieše.
O tom sě jechu bráti lest'.
Sebravšě sě dievek šest',
i nalézá jednu radu.
Vzvěděvšě, že mu kliuditi jednu svádu,
ulíčivšě najkrášiú ladu,
na jeho cestě vsadichu ju na kládu.
Tiej dievcě Šárka diechu,
tu za najkrášiú mezi sobú jmiechu.
Položichu u niej trubiciu
a medu velikú lahviciu.
Svázánu ostavichu ju na lese.
Jedno-ť Ctirad povleče sě,
uzřě, nali dievka pláče
a nad niu inhed vrán kvače,
jenž snad bieše prorok smrti jeho.
Škoda toho druha dobrého!
Otáza jie, co by tu činila,
proč-li by tak kvielila?

Vecě: „Jsem z Oskořína dci toho pána,
i sem ot těch zlých dievek svázána.
Chtiec mě násilím na svůj hrad vézti
a k svej zlobě mě přivesti,
ale jakž vy uzřechu,
mne svázány tuto otběhú.“
Když na dievcě všeho ztáza,
ssěd s koně pannu rozváza..
Panna s pláčem je sě jeho prošiti,
aby v niej ráčil všě panny uctiti,
i ráčil ju k otcu se ctiú donesti,
řkúc: „Nevědě, co sobě zdiati.“
Ctirad podle panny sě posadí,
liudi okolo sebe zsadi,
i je sě s niú medu piti
a v tu tribuciu trúbiti.
Po trúbě dievky urozuměchu,
že Ctirada jako u měchu jmějiechu.
Dievky tu koňov podpěchu
a svá lučiščě napěchu.
Jakž na Ctirada vynikú,
hlasem vysokým na ně křikú.
Dřieve než mužie k koňóm dospěchu,
a'ž je jako ptáky jechu.
Inhed všecky liudi zbichu,
Ctirada před Vyšehradem na kolo vzbichu.
Črtie sě tej věci smějú,
i dnes tomu miestu Šárka dějú.

XIV.

(Nadpisu není.)

Tak zbychu toho Ctirada.
Naleze to dievčie rada,

by všíú zemiú Vlasta vládla,
mužie drželi sě rádla.
Vlasta sě v zemiú uváza,
na dievkách práva potáza.
Dievky jiej to právo dachu,
in的角度 po všiej zemi poslachu,
řkúc: „Který-t sě pacholík narodí,
ať sě viec k boju nehodí,
pravý palec mu urúbiti,
a pravé oko vylúpiti,
by meče nemohl držěti
a za ščítem nemohl by viděti.“
Někdy témuž sú pohani od židóv chtěli,
snad sú byly to dievky uslyšěly.
Ač sú to samy zamyslily,
znamenie jest', že-t sú múdré byly.
Opěť Vlasta tomu z práva chtěla,
to všiej zemi vzpověděla,
by dievka toho za muž jměla,
kterémuž by sama chtěla;
u dvora by žena byla,
muže v dielo porobila.
S tím právem svú milost' Vlasta všem vzpověděla
a mír v zemi zapověděla.

O mužskej lsti proti dievkám.

Kněz Přemysl, když tu řeč vzvědě,
tajně na snem zapovědě.
I jechu sě tu raditi,
kak by sě mohli obrániti.
Přemyslovi vieru slíúbichu
a u vieře sě potvrdichu.
Před Děvín jezd jechu sě činiti
a na cestách dievky bíti.

Naleze to mužská nevěrná rada.
Pozvavše za mírem slovutnějších do Vyšehrada,
mnoho dievek pohanichu,
za pravým mírem cti je zbavichu.
Ty inhed všiu sílu i udacstvo ztratichu,
hanbu se viec do Děvína nevrátichu.

XV.

O dievčieej smrti.

Když to uslyš Vlasta liuticě,
vzřiu žalostiú jako nedvědicě,
všem mužóm na život odpovědě.
Přemysl jiej po poslu povede:
„K vám se nevěřú nestydímy;
neb ju ot vás vždy vidímy.
Byste byly k nám vieru zdržaly,
ot nás byste nevěry neohledaly.
Ale že ste vy směly v nevěrný plášček se odieti,
přejte jeho také jiným pojměti.“
Dievky se všěcky sebrachu,
a před Vyšehrad se brachu,
chtiece jeho mociú dobyti,
všěcky muže na něm zbiti.
Mužie proti nim vynidú,
a jakž se brzo snidú,
Vlasta se z svých nemúdrě vyrazi,
mezi nepřátely se vrazi.
Sedm junochóv se k niej ot da,
jimž ona ni v čem se nepoddá.
Tu ju jejie náhlost' omyli,
že mnieše, by za niú dievky zbyly.
Když v húšciu nemože oščěpem ani mečem vlasti,
tu dojide veliké strasti.

Tu ju noži rozebrachu,
po boju psóm ju rozmetachu.
Když dievky šípy rozplískachu,
oščepóv jim jich mlazšie přidávachu.
Plačiúc pěšě u boj jdiechu,
mužie je pořád tepiechu.
Když dievek na dvě stě smrti dachu,
jiné sě na běh ot Dachu.
Dřieve, než na hrad přiběhú,
mužie na most vzvoditý po nich vzběhú.
Sěč veliká by na mostě,
u bránu sě tiskniechu hustě.
Mužie o tom málo t bachu,
mociú sě tu v hrad sebrachu.
Tu dievky bratřiu poznachu
a na ně silně volachu.
Některé přěd nimi vzklekáchu,
některé sě k nim vlísáchu.
A což kolivěk ciniechu,
mužských srdec neuměkčiechu.
Krásná telce smrti dáváchu,
pryč je s hradu metáchu.
lak ten veš sbor i pohynu,
a tak válka tak i zminu.

XVI.

O Přěmyslovu osypáníu.

Přěmysla na stolec vsadichu,
hrad Děvín ihned zkazichu.
Potom snide kněz Přěmysl,
po tom by knězěm syn jeho Nezamysl.
Po něm Mnata knězěm bieše,
po tom syn jeho, ten Vojen slovieše.

Ten synoma zemiú rozdělí,
za života je oddělí:
Luško da Vlastislavovi,
české kněžstvo Unislavovi.
Jenž dřieve slovieše Luško,
to nynie slovie Zatečko.
Unislav po otcu kněžem byl,
ten jest' v krátce života zbyl.
Po něm byl kněžem Křesomysl, syn jeho.
Ti všickni neostavili sú jmene dobrého;
nebo biechu jich hlupí nravi,
proto o nich písmo nic nepraví.

XVII.

Ot Neklaná múdrého.

Neklaň vsta po Křesomyslu,
ten bieše dobrého smyslu.
Jeden nedostatek do sebe jmejieše,
že ovšem neudaten bieše.
Snad jemu proto Neklaň diechu,
že j'ho s koně nikdy nekláli běchu;
nebo ktož u příhodu nechodí,
ten sě zlé příhody doma schodí.
Toho j'mu za zlé i jeden nejměj,
nebo to každý za jisté jměj:
bláznóm jest' hrdiňstvo vzdáno,
múdrým neudacstvie dáno.
Neb múdrý rozličně příhodu rozkládá,
až ta i mine sváda;
ale nemúdrý, malú příčinu jmaje,
trutí, až pronikne, nic netbaje.
Proto slova dobývajú,
a často škodu přijímajú.

Pakli jest' múdry udaten,
věc jeho skutek nenie zmaten,
neb sě taký nebojí mar.
To-t' jest' vláščí boží dar;
neb sě ten rovná kniežatóm,
neb všie země čest' leží na tom.
Toho daru Neklaň nejmieše;
múdrost' jmaje, neudaten bieše.
Zemiu dobrě oprávieše,
ale války sě velmi bojieše.
Nebo často sě to stává,
že, kdyžto nemáhá hlava,
ve všech údiech statka nenie:
takež pro kněžě všiecka země oblenie.

O Vlastislavovi.

Zbádá Neklaná kněz žatečský,
Vlastislav, ten krásný, děcký.
Obdržě na Pražěnech dva boje,
i sedě na Vlastislavi, nepřietel sě neboje.
To město bieše postavil,
nad ním tvrdý hrad ustavil.
Mezi Příbkem a Lovošem stojieše,
po kněziu Vlastislavovi město slovieše.

XVIII.

Od Vlastislava, žateckého kniežete.

Vlastislav na vojnu zapovědě,
o tej vem divně povědě.
Káza na vojnu všě psy vésti,
všě ptáky káza s sobú nésti,
aby je liudmi krmili,
když by Pražany všiecky zbili.

Mně, by skončeníu takému bylo býti,
i je se počátkem chlubití.
Ale Bon, jenž chlúby neliúbí,
jeho chlúby brzo urubi.
V zvěděv to Neklaň, počě se báti,
i nesmě na vojnu vstáti.
Pozvav Styra, muže udatného,
k radě člověka múdrého,
s tiem počě se kněz raditi,
kak by mohl Lučan bez boje zbyti,
řka: „Lépe jim jest' něco země ustúpiti,
než se k nim tak zavražditi.“
Styr tak kněziu odpovědě:
„Jáz to dávno dobře vědě,
budem-li v tom hověti tobě,
učinímy škodu i hanbu sobě.
Jakž sú směli oni k nám se zavražditi,
tiem právem my móžem svých přátel mstíti.“
Mohl by se kněz domyslití,
že se strašivému s udatným zlo raditi.
Ž'by byl na radu pojal neudatného,
radil by byl jemu něco strašivého.
Ale Styr udatný udatně radieše,
kněziu ta rada nemilá bieše.
Vecě Styr: „Učiň mi tak veliký rov,
jenž by uzřel veš Chýnov:
chciu se rád s Lučany biti,
a v tom boju chciu rád sníti.“
Kněz mu rov vysoký sliúbi učiniti:
Styr za knězě u boj sliúbi vníti.
Znamenájte, kaký-tě byl liud,
že nebyl v nich nynějšieho liudu blud,
již netbajú, by čest' u měšě byla,
ž'by mu jedno dědina se plodila.

Ale oni o sbožiu nic netbajú,
jedno jmene dobrého a paměti věčné hledajú.

XIX.

O pražskej vědi.

Když Styr všě Pražany sebra,
proti Lučanom sě vzebra.
Když byli u jednoho dala,
jedna baba na Pražany vzvola,
řkúc: „Nebude-li má mezi vámi rada,
stane sě u vašem vojsku vada.
Náhle jděte na onu studniciu,
obětujte bohóm osliciu
a každý jie něco sněž.
A Styřě, to jistě věz,
že kněžě Vlastislava pobješ,
jeho liudi všecky zbjješ.“.

O žatecké prorokyni.

V Lučstě také bieše baba,
ta jmejješe pastorka, jemuž jmě bieše Straba.
Ta baba pastorku povede:
„Jáz vašiu biedu dobřě vědě.
Ach tuho vaše, nebozí!
Hněvajú sě na vy bozi.
Když na Tursko přijedete,
ottud viac neotjedete.
Tu lučské kniežě ostane
a ten rod veš viac nevstane.
Synku, když vendeš v turský boj,
prvý, ktož tě potká, tomu stoj.
Daj mu oščěpem malú sotu,
a nečiň jemu nic životu.

Obě jemu uši uřež
a schovati jú nehřeš.
Když přineseš na své dráhy,
tu poznáš vše své vrahy.
Před kón učíň to znamenie,
v núziu nic lepšieho nenie.
Tomu znameniu kříž dějú,
jemuž se nynie blázni smějú.
Lučené sú Pražanem dáni,
a proto koni jich budu svázáni,
že nemoci budú sobú hnúti.
Jedinému tobě s smrtiú jest' se minuti.
Ač ti jest' věc sluti zběhem,
na Turště se nestyď během.“

XX.

O turském boju.

Když na Tursko voje se snidú,
tu v liútý boj velmi vnidú.
Ot jutra až do večera
sta Vlastislav, a boj bera.
Až se Styr však k němu přibra,
kněz Vlastislav se na-ň vybra.
Lučanóm se tu ovšem zle zdě,
Styr Vlastislavovi hlavu stě.
Pražené Lučany tak tepiechu,
až potoci krvaví tečiechu.
Ze všech ujide jediný Straba
tú radú, juž jemu bieše dala baba.
A když ujide z toho lomu,
jakž přijide do svého domu,
uzřě, že jeho žena dušiu béře,
což dosiehne, to vše zděře.

Uzřě u nie oščěpem ránu,
juž pozná u boju ot sebe dānu.
Počě se velmi diviti,
vecě: „Tiem se chciu lépe ujistiti.“
Uzřev, že ušíú ne jmějieše,
a'n v tobolce ji jmějieše,
je se k hlavě jú měřiti.
Přiměřiv vece: „Chciu tomu uvěřiti,
že na mě u boj má žena vyjela,
ta mě jieti právě chtěla.“
To jest' byla proto zdělá,
že mezi Pražany přátely jměla.
Chtěla jim pomáhati
a mužiu sě chtěla posmievaťi.
Ktož tomu nechce uvěřiti,
přída k svatému Vítu, móż sě tiem ujistiti;
neb na rajském dvoře nalezne to psáno,
což o tom jest' mnú poviedáno.
Pro své dobré činy Styr
byl mil Čechóm jako Tateróm výr.
Ješče Styra vzpomínajú,
„Nečiň sě Styrem“ říekajú.

XXI.

O smrti kniežete žatečského.

Neklaň sě v Lucko uváza,
na kněžě Vlastislavovu čeled' vztáza.
Vzvěděv, že ostavil syna mladého,
vztáza na člověka jeho milostného.
Jeden mu Durinka ukáza,
tomu j'ho chovati káza,
řka: „Rozpomínaj sě na jeho otce cného,
jenž tobě činil mnoho dobrého.

Chovajž cně kniežete svého,
a bud' vladař kraje postoloprtského. “
To děťátko velmi krásné bieše
a inhed z mládu kázané nrawy jmějieše.
Ten Durink jako liška k liudem sě klanieše
a o svém pánu lest' kladieše,
kak by mohl jej zabiti
a v dědinách pánem býti.
Zimě Durink děťátko samo na led vyvede,
k rybám je na Ohřiu přivede,
řka: „Hládaj, kněžku, kde-t' rybicě stojie,
patři, kako-t' sě divně brojje.“
A když na ryby hledieše,
poklek hlavu dolov ničieše,
slyš, co ten zlý Durink zdě!
Děťátku bradaticiu hlavu stě.
I nese hlavu kněziu do Prahy,
mně, by nesl mu koláč předrahý.
I je sě s Němec mluviti
a sám svú vieru chváliti,
řka: „Jáz sem mému kněziu věren byl;
proto sem mu vždy byl mil.
Tobě chciu býti věren viece.
Ale že sem slýchal mluviece:
,Kto chce v domu škody zbýti,
nedaj jiskře uhlem býti... ‘ “
Řka to, vyně z podpažie hlavu,
jakž ju bieše s'al, ješče krvavú.
,,To-t' Vlastislavova syna hlava,
pro něhož smrt' bude tobě sláva.
By-t' byl došel mužského stavu,
mnohý by Čech jměl krvavú hlavu.
Zaplatíš mi, svému hrdině,
dada mi Postoloprty k dědině.“

Když uslyšě kněz řeč jeho,
káza Durinka svázati zlého,
řka: „Tobě sem jeho zabiti nekázal,
ale cně sem tobě chovati přikázal.
Juž viziu, že dobré neblúdí,
blázn jest', ktož ciuzozemcě dobrým sudí.
Tobě sem jeho kázal stříeci;
proč si směl kniežeti šíju sieci?
Tu tobě chciu v Čechách čest' učiniti:
svú sě ruku musíš oběsiti,
neb svým mečem sám sě prokláti,
nebo na tejto skále státi
a dolov samému skočiti
a hlavu sobě slomiti. “
Uzřev Durink, že širšie rady nenie.
zvoli sobě oběšenie.
Když jdieše Durink s hradu,
vecě: „Ach kak sem měl nemúdrú radu!
Mně, by mi bylo v Čechách dědiny jmieti,
juž mušiu na dřevě visěti.“
Blíz u Prahy na jednej nivě
oběsí sě sám Durink na jívě.

XXII.

Ot Hostivíta a od Děpolta.

Neklaň dva syny jmějieše,
starějšiemu jmě Hostivít bieše,
mlazší jmě Děpolt jměl.
Ten Zličsko vzal za svůj diel.
Jemuž diechu dřieve Zličsko,
tomu potom vzdechu Kúřimsko.
Potom Neklaň s světa snide,
jeho syn Hostivít na otcóv stolec vznide.

Za toho času sta se příhoda,
že vsta Leva, jeden z Vlastislavova roda,
i je se liudi k sobě sbierati
chtě lučského kniežstva dobývati.
Ustaviv hrad na vysokej hoře,
dopudi Pražan velikého hoře.
Kněz Hostivít položi liud před hradem,
by jej vyleželi hladem.
Leva proti jim vynide,
s Pražany se bojem snide.
Když Lučené svú horšiu uzřechu,
před Pražany na hrad běžiechu.
Když jich múdré panie uzřechu,
své muže takto vzprijechu.
Po lónu se poklepachu,
a svým mužóm velmi vzláchu,
řkuc: „Sěmo, sěmo pojděte,
zde se těchto Pražan skryjete!“
Pro tu hanbu se vrátichu,
a tu Pražany pobichu.
Ó panie, múdrá krásitá zvieřata,
otkud vám ta rada vzata, jůž ste se hanby obránily,
své muže smrti zbavily?
Snad ste to byly slýchaly,
že medské panie Cyrovi též byly spáchaly?
Pro taký klep tak nelepý
tomu hradu vzdech Klepy.
Na tom hradě sú ti seděli,
donadž sú otměny nepřijeli.
Ti k dědině Vlastislav jmajú,
ti se po krásném šcítě znajú.
Nosie-ť v zlatě fioletnej orlici,
knězi Vlastislavovi rodiči.

XXIII.

Od Bořivoje, prvního křesťanského knížete.

Kněz Hostivít potom snide,
Bořivoj na otcův stolec vznide.
Tehdy Svatopluk u Moravě králem bieše,
kněz český jemu slúžieše.
Jednú kněz Bořivoj přijede k královu dvoru,
král mu učini velikú vzdoru.
Káza jemu za stolem na zemi siesti,
a řka: „Slušie tobě to viesti,
ež ti neslušie pohanu
za roven býti křesťanu.
Sed' se psy, to-t' jest' tvé právo,
ne kněžě, ale nemúdrá hlavo,
že netbáš na tvorce svého,
jmáje za böh výra ušatého.“
Kněz, to uslyšav, sě zápole,
a jakž brzo by po stole,
prosi křista Bořivoj ot Svatopluka, krále moravského,
a ot Metuděje, arcibiskupa velehradského.
Ten arcibiskup Rusín bieše,
mšiu svá slovensky slúžieše.
Ten Velehradě křstil Čecha prvního,
Bořivoje, kněžě českého,
léta ot narozenie syna božieho
po osmi set po devieti dcát čtvrtého.
Když kněz Bořivoj tak stav svůj smění,
svět potupiv, v svatosť sě prameni,
almužny veliké cinieše
a domy božie stavieše.
Prvý kostel v Hradeiu postaví,
svatému Klimentu jej oslaví;
druhý svaté Márie na Prazě

ot velikých vrat inhed na dráze.

XXIV.

Od Svatopluka, moravského krále.

Tuto drbiu do moravské kroniky málo zajiti,
abych mohl k svej cti i řeči sličně přijíti.
Kako jest' korona z Moravy vyšla,
povědě-ť, kako jest' ta země k Čechám přišla.
Král moravský ciesařovu sestru za sobu jmejieše,
tej velmi násiien bieše;
a proto na-ň ciesař jide
a král moravský s ciesařem u boj vnide.
Po hřiechu tu král boj ztrati,
žalostivě se do Velehrada vrátí.
Ciesař za ním do země pojide,
král hanbu u púšciu vnide,
řka: „Raději chciu konvršem býti,
než králem, a s nepřátely se nebiti.“
Proto v lese přebýváše
a za obyčej s pústenníčky motyku kopáše.
Po sedmi let král s dlúhú bradu
jede před ciesařovu radu,
i je se na ciesaře žalovati,
řka: „Kniežata, račte poslúchati!
Mú mi zemiú otjal bez práva,
a má žena jest' v jeho dvoře ješče zdráva.“
Ciesař tiej řeči je se smieti,
což mnich mluvieše, je se přieti.
Mnich tako počě mluviti:
„Toho chciu svým mečem dolíčiti.“
Kniežata mnicha neznajiechu,
a však jemu pověděchu:
„Když si směl tu řeč na ciesaře mluviti,

musíš toho sám svým mečem dolíčiti.“

Mnich tej řeči počě prošiti roka,

ciesar na-ň vyvrže svého soka.

Pojide ciesařov sok v okol, a zpievaje

a na mnicha nic netbaje.

Mnich, dosah meče sedacieho,

přetě soku ščit, i jej samého.

Ciesar, pozvav mnicha do svého dvoru,

jide jemu u pokoru.

Král Svatopluk da se ciesařiu poznati:

ciesar je se ve všem znati,

vrátí jemu ženu i kralovstvie,

i da Moravě všě svobodenstvie.

A což by mohl uherské země dobyti,

da jemu moc k svej zemi osobiti.

V krátce králiu Svatoplukovi žena snide,

a král vojensky na Uhry jide.

Uhři krále pobichu

a mnoho mu lidí zbichu.

Král, pozvav kněže českého,

před ciesařem postúpi jemu kralovstvie svého.

Opět jeho Uhři pobichu

a Moravan mnoho zbichu.

Tiem se počě král velmi stydětí,

a hanbu nesmě k svým jeti.

I jede tajně na púšciu,

i by do své smrti v tom húšciu.

I dnes na tom místě ční mnišie pějú,

a tomu klášteru v Uhřiech Zaboř dějú.

XXV.

Ot Vratislava, otce svatého Václava krále.

Potom Bořivoj s světa snide

a z kněžstva králevství věčného dojde.
Po tom Spytihněv při je stolec otcě svého;
ten nebieše života silného,
umře za věka mladého,
ostaviv kněžem Vratislava, bratra svého.
Ten poje ženu z Stodor, dceř hrabie českého,
tej diechu Drahomiř, z kraje žatečského.
Ta knieni pohanka bieše,
dva syny krásná jmějieše:
stařejšiemu diechu Boleslav
a mlazšiemu diechu Václav.
Ten tiché nrawy jmějieše,
pro něž všem liudem mil bieše.
Protož jej po otciu kněžem zvolichu,
Boleslava Boleslavem oddělichu.
Ale že ješče kněz Václav mlád bieše
a země opraviti nemožieše,
poručichu jej svatej Liudmile,
Bohu i všem liudem milé.
Ta jest' byla žena Bořivojova
a hraběnka ze Pšova.
Jemuž tehdy Pšov diechu,
témuž potom Mělník vzdechu;
neb před Mělníkem hrad bieše,
ten sobě Pšov jmě jmějieše;
a pod městem potóček teče,
ten sobě Pšova řeče.
Knieni Liudmile Drahomiř závidieše,
neb sama zavlásti chtieše.
Ta pozva Tuně a Komoně,
sliúbi jima stříbro i koně,
aby Liudmilu zabila
neb tajně ju zadávila.
K niej se chtieci přislúžiti,

sľúbista to učiťi.

XXVI.

O svietej Ludmile, prvej křest'ance.

Svatá Liudmila kněžem vládieše,
dvorem v Tetíně sedieše.
Proto že svatá Liudmila
mnohu liudem bieše mila,
jedny křest'anské děti
tu řeč dachu jiež věděti
co Drahomiř umlivila,
co-li sta ta dvě jiež sľúbila.
Znamenavši svatá knieni,
co jiež zlá nevěsta mieni,
je se k smrti pripravěti,
prvé sirotkóm sľuby poplácěti.
Když v náboženstviu přebýváše,
smrti dobrovolně ždáše,
Tuň i Komoň přijidesta,
a před dvorem ssedesta.
Knieni, věduc, že ju chc'ta zabiti,
káza jima před se jiti,
na své nevěsty zdravic vztáza
a jejú potřebu jima dáti káza.
Toho dne je se zpoviedati,
smrti nábožně cakati.
Té noci ta zlá na niu komňatu vyrazista,
tu svatu knieniu závojem zadávista.
Tak ta pohany črtu se dostasta,
a svatú Liudmilu k Bohu poslata.

XXVII.

Od svatého Václava mateře.

Drahomiř sě v syna uváza,
a na kmetech práva potáza,
komu by bylo zemiú opravovati,
donidž by sobě kněz nemohl rady dáti.
Když sě kmetie potázachu,
to jiej za právo dachu,
by svého syna chovala
a dotud zemiú opravovala,
donidž by kněz svých let nedošel
a jeho pravý smysl neprošel.
Drahomiř je sě pohanstva ploditi,
žákovstvo z země puditi.
A kdež žáka neb křesťana přemožieše,
živu jemu býti nebieše.
K tomu ju jejie zlob připudi,
ež pohany na křesťanstvo vzbudí.
Prostřed Prahy taký boj vzěchu,
až krvaví potoci ploviechu,
s obú stranú mnoho zbitých ležieše.
Ona to ráda vidieše,
řkúc: „Na tom přeju smrti pohanóm,
by sě tiem umenšilo moci křesťanóm.“

O svatém Václavovi kniežeti.

Když kněz Václav k letóm přijide,
z své mateře moci vyjide,
vece: „Matko, sediž na svém věně;
mně-t' slušie země oprávenie.“
Je sě země opráveněti,
domy božie káza otvářěti.
Žákovstvo v zemiú navrátí,

jež bieše vypudila máti.
Božiu česť v zemi plodieše,
kupuje pohanské děti, křstieše.
Ke mšëm sám oplatky pečieše,
vdovicëm z lesa drva v noci nosieše.
Po svatým v noci bos chodieše,
až mu po cestě krev z nohú tečieše.
Ženy i jedné jest nejměl,
sirotky za dietky jměl.
Žaltář pod pažiu vždy nosieše,
své komorníky žaltařiu zučil bieše.
Panoše jeden před ním léháše,
tomu škorně szuje utieráše.
Tomu komorníku Podiven jmě bieše,
ten knězě v náboženstviu tepieše.

XXVIII.

O knězi zličském.

Uzřěv to kněz zličský Radislav,
že jest tak pokořen kněz Václav,
nemně, by se směl brániti,
i je se jemu zemi škoditi.
K tomu jej jeho nemúdrost' připudi,
že všě Zličsko proti jemu vzbudi.
I je se žitomirského dvoru dobývati,
kněziu Václavovi pletichy dávati.
Mýlieše se v tom zličský kněz.
Neb to ote mne každý jistě věz,
že dobrodružské jest' znamenie:
tiší skutci a pokorné mluvenie.
Neudatný nevie jedno lati,
dobrý dá se u příhodě znáti.
To sobú kněz Václav dobřě ukáza:

kako-ti bieše tich, všem na vojnu vstáti káza.
Když kněz Václav z Prahy potěže,
kněz zličský proti jemu vytěže.
Kněz Václav, vida, že se boju sníti,
po poslu je se kněziu Radislavovi mluvíti:
„Který cti a užitka žádá,
tomu se slušie biti, to má rada.
Proto mně a tobě slušie se biti,
a nedajvě liudu u boju býti.
Kterýž mezi náma živ ostane,
ten v obojiem kněžstviu knězěm zůstane.
Obojiemu vojsku kažvě s mírem stati,
ni mně ni tobě pomáhati.“
Radislav, nevěda, co tomu zdieti,
pro hanbu musi v tu řeč podjieti.
V tu dobu raději by na Zličsku byl,
aby toho, jemuž pletichy dáváše, zbyl.
Vynidesta dva knězě z svých liudí:
slyš kako-ti je Bóh dvorně skliudi!
Když Radislav blíz knězě Václava bieše,
uzřě, že kněz Václav kříž zlatý na čele jmejieše,
dva angely s obú stranú jeho.
Uzřěv to, užěse se knězě českého.
Radislav skoči s koně svého,
i da se na milost' jeho.
Kněz Václav přije jeho k milosti,
řka: „Bát' o, mého nechaj, jměj v svém dosti.“
Přěbyv s ním tu v Žitomiři,
o všě dobré s ním se smíří.

XXIX.

Ot ciesaře a o sv. Václavovi.

Sta se, že ciesař pozva kniežat k dvoru,

kněz Václav jide k tomu sboru.
Když kniežata spolu biechu,
kněz Václav zapozdi pohřiechu.
Ciesañ, rozhněvav sě na jeho dlúhé Bohu modlenie,
učini to ustavenie,
ktož by proti kněziu českému vstal
anebo jemu miesto dal,
beze všie řeči jemu hlavu stieti,
dětem jeho všě dědiny otjieti.
A když ciesař s kniežaty na radě sědieše,
rozličné příhody súdieše,
kněz český, vstúpiv, kniežatóm zdravie vzda,
ciesař s velikú ctiú proti jemu vsta,
na svém stolciu jej posadi,
kniežata okolo jeho zsadi.
Pak sě je ciesař kniežatóm omlúvati,
řka, že sě jinak nemohlo stati.
„Viděch u něho na čele kříž zlatý,
po němž vědě, že jest' člověk svatý.
Angjeli boží s ním biechu
a mně tiem velmi hroziechu.
Proto sě nesmiech obmeškati,
musich proti jemu vstáti.“
I je sě Václava knězě ciesař prositi,
by jeho přietel ráčil býti,
a z jeho klénotóv ráčil vzieti,
což by jedno ráčil chtieti.
Tehdy kněz svatý, o jiném nic netbaje,
to za najlepšie jmaje,
vžě svatého Víta ruku,
jenž pro Bóh trpěl velikú muku.
Tehdy ciesař z své milosti
všie roboty zemiú zprosti.
Kněz sě je kostela na Praze činiti,

aby mohl cně svatého Víta položití.

XXX.

O závisti Boleslava.

Bratr jeho je sě jemu záviděti,
i myslieše, kak by mohl zemi obdržěti.

Nemoha mu jinak učiniti škody,
pozva jeho do Boleslave na hody.

Křest svému synu zamysli,
jmaje velikú zlob na mysli.

A když kněz Václav u bratra přebýváše,
jeden bohobojný kón osedlaný jemu dáváše,
řka: „Vskočě na kón žeň pryč v skořě;
dobýdlíš sě u svého bratra hoře.

Juž tě chce tvój bratr zabiti,
by mohl sám knězěm býti.“

K tomu j' mu kněz odpovědě:

„To-t' jáz, bát'o, dobře vědě.

Z tvé viery děkuju tvej milosti,
ale juž sem byl živ i přieliš dosti.

Když pro Bóh nemohu ničs jiného trpěti,
asia tu smrt' pro tvorce mého chciu mile přijieti.

Vypijmy tu čiešiu na česť Michalu svatému,
aby naše duše přinesl ku královstvu nebeskému.“

A tu čiešiu on mienieše

O niejž syn boží mluvieše: „Můžete-li z té čiešě piti,
juž čas mně jest' všiučku vypiti.“

Řek to, počě otpuščenje bráti,

řka: „Viec mi vás sde jest' neviděti.“

Vstav na modlitvu, k cěrekvi jdieše,
a tu Boleslav s svými jeho střěžieše.

Když kněz Václav uzřě bratra svého,
počě j' mu děkovati z kvasu cnieho.

Tehdy j' mu Boleslav věčě,
potrhna z nožnic meče:
„Báťo, jáz tobě vsdy rád slůžiu,
a nynie takto ti poslůžiu.
Bude tuto konec tvým řečem.“
I da jemu vrch lba mečem.
Taká hróza Boleslava poje,
že ledva bratru kóžě doje.
Však utě ucho svatému Václavovi,
a inhed výpade meč z ruky Boleslavovi.
Svatý kněz, vzem meč, je se mluviti,
řka: „Bratr, to-t' bych mohl otplatiti;
ale toliko-t' mi jest' mój tvořec mil,
že bych tvé krve pro věš svět neprolil.
Řka to, meč bratru vrátí:
„Co's počal, rač dokonati.“
I kleče u cirkve na prazě.
Boleslav se ku bratru přirazě,
je se na liudi volati,
a ž'by j'ho zabiti chtěl, je se žalovati.
Když u cirkve na prazě kletieše,
a svú dušiu u boží ruce porúcieše,
Hněza a jeho bratřie přiskočichu
a tu svatú dušiu s tělem rozděllichu.
To se sta ot narozenie syna božieho
léta po devieti set po dvú dcátú osmého.

Tuto Boleslav syna svého mnichem učinil.

Ale že Boleslav pro krstiny byl učinil kvas,
tomu synu pro příhodu vzděl bieše Strachkvas.
Nebo ktož sú vinni byli tu v úmrti knězě svatého,
trpěli sú-t' mnoho zlého.
Hněza se s koněm propadl,
bratr jeho maletevstvem se rozpadl.

Z jich rodu zlé nemoci jmievajú,
a druzí sě na každé léto vztěkajú.

XXXI.

(Nadpisu není.)

Když snide svatý Václav,
by kněžem bratr jeho, liúťí Boleslav.
Toho léta ciesař, mstě svatého Václava,
jide na kněžě Boleslava.
Boleslav počě proti jemu jeti,
ale pro své hřiechy nemože dobřě projiti.
Ciesař Čechy bojem pobi
a zemi v daň porobi.
Kněžiu u dvora službu jmiati,
kotel nad ohněm káza držěti.

O diviech svatého Václava.

Bóh, svatého Václava chtě svatost' ohlásiti,
počě skřězě jeho veliké pomoci činiti.
Uzřev Boleslav, že sě božiej moci nemóž protiviti,
i počě v svatost' svého bratra ot polú věřiti.
Po třech letiech káza jeho do Prahy přěnesti
a v svatého Víta kostele jej tajně pohřiesti.
Když to svaté tělo do Prahy nesiechu,
na dvú městu s tělem svatým hnutí nemožiechu.
Dvě řěčě bez mostu a lodí přejeđu,
vězni s okovami z žaláře vynidú.
Rány jeho všě zacělely běchu,
ránu jednu jako novú vidiechu,
juž liúťý bratr byl učinil
a tiem znamením jeho vinil,
a úško, jež byl ut'al, toho nebieše.
Ale svatý Václav sestru Přibyslavu jmieše,

ta svatá dievka kněziu po vědě:
„Já-t' svého bratra zjevením vědě,
že úsko svaté mezi stěnu a dřevem do té doby ležalo,
tu kdež se bylo to zlé dielo stalo.“
Nalezše ucho, k hlavě přičinichu:
tak přičele k hlavě, až se podivichu.
Tehdy kněz jeden tu bieše,
ten s velikým pláčem prosieše,
aby j' mu těla ráčil uděliti,
sliubuje, že j' mu chce tiem nábožněje slúžiti.
Inhed se je jeden nehtek viklati;
vzem jej, je se jemu děkovati.
Již tu biechu, Bohu chválu vzdachu
a to svaté tělo schovachu.
Boleslav, znamenav, čso zavini,
za svá vinu Strachkvasa, syna svého, mnichem učini.
Ale neměl-li jest' pokánie pravého,
málo by spomohla svatosť syna jeho.
Pak kněz Boleslav káza zemanóm u Boleslavi
miesto zdíti,
o to se zeměné jechu raditi.
Po řečníku kněziu v tom odpověděchu,
a toho uciniti neroděchu.
Kněz pavědě jich řečníku:
„Běda tobě, můj starý vinníku!“
Sám jemu inhed stě hlavu,
a vrže za se tak krvavá.
Vskočiv na peň, je se mluviti:
„Kto se chce mně protiviti?“
Páni se kněziu pokořichu,
a Boleslav zdiu ohradichu.

XXXII.

Od ščedrého Boleslava.

Pak Boleslav Hutí snide,
jeho syn Boleslav na stolec vznide.
Polúči sě svatý ze zlého a milostivý z liútieho.
Kostelóv diva dcěti v Čechách postaví,
mládí Boleslav ustavi.
Almužny veliké ciňiese,
křesťanstvo velmi lodieše.
Jmějieše sestru děvojnu, tej diechu Mláda,
ta bieše božiej cti velmi ráda.
Ta jide do Říma v kniežčieje dráze,
i doby biskupstva na Praze.
Ta zákon svatého Benedikta do Čech přinese,
k svatému Juřiu mnoho panen snese.
Prvý biskup mnich, ten Sasic bieše,
a Dětmár jménem slovieše.
Druhý svatý Vojtěch, ten také mnich bieše.
Otec jeho jmě Slavník jmějieše,
matka jeho Střezislava bieše,
sestřenec kněziu zlickému bieše.
(Slavník ten v Liubici dvorem sedieše.)
Ale že cti netbajieše,
Strachkvasovi mnichu biskupstva postúpiti chtieše,
ale Strachkvas přijieti nerodieše.
Tehdy mu svatý Vojtěch povědě:
„Synku, jáz to dobře vědě,
ty nynie moha, i nechceš přijieti,
potom budeš chtieti,
a nelžě-ť bude jmieti.“
Svatý biskup chtieše liud pohanských obyčějów odvesti,
chtě jej ke křesťanským obyčějóm přivesti,
by v pravé manželstvo vstúpili,

a pohřeb u svatých jměli
a trhu v neděliu nedieli,
liudi robotných nejměli.
Když kopřiv z své zahrady nemož' vypleti,
musi všiu zemiú zakleti.
Zaklev zemiú, svatý Vojtěch do Říma jide,
proti jeho voli Strachkvas na biskupin stolec vznide.
Když jeho na biskupstvo světiechu
a kněžie okolo jeho stojiechu,
črt v Strachkvas vstúpi;
doniudž duše, dotud z něho nevystúpi.
Pak svatý Vojtěch do Čech sě vráti,
otklev zemiú, do Polan jide, chtě tam kázati.
Opět zaklev zemiú, do Prus jide,
ottud s korunu mučenníkovú k Bohu dojide.
To sě sta léta od narozenie božieho
po devieti set po devieti dcát šestého.
Z jeho smrti ciesař Čechy vini,
bez jich děky Tekdaka biskupem učini.
Kněz Boleslav snažně Bohu slúžieše,
pro to sě jemu vezde dobřě vedieše.
Polany tehdy pevně pobi
a všie země až do Krakova doby.
Na Krakově posádku posadi,
jiné tvrze Čechy osadi;
neb svoboda veliká bieše
proto česť i sbožie jmejieše.

XXXIII.

Ot Boleslava skúpého, českého krále, i slepého.

Pak svatý a šlechtný Boleslav snide,
po tom syn jeho, Boleslav skúpý vznide.
Ten nerodí do Polan Čechóm ztrávy dáti,

a proto polsku zemi i svú všíu česť i život ztratí.

Na Čechách Polené u Polščě všech tvrzí dobychu,

a což tam bylo Čech, ty všě zbichu.

Boleslav do Polan jide

a svú škodú s Polany u mířě snide.

Mezka, kněz polský, pozva na hody kněžě českého,

za pravým mírem káza vylúpiti oči jeho.

Hládaj, čemu-t' jest' taká skúpost'!

Pravý jest' blázen, jenž ju jmá za múdrost'.

Hledaje kněz český ciuzieho oběda,

i utka jej jeho běda.

Od Oldřicha a od Jaromira.

Kněz Boleslav pro velikú bolest' s světa snide,

a Mezka, kněz polský, do Čech mocně vnide.

Boleslav slepý dva syny jmejieše,

Oldřich starější a mlazší Jaromir slovieše.

Tehdy Oldřich u ciesařě dvořieše.

Ale že Mezka mnoho zlata jmejieše,

Oldřicha u ciesařě kúpi;

proto na ciesařě vešken liud vzúpi.

Jaromir mlád ješče bieše,

však země rád brániti chtieše.

Ale, jimž bieše učiniti, ti netbachu,

jedno že ot něho stříebro brachu.

Mezka Oldřicha u věži jmejieše,

a hladem jeho mučieše.

XXXIV.

Ot Vršovičských nevěře a od kněžě Mezky.

V tu dobu v zemi Vršovici najvěšší biechu,

Kochana mezi sobú za starostu jmějjechu.

Tehdy, když Mezku silná z zemi uzřěchu,

nemúdrú veľmi radu vzěchu,
řkúc: „Dohubim‘ kniežecí plod,
tiem činem bude náš slovúten rod.
Budem kniežaty jako v šachy hráti
a ot každého budem dary brati.
Ciuzí kněz bude se nás báti;
nebo chc’my-li, můžem z sebe knězě dáti.
Proto nedámy kniežeciemu plodu vznítí,
ač sami chcemy mocni býti.“
Když to Vršovici mluviechu,
velmi peskú radu jmějjechu.
Snad toho nevědiechu,
že kniežata se všech stran jmějjechu,
jich každý země užiti chtieše;
však ciesař v svej moci bieše.
Nemúdrí Vršovici toho se všeho nebojjechu,
a pro to svého knězě Jaromira jechu.
Na velezskú horu knězě vzvedú,
k jednej lípě jej přivedu,
k tej svého knězě přivázachu.
Ach, kak se zle potázachu!
I počěchu jím špíleti
a jako k cíliu šípy k němu střieleti,
ale toho i jeden nevidieše,
že svatý Jan, boží křstiteľ, knězě zaslánieše:
v svatého Jana huni šípi tčiechu,
kniežecieho těla nedotkniechu.

O Hřivcovi a Hovora.

Kněz v tom lese dva lovce jmějješe,
jeden Hřivec, druhý Hovora slovieše.
Hřivec s Vršovici držieše,
Hovora hospodě věren bieše.
Hřivec knězě zradil bieše,

ten jeho najviece mučieše.
Hovora, když tu řeč vzvėdě,
u Praze věrným povėdě.
Běchu: „Neviemy, co tomu učiniti,
ani viemy, kamo jíti.“
Hovora vece: „Budu-ť trúbiti,
k trúbě nemeškájte jíti.“
Hovora Vršovicom sě pokáza,
Hřivec na-ň jako na zlého ukáza,
prosi, by nedali Hovoře živu býti.
Hřivcovi kázachu jej oběsiti.
Hovora je sě jich prošiti,
by jemu přieli sobě třikrát potrubiti.
Hovora je sě trúbiti
a po trúbeniu je sě mluvíti:
„A! běda mně jest' nebohu,
vizíu, že živ býti nemohu.
Kmošku, do tebe mi sě viery nadieti;
tobě poruče ju své děti.“
Vršovici sě jemu smějjechu,
Pražěné sě k nim po trúbě blížiechu.
Druhé mu trúbiti kázachu,
provaz na šíju vzvázachu.
Hovora je sě trúbiti
a za dušiu Boha prošiti.
Velmi dlúhý páteř jmejieše,
nebo mu toho třeba bieše.
Hřivec vece: „Kmošku, nerod' tolik blésti,
račiž výše na dub vléztí.“
A když třetie trúbieše,
okolo široce hledieše.
Jednož-ť Pražěné vynikú,
na Vršovice křikú.
Vršovici sě rozběhú.

Tu některé jechu na běhu,
jiné po lesu stiháchu,
nemile je postřiháchu.
Kochan tehdy nevědieše,
koliko kur doma jmejieše;
neb sě pod skalú v zemiú vry,
po hřiechu ten sě tu skry.
Kněžě ot lípy otvázachu,
ale to miesto znamenachu.
Na tom miestě oltář postavichu,
potom kostel svatému Janu učinichu.
Hovora Hřivcě na běžě podesi,
a tiem lýkem na témž dubě jej oběsi.
Páni Hovoře z viery doděkovachu,
a pod Veleziú blíz ves jemu dachu.

XXXV.

Kako sv. Jan Oldřicha zprostil.

Kochan, zbyv tu hodinu,
obráti na kněžě všiu vinu,
řka: „On jest' zradil bratrcě i otcě svého;
ot nás věrných dostožen jest' všěho zlého.“
I naleze on tu radu,
by činili mezi kniežaty svádu,
řka: „Budú ny za liudi jmieti;
našě kniežata ač budú kdy chtieti,
nemoci nem budú nic zdieti.“
Kněz Mezka doby pražského hrada,
i všie země kromě Vyšehrada.
V tu válku Kochan s pokojem sědieše,
ale svým na škodu Mezcě tajně radieše.
Vecě Kochan Mezcě, kněziú polskému:
„Chceš-li ty kněžstviu českému,

musíš prvé Oldřicovi hlavu stieti;
tož teprv v Čechách budeš pokoj jmieti.
Ješče někteří k němu čáku jmajú;
proto-ť o tobě netbajú.
Ale když jeho nebude,
v tobě všěcka našě naděje bude.“
Když Kochan Mezcě to da věděti,
Mezka po poslu káza Oldřichovi hlavu stieti.
Když Oldřich vzvědě, že mu chtie zajtra hlavu stieti,
nevěda, co sobě zdieti,
je sě svatého Jana Křstitele prositi,
by jej, jako bratra, ráčil zprostiti.
Svatý Jan inhed Oldřicha v Oldřiši postaví,
kněz Oldřich na tom miestě kostel jemu ustavi.
Kdož-ti jest' v Oldřiši býval,
ten jest' kostel svatého Jana, ale pustý, vídal.

XXXVI.

Kako Oldřich Prahy dobyl od Polan.

Ke kněziu sě věrní sebrachu,
tajně sě před Prahu brachu.
S pastuchú sě tak smluvichu,
dobrý dar jemu sliúbichu,
by jim Prahu chtěl zraditi.
Sliúbi jim to učiniti.
Káza jim na Strahově státi
a své trúby dočakati.
Že na tom miestě stráži jmiechu,
proto tomu lesu Strahov vzděchu.
Zajutra, chtě pastucha stádo vyhnati,
je sě na vrátného volati.
Kázav sobě most spustiti,
je sě náramně trúbiti.

Čechové na Prahu vzběhú,
Polené ote všeho s hradu sběhú.
Čechové prostřed hradu stojiechu.
Málo jich bieše, proto za Polany nejdiechu.
Polené sě neozřiechu,
druzí nazi s stráně sě plaziechu.
Pastucha na ně sám voláše,
Polanóm sě za nimi sto ořóv zdáše.
Oldřich z země Mezku vypudi,
Kochan ke kněziu sě s Vršovici na službu připudi,
a sě ve všem věren čině,
kněžě Jaromira proti jemu vině.
Tolik Kochan na bratřiu soči,
až i káza kněz bratru vylúpiti oči.
Jaromir bratru povědě:
„Jáz to, báf'o, dobře vědě,
o svém's toho umě neučinil;
neb's mne proti sobě ničímž nevinil.
Však's ty mě jměl za věrného,
Kochana za nevěrného.
Sukně košilě bližše nebývá,
nemúdrý pro daleké blížieho zbývá.
Vršovici sě neslupi,
kdež móžeš, tu je tupi.“
Kochana tato řeč dojide.
Vzem oščep, pod chyšiu jide,
je se kněžě Jaromira střieci.
Když sěde na potřebněj věci,
hanebně prokla nevinného,
kněžě Jaromira cného.

XXXVII.

Od svatých pěti bratří.

Toho časa českých mníškův šest',
poznávše tohoto světa lest',
u polském lesu sediechu.
Zelicě za obyčej jediechu,
chleb po řiedku jmějiechu,
jahly na velikú noc jediechu,
masa, sýra, vajec i jmenovati nechtiechu.
Rohožě za posteli jmějiechu,
kámen hlavě za podušku kladiechu.
Hrozným bitím na modlitvě sě tepiechu,
řiedko kdy co mezi sobú mluviechu.
Jedno když bič v svej rucě jmějiechu,
tehdy takto diechu:
„Otpustíš-li mi, hřešíš,
tepa dobřě, mě spiešíš.“
Tehdy Mezka, polský kněz bohatý,
vzvěděv jich život tak svatý,
poslav posla k nim věrného,
da jim sto hřiven stříebra čistého,
aby jím své chudoby zbyli,
za-ň snažně Boha prosili.
Uzřěvše stříebro, mluviti sě jechu,
již u pól létu k sobě nemluvili běchu,
řkúc: „Toto jest' duši zátopa
a do pekla náhlá stopa.
Ktož sě tohoto přídrzie,
u přiezni Boha neobdrzie.“
Proto o něm nic netbachu,
šestého z sebe, tociúš Barnabu, poslachu,
by kněziu stříebro vrátil opěť.
A tu osta bratrův pět',

Benedikt, Matěj, Jan, Kristin, Isaak jim diechu;
Barnabu s stříbrem vyslali běchu.
Zlodějje na ně přijidú
a v jich chyšku vnidú,
jechu sě stříebra hledati.
Když jim nejmiechu co dáti,
pěti bratří po liútých mukách hrdla řezachu,
a tak je k Bohu poslachu.
To sě sta léta od narozenie syna božieho
po tisiúciu čtvrtého.

XXXVIII.

Od Oldřichovy Přimdy.

Tehdy sě sta, že kněz Oldřich lovieše
a sám v pustém lese blúdieše.
Když u velikých túhách bieše,
okolo sebe všady zrieše,
uzřě, nali-t' stojí dospělý hrad.
Kněz k němu jíti chtieše rád.
Ale že cěsty neumějieše
a okolo hložie husté bieše,
ssěd s koně, mečem cěstu proklesti,
i počě po ostrvách v hrad lézti;
neb sě nemože nikohého dovolati,
by v něm liudie byli, nemože znamenati.
Most u něho vzveden bieše,
a hrad zdi okolo sebe tvrdé jmejieše.
Když kněz s úsilím v hrad vnide
a všecky sklepy znide,
zetlelé rúcho vidieše,
však i člověka na něm nebieše.
Sbožie veliké a vína mnoho naleze.
Ohledav hrad, kudyž byl všel, tudyž vyleze.

Pak kněz hrad ten da pánu tomu jemuž Priema diechu;
proto tomu hradu Přimda vzděchu.

XXXIX.

(Nadpisu není.)

Proč ten hrad byl u púšči postaven,
proč-li jest' byl pust ostaven,
tak že k němu i cesta nebyla,
proč se jest' to stalo, kronika němečská mě jest' tomu naučila.
Tu sem četl, že z Aldemburka hrabie mladý bieše,
ten v ciesařově dvoře za obyčej stojieše.
I počě ciesařovnu milovati,
a ona, by jeho milovala, je se jemu zjevovati.
Snúbiti jie u ciesaře nesmějieše,
nebo jie roven nebieše.
A tak milostiú nzieše,
a ciesařovna také pro-ň túhú schnieše.
K tomu ji připudí silná milost',
že ji najide taká vilost',
jež často při takých bývá;
nebo řiedko kto milosti tajné dobrým zbývá.
Ciesařovi své hrabstvie prodá.
Když mu ciesař penieze da,
je se po pustých lesiech túlati,
sličného hradišče hledati.
Nalez horu, je se hradu stavěti,
postaviv hrad, je se ztravy voziti,
júž by mohl za sto let živ býti.
Dospěv jím, káza všě dělníky zbíti.
Pak všiucku čeled' v jeden dóm vlúdi,
zapřev je, zežže ohněm všě liudi.
To učini pro tu radu,
aby nikto nevzvěděl toho hradu.

V tom jest' velmi zlu radu jměl,
že nikomému věřiti nesměl.
Potom ciesařovnu unese
a na svůj hrad ju tajně vnese,
na němž jest' sám s niú za pět' let tajně seděl,
až jeho i žádný člověk nevzvěděl.
Sta sě, že ciesař v Režně dvorem bieše,
vyjev na lov, sám po lesu blúdieše.
Nevěda, co sobě zdieti,
žadáše, by mohl někde ves viděti.
Po potoku nahoru počě jíti,
až sě mu uda pod ten hrad podjíti,
na němž jeho dci s jeho zetěm bieše.
Uzřev hrad, pojide k mostu spěše,
i počě velmi prošiti,
by jeho ráčili vpustiti;
neb juž tři dni nejedl bieše,
a děšť' studený na-ň jdieše.
Hosti na hrad upustista,
jakž mohúc najlěp, jej uctista;
neb jima juž v děk člověk přišel bieše,
a protož jej hrabie i ctieše.
Neb juž pět let člověka neviděla biesta,
noviny ráda zvěděti chtiesta.
I jesta sě o ciesařovi tázati.
On, jako o jiném, o sobě křivě počě odpoviedati;
neb ciesař, je dobře znaje,
mluvieše, jako o ciesařovi nic netbaje,
řka: „Či toho nevieta,
že jest' sšel s tonoto světa?“
Ciesařovna odpovědě:
„A vech! Kako to ráda vědě;
neb toho jemu přěju ráda,
by sě mému milému nestala pro-ň váda.

Téhož bych přála všemu rodu svému,
bych ti učinila mír svému milému.“
Otšed ciesař s hradu, na vojnu zapovědě,
kniežatom svého bezděčného zěti povědě.
S úsilím k hradu cestu proklestichu,
a před hradem se položichu.
Ciesař zěti káza povědieti,
řka: „Slušie tobě to věděti,
že-ť sem jedl chléb tvój;
ale že's ty bezděčný zěť mój,
na život ti odpovédaju
i o dceři-ť ničs netbaju.“
Když se hrábí brániti bieše,
čím by se bránil, nejmieše;
neb všěcky tětivy zetlely biechu,
a z čeho by jiné učinili, nejmiechu.
Juž hrad na ztraceniú bieše,
by se byla ciesařovna nedomyslila spěše
na zábradlech státi
a takto volatí:
„Vězte, že-ť po mém milém nechciu živa býti;
nezabje-li mne jiný, chciu se sama zabiti.“
Kniežata se za ni k ciesařovi přimluvichu
a jima milost dobychu.
Hrabie s ciesařovnú před ciesaře jide:
vzpodjem most, hradu se všiem sbožím otjide.
Před sieniú své všě klejnoty běsta schovala,
jedno že se sama na ciesařovu milost' dala.
A tak ten hrad byl i opustěl,
až na-ň kněz Oldřich byl i vzněl.

XL.

Ot Oldřicha šlechetného a ot Kochana nevěrného.

Kněz Oldřich, rozpomanuv na smrt' bratra svého,
a poznav lest' Kochana nevěrného,
vecě j' mu: „Ty's mě zbavil bratrcě mého,
jáz tě zbaviu života tvého.“

Vyřezav j' mu jazyk, káza j' mu oči vylúpiti
a z živa káza třěva vyvláčiti.

Vršovici to vidiechu,
i přimluviti sě nesmiechu.

Kochan, když okolo sochy chodieše
a z sebe třěva točieše,
na svůj rod počě túžiti,
a liudem takto mluvíti:

„Neufaj i jeden do roda velikého,
ani do smysla hlubokého.

Kněz v svej zemi ponenahlu všě uchodí,
má mne zlob s právem dochodí.

Mniech ztepa všě kniežata,
pro to mi dána dóstojná otplata.“

XLI.

O sedlcě knieni Boženě.

Kněz Oldřich o Postoloprteich lovieše.
Sta sě, když skrzě jednu ves jedieše,
uzřě, že sedlská dievka na potocě stáše,
bosa i bez rukávóv rúcho práše.

A sedlka krásna velmi bieše,
a k tomu ovšem stydlivé nrawy jmieše.

Počě sě jejiej krásě diviti stoje,
a inhed ju sobě za knieniu poje.

Ta knieni šlechetná bieše,

sobě jmě Božena jmieše.
Páni j' mu z toho za zlé počechu jmieti.
Kněz věcě: „Páni, račte slyšeti!
Z chlapóv šlechtici bývajú
a šlechtici syny chlapy jmievajú.
Neb ostaralé stříebro šlechtu činí,
a často šlechticě chudoba chlapstvem viní.
Vyšli srny všicni z otcě jednoho,
a ten sě čte šlechticem, jehož otec jměl stříebra mnoho.
A když jest' tak šlechta s chlapstvem smiešena,
bude Božena má žena.
Raději sě chciu s českú sedlkú smieti,
než královnu němečskú za ženu jmieti.
Vře-ť každému srdcě po jazyku svému,
a proto Němkyně mieně bude přieti liudu mému.
Němkyně němečskú čeled' bude jmieti,
a němečsky bude učiti mé děti.
A proto bude jazyka rozdělenie,
a inhed země jisté zkažěnie.
Páni, nevíete dobra svého,
lajúce mi z malženstva mého.
Kde byste řečníky brali,
když byste před knieniú stáli?
Když z Boženy syna jměl,
tomu byl Břečislav vzděl.

XLII.

Ot knězě Břečislava, zěti ciesařova.

Potom kněz Oldřich s světa snide,
syn jeho Bračislav na kniežecí stolec vznide.
Toho časa Otta Bielý ciesařem bieše,
ten dcerku krásnu velmi jmieše.
Tej krásě divit sě k dvoru kniežata jezdiechu,

a juž po všem světě o jejie kráse mluviechu.
Té v klášteře světsky chováchu
a tomu klášteřu Sviň-Brod říekáchu.
Když Bratislav ju tu vzvědě,
mezi panici tak povědě:
„Nebo té dievky dobudu,
neb svého života zbudu.“
Do klášteřa jede jezdecky,
ale klášteř vybi vojensky.
Jutka ciesařovně diechu.
A když Čechy v klášteř jdiechu,
Jutka v šarlatnej kapici
skry se za oltářem v kaplici.
Kněz Jutku z klášteřa vyvede,
a potom s niú na kóň vsěde.
Bradáči řěťezem vrata připěchu
a zatiem k oděniu dospěchu.
A když se konvrši s svými liudmi snidú,
proti kněziu mocně pojidú.
Kněz bradáče silně sěčieše,
Jutka v úžěsti knězě jako řěpí se drzieše.
Některý konvrš bez ruky stojieše,
druhý bez nohy lezieše,
třetí přěs veš chřbet saděl jmieše,
čtvrtý juž bez duše bieše.
Řěťez velmi tlustý mečem přěťe kněz Bračislav,
i vyněde s Jutkú z dvoru, a jsa zdráv.
Ciesař, když to vzvědě,
na vojnu zapovědě.
Je se na tom přisahati,
že jeho stolec drbí u Boleslavi státi.
Bračislav, když to vzvědě,
zemanóm tako povědě:
„Třeba-l' mu se v Čechách vztěci,

a jáz budu v Němcích žieci.“
Knieni, když tu radu vztvďď,
múďřď velmi kněziu povďďď,
řkúci: „Nebyla by to dobrá rada;
stala by sď pro to vďčřie sváda.
Jáz pojedu proti otcíu svému,
snad to přivedu k skončėniu dobrému.“
I jede knieni proti otcíu svému
i počď dobývati milosti svému milému.
Ciesar nechtieře po jejie vóli učiniti,
řka: „Nechciú své přísahy zruřiti.
Přisáhl sem, že drbí mój stolec u Boleslavi býti;
dal-li bych mu milost', drbil bych to zruřiti.“
Dci vecď: „Snadno jest' toho popraviti.
Daj mně stolec, jáz jej chciú tu postaviti.“
Podle té rady káza svój stolec v Boleslavi postaviti,
českému kněziu káza k sobě přijiti.
Ktož jest v Boleslavi býval,
ten jest', ač chtěl, ten stolec vídal.
Tehdy da za věno ciesar zėti svému,
Bračislavovi udatnému,
a řka: „Když ciesar k dvoru pozove tebe,
pust' oheň za míliu okolo sebe.“
To viec kniežata česká za právo vžėchu,
a proto orlicíu v plameném řčítě nosiechu.

XLIII.

Ot svatého Vojtěcha přinesenie.

Pak kněz, chtě pomstiti děda svého,
jede na Mezku, knězě polského.
Mezka proti jemu mocně vynide,
a v tom boju Mezka snide.
Ot Čech až do Hlohova

neslyšal by byl polského slova;
neb všiu zemiú popelem postavi.
Bračislav v Hnězdně české stany zstavi.
Ottud pěti bratří těla vzěchu,
i svatého Radima ottud vzpodjechu.
Svatý Vojtěch neda sebe vzieti,
až musichu tři dni póst přijieti.
Sliuby veliké činiechu:
krčmy v svátek zapověděchu,
pravé manželstvo sliúbichu,
pohřeb na poliu zatratichu,
robotné liudi zprostichu.
Ktož by to rušili, ti biskupem kleti běchu.
A když to rychle zděchu,
tělo svatého Vojtěcha podjechu;
neb jím dřieve proto kleti biechu.
Toho se odpověděvše, domov jej vzěchu,
a všechny jiné pobrachu svaté.
Tu vzěchu tři dsky psané, ovšem zlaté,
jichž každá tři sta funtův vážieše.
Mezi nimi zlatý kříž bieše;
ten byl kázal kněz Mezka učiniti
z zlata, jím se mohl třikrát převážiti.
Z Polsky sto voz zvonův vyvezú,
jiných klénotův mnoho ottud přivezú.
To se sta léta od narození syna božieho
po tisiúciu po třech dcětech osmého.

XLIV.

(Nadpisu není.)

Polené z násilie na Čechy žalovachu,
a na ně v Římě právo ustachu.
Papež je se Čechóm velmi hroziti,

ale když uzřě, že se Čechové nechtie modliti,
káza jim někak Bohu polepšiti.
Kněz za to káza klášter v Boleslavi učiniti.
Tehdy ciesař, Jutčin otec, snide,
s jehož smrtiú Čechóm mnoho cti ujide.

O Bračislavově boji s ciesařem.

Druhý ciesař, chtě ot Čech polské zlato jmieti,
chtieše Bračislavovi kněžstvo otjieti.
S velikým vojskem do Čech pojide.
Když bavorského lesu dojide,
to kněziu Bračislavovi pověděchu,
že juž Němci u lesa stojiechu.
Bračislav tak svým povědě:
„Však jáz to dobřě vědě,
že nemámy lučišť borových,
ani mečov lípových,
a z ciesaře-t' mléko za krev nepójde.
Ač ti jeho mój meč dojde,
takěž ti krev z jeho boka poteče.“
Jakž to brzo dořěče,
káza všem v Domažlicích býti,
řka: „Tu se nám jest' s ciesařem sníti.“
Uslyšě, že Sasici jdú s druhé strany,
vecě jim kněz: „Nebojte se saské rány.“
I káza Prkošovi z Bieliny na Sasy jeti
a z jednoho slova boj s nimi vzieti,
řka: „Nedaj se jim s ciesařem snieti.
Ztratíš-li co, nedám ti ni v čem škody vzieti.
Nehledaj před bojem na mnoho neb na málo;
často nad mnohým málo liudu čest' vzalo.
Málo sršnov mnoho much zapúzie,
a jeden jastřab mnoho vran vzpúzie.
Sasici bílé vlasy jmajú,

a písmo svědčí, že tací řiedko udatní bývajú.
Dobrý rytieřiu, stráž sě jmene zlého;
dražšieho-ť nic nenie jmene dobrého.
Donidž jsem živ, chciu tě s tvým rodem ploditi.
Jed' s Bohem! Ten rač s tobú býti!“
Provodiv Prkošě, na ciesařě jide,
a když do Domažlic přijide,
vzvěděv, že juž jest' v lesě,
se všemi svými vzdvižě sě.
Káza všem v les vníti,
i káza Chodóm o Němcích i o sobě les zarúbiti.
Páni počěchu mu za zlé jmieti,
řkúc: „Budú-li nem silni, kudy chcem ujeti?“
Kněz vecě: „, Jáz sem pro to kázal zarúbiti.
Anebo sě braňte, neb sě dajte zbíti:
jáz nechciu ottudto beze cti otjeti.
Ktož ote mne poběhne, kázal sem jej Chodóm zabiti;
pro to vem slušie sě udatně jmieti.
Oni jdú, chtiec naše sbožie bez práva otjeti.
Nechcete-li svých žen Němcóm dáti,
tehdy vem slušie pohromadě státi.
Nám sě jest' s právem úsiliu brániti.“
Jakž to vecě, káza na ciesařě udeřiti.
Tu Čechóvé Němcě hrdinsky pobichu
a mnoho jich velmi zbichu.
Kniežat, hrábí němečských mnoho snide,
ciesař s životem sotně ujide.
Tu velmi mnoho slovutných liudi zbichu,
za jich duše na tom miestě kapliciu postavichu.
Ale Prkoš nechtěl byl Sasicóv utkati
i dal sě jim po zemi túlati.
Každému sě nevěra zdieše,
že saský vévoda, žha zemi, Prkošovi neškodieše.
Vrátiv sě kněz, káza Prkošovi oči vynieti,

potom rucě i nozě utieti,
že Sasicóv nerodil utkati
i dal sě jim v zemi po vóli tkáti.

XLV.

Ot biskupa Ekarda, rodiče Jutčina.

Knieni Jutka učini biskupem rodicě svého,
Ekarda, Němcě ovšem chytrého.
Ten od desátka cělého
vzě dva peniezě ot dýmu každého;
dva korcě ustavi dávati oráčiu každému,
jeden pšenice, druhý ovsa dáti kněziu svému.
Po Ekardu Hiza biskupem bieše,
po Hizě ten Šebieř slovieše.

O Břěčislavu boju s uherským králem.

Potom kněz Břěčislav uherského krále bojem pobi
a valem Střěhomě doby.
Tehdy kněz Bračislav
vráti kněziu polskému Vratislav,
aby mu léta každého
platil osm set hřiven stříebra čistého.
Kněz syna Spytihněva jmejieše,
tomu otec Plzensko dal bieše.
Tehdy kněz hrad pražský zdiú hradieše,
a syn jeho Spytihněv okolo svatého Juřie hraditi jmějieše.
U svatého Juřie abatyše knieněm rodička bieše,
a té pec, kdež povraz jdieše, stojieše.
By zeď mohla rovně jíti,
káza pec obořiti,
i vecě: „Němkyně v tejto peci
nebudú dnes mazancóv péci.“
Knieni, když to uslyšě,

vyrazi se z své chyše.
Německými mniškami kněže osu
a prostořecě se na-ň prosu,
řkúc: „Blazě mně české rodiny!
Mám mezi nimi veliké hrdiny.
Vězte, že český kněžic móż pec obořiti,
tiem hrdinú móżem veselý býti.
Když tu pec mohl rušiti,
móžeš dobřě bez pec na Šváby jeti.“
Sdržě svú kázeň Spytihněv,
i obráti v smiech svój hněv;
neotpovědě jie i slova,
do časa ten svój hněv schová.
Tehdy u Moravě liud Uhři zajiechu:
Čechy se na ně vzpodjechu.
A když v Chrudimi ležiechu,
roznemože se tu kněz Bračislav pohřiechu.
V to městě snide česká hrdina;
pro jeho smrt' by všiej zemi smutná hodina.
Navštěvujúc rova jeho,
každý plakáše jako otce svého.

XLVI.

Ot Zbyhněva, nepřietele němečského.

Po tom by kněžem syn jeho Spytihněv,
ten inhed Němcóm zjevi svój hněv.
Ve třech dnech všě Němcě vypudi.
Svatojuřskou knieniu vzrudi,
a vsadiv ju na kolesě,
vyvez ju z země, ostavi ju na bavorském lesě.
Ale matku s klénoty se všěmi,
i s rúchem i skříněmi,
vyprovodi ju z země s jejie knieněmi,

i se všemi jinými Němkyněmi.
Když vyple ze země Němcě
i všě jiné ciuzozemcě
jako z zahrady kopřivy
a jako řěpí z koňské hřivy:
jede na krále uherského,
húbciu liuda moravského.
Ten hrdinsky Uhry pobi,
v Uhřiech mnoho tvrzí doby.
Kněz čtyři bratry jmějieše,
ty jako svého otce ctieše.
Když oni svých let dojidú,
milostivě k dielu přijidú.
Po sobě osvědčí kněžstvo Vratislavovi,
Moravu Otě a Kunrátovi,
Jaromira káza biskupem učiniti,
ač by se událo biskupu dřieve sníti;
pak-li by se to nemohlo státi,
neb by mu bylo úsilno ždáti,
dotud mu Hradecko držěti;
nebyl-li by biskupem, to mu za otdiel jmiati.
Sto tisiúc hřiven stříebra jim rozděli:
tak bratřiu ot sebe otděli.
Všiej bratří byl mil ten diel,
i řeču: „Bratr náš dobřě nám jest' zdiel.“
Když Jaromir Hradecko držieše,
jedno městiště se mu liúbieše;
na tom mistě sobě dvór postavi
a své jmě „Jaromiř“ j' mu ostavi.

XLVII.

Ot Vratislava, prvého krále českého

Spytihněv s světa snide,

bratr jeho Vratislav na kněžský stolec vznide.
Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po čtyřech dcát čtvrtého,
toho léta taký hlad vznide,
že pro-ň třetina liuda snide.
Tehdy ciesař Jindřich Třetí v Římě bieše,
jeho ciesařová k němu jdieše.
Když skrzě Mediolán jedieše,
mediolanská obec ju zabiti chtieše.
Múdrejší toho učiniti nedachu,
však jejie koniu ocas uřezachu.
Proto sě Mediolánu ciesař položi,
to na svej mysli uloži.
že ot města nechce otjeti,
donidž j'ho nebude jmieti.
Ciesař káza kněziu českému u sebe býti.
I jechu sě u městě i u vojscě mluviti,
že ciesařovi jedú liudie na pomoc,
jichž každý jmá pěti mužóv moc,
a ti sú tak velmi liútí, ež ti jedie jiné liudi.
Kací sú to liudie, každý vsudi!
Když to Čechy vzvėděchu,
že ty pověsti o nich jdiechu,
když sě k městu přiblížichu,
tu leš' oni učinichu.
No rožny vzěchu těsto jako děti,
to jim do sebe dachu viděti,
že to lakomě jediechu.
By Čechóvé děti jedli, Vlaši mniechu.
Pověst' o nich veliká jdieše,
město sě jich velmi bojieše,
řkúc: „Hubená jest' ta máti,
kteráž s svým dietětem liudí těchto smie doždáti.“
Čechóvé, jakž k městu přijidú,

mociú tu řeku přebřidú;
neb Odolen z Chyš nalezl jim byl brod,
a tiem sě vzmohl ten rod.
Čechy krabošky sobě učinichu,
pod nimi valem města dobychu.
Neb když Čechové po řebří na zed' leziechu,
by črtie lezli, Vlaši mniechu.
Oni se zdi vši běžiechu,
utkati jich nesmějiechu.
Čechové, chtiece ciesařové hanby pomstíti,
učinichu skutek, o němž mě hanba mluviti.
Tu sě fikóv z prstóv jechu činiti:
podáš-li ho Vlachu, chce-t' sě o to zabiti.
Neb ktož chtěl v tom městě živ býti,
ten musil kobyle vytrhnuti fik ústy z říti.
Čechové v městě prví biechu,
z města najlepšie klenoty vzěchu.
Ješče stojí na hradě u svatého Víta noha sviecnova,
pravie, by byla Šalomúnova.
Tu sú byli Mediolaněné z Jeruzalema vzěli,
když sú byli s Titem a s Vespezianem na Židy jeli.
Můžeš tu nohu, ač chceš, před oltářem ohledati.
To věz, že nynějšie dielo nemóž sě jiej vrovnatí.
Poděbrazští prví lézti směli,
pro to sú ot knězě řebřiu na ščítě přijeli.

XLVIII.

O najvyššiej cti prvého krále českého.

Ciesařovi by v děk to poslúzenie,
i da českému kněziu volenie:
nebo těla tří svatých králóv z města vziati,
neb v svej zemi králostvie jmieti.
Kněz zemanóm da na voli,

podle jich rady koronu zemi vzvoli.
Nad to ciesař kněziu ščit změní,
také úřad jemu na svém dvoře promění.
Tehdy za orla černého
da j' mu o jednom ocase lva bílého.
A že kotel nad ohněm kniežata držiechu,
tú službú u dvora slúžiechu,
tehdy jeho kotla zbavi,
svým čiešníkem jej upraví.
A když ciesařě budu voliti,
ti, již volie, budú-li se vaditi,
tehdy mu káza mezi volenníky vníti,
a komuž by dal, tomu ciesařem býti.
Tehdy ciesař Vratislava prvé m králem korunova,
a králem českým i polským jej provola.

XLIX.

Ot Jarohněva biskupa, králova bratra.

Biskup Šebieř s světa snide,
Jaromir s zemany přěd bratra jide,
Spytihněvovy úpravy upomínaje.
A král, se v tom dobře znaje,
však chtieše Němcě biskupem učiniti.
Zeměné o to počěchu se raditi,
Kojaty počěchu prositi,
by jich slovo chtěl králiu mluviti.
Když se s múdrejšími Kojata potáza,
v kněžě Jaromirovu řeč se uváza.
Vecě: „Králiu, rač svých zeman řeč slyšěti!
Rač na svého bratra diel pomněti:
za diel mu jest' biskupstvo jmieti,
a jemu slušie na tom stolciu seděti.
Neslušie-t', králiu, tak bratra tupiti,

ni-ť chcem biskupstva Němciu postúpiti.
Bratr tvój s úsilím Němce z země vypudil:
neviemy, kto v tě němečskú žílu vlúdil.
Králiu, ot svých Čechóv máš všiucku česť,
od Němcóv nejmáš jedno lest'.
Nechcem toho dopustiti,
by bylo Němciu naším biskupem býti.“
Otáza král: „Jest'-li to slovo vašě?“
Všickni řechu: „To jest' slovo našě.“
Řechu: „Králiu, daj své, komu chceš, lhóty!
Držímy-ť s ním sbožie i životy.“
Král, uzřev, že obci jest' sě úsilno protiviti,
vecě: „Chtěl sem vaše viery pokusiti.
Děkuju, že ste věrni kněziu svému.
Jáz biskupstva přěju bratru mému;
chciu mu k tomu pomocen býti,
ač ho však chtie kanovníci voliti.“
Kanovníci ho rádi biskupem jmiechu.
Tomu biskupu Němci Gebhart vzděchu.
Ten pobi Jana, biskupa moravského,
řka, že Olomúc slušie pod biskupa českého,
řka: „Činiš sě biskupem, a nemoha dolíčiti!“
On vecě: „Ež jsem biskupem, chciu toho listy dosvědčiti.“
Kněz Jan je sě na-ň před papežem žalovati,
ale biskup pražský nerodi na rocě státi.
Pro to papež počě sě na-ň hněvati,
ale Mechilda, lombardská králová, je sě j' mu pomáhati;
neb jej za rodicě jmějieše,
a pro to jej velmi ctieše.
Ta králová biskupu Jaromiru
u papežě doby míru.
O tej královně jest' mnú opuščeno,
což jest' o niej v kroniku vloženo;
neb k našiej zemi nepřislušie,

a také že ta řeč ke mně neslušie,
by mne kázany nekázánú řečiú nevinil,
řka: „Ež's to pisal, nekázaně's učinil.“

L.

O míšeňskej a o saskej vojně.

Potom král pro kněžě moravského
pobi Liutolta, vévodu rakúského.
Pak jide na kněžě srbského,
točiúš na markrabiú míšeňského.
Hvozdec hrad král blíz Míšně postavi
a voje před Míšněm zstavi.
Na Míšni Beneda, udatný Čech, bieše,
ten královu nemilost' jmějieše.
Král za věrú káza Benedě k sobě sníti,
i počě sám s ním mluviti.
Vzpomanu král, že Beneda za věru chtieše krále zabiti,
i zamysli nevěry nevěru pomstiti.
I otáza j'ho král, co by mohl svým mečem zdieti?
Beneda vecě: „Chciu jím dva zřnovy přetieti.“
Diviu sě, ač ta řeč mohla pravdú býti.
A snad sě chtěl pochlubiti.
Neb také mohla by ta síla k mečiu přistúpiti,
a ž'by řeč pravdu mohla býti,
jakž sě čte o Rulantovi,
když sě stala škoda od pohan Karlovi.
Neb snad krále tu řečiú chtěl uhroziti
a pro to snad i chtěl to mluviti.
Král, jako chtě ohledati, i vzě meč ot něho,
ohleduje meč, i prokla třiesla jeho.

O knězi Břětislavovi a o Zderadovi.

Ot Míšně posla král syna svého

Bračislava na kněže saského,
a s ním múdrého pana Sderada.
Prostřed Sas přijide kněziu dětinná vnada,
je se se panici v řeči chladiti.
Sderad je se kněziu mluvíti,
řka: „Snad si nebyval u příhodách.
Kúpě se v nepřietelských vodách,
mníš se kúpě u Vltavě?
By chtěl znamenati pravě,
v oděniu by na ořiu sedal,
na všě strany právě hlédal,
nepřátel se ostřiehaje,
skoro-li vyniknu z háje.“
Kněz se na Sderada je hněvati,
neudatné ckety jemu dávati,
řka: „Nežuj mne! Však mám svá léta.
Byl's všě své dny neudatná cketa!“
I káza j' mu s lepšími před jeden hrad hnáti,
a kněz je se se panici kúpati.
Jeda přeč Sderad, vecě: „Strach mě otjeti;
ostały sú tuto samy děti.“
A kdyžto juž pryč jedieše,
veždy-ť on za se hledieše.
Sderad málo pryč otjede,
jednož ti prach nad kněžem vznide.
Sderad honciu káza, co by tu bylo, ohledati,
a v naděju vojsku káza za se hnáti.
Nali-ť Sasici na kněz udeřili,
a juž pánóv mnoho dobrých zbili.
Kněz čist niti s málem stojieše
a hrdinsky se bránieše.
Juž na-ň Sasici ssědáchu,
a kopí jim podáváchu.
Sderad se mezi Sasice vrazě,

ot kněžě je otrazě.
Tu Sasicón mnoho zbichu,
škody veliké i hanby zbychu.
Po tom znamenaj každý mladý!
Již netbáte stařejších rady,
vězte to, že obyčěji učie starého,
příhody činie múdrého.
Kohož příhoda a obyčej nenaučí,
dotad každý jako šcměl bez smysla hlučí.
Pro ten skutek Čechy sě rozřevnicu
a své škody i hanby pomstichu.
Teprv sě i jechu země hubíti,
Sasicě i s dětmi bítí.
Tehdy král Sasicě i Srby pobi
a jich země mnoho doby.

LI.

Kak jest' král český připudil uherského krále.

Když ciesař jede na krále uherského,
i poje s sobú krále českého.
Ciesař uherských obyčějón nevědieše,
pro to s nimi u práci bieše.
Se ctiú by byl z Uher nevyjel,
by byl s sobú krále českého nejměl.
Tříkrát udeři na stany král uherský,
a tolikrát jej pobi král český;
dřieve, než Němci dospějiechu,
a'ž je Čechové potepiechu.
Do Hřěk krále uherského král český zapudi
i k tomu jej připudi,
že musi křest přijieti
a za znamenie kříž na ščit vzieti.
V tu dobu v Uhřiech krsta mnoho bieše,

ale král pravé viery nejmějieše.
Tehdy ciesař da zemi českej svobodenstvie
a u voleniu dobrovolenstvie.
Když by přirozeného kněžě nejměli,
kohož by zvolili, toho by za kněžě jměli.
Tehdy ciesař da zemi českej svobodenstvie
ale pro nepřiezň upřiemo jeti nesmějieše,
po uherskej zemi jedieše.
A když u Střěhomě bieše,
tu s tohoto světa snide,
a Kozma na biskupstvo vznide.

LII.

(Nadpisu není.)

Pak král počě pýchati,
své bratřie netbati.
I jide na Kunráta, bratra svého,
chtě jej vyhnati z kněžstvie moravského.

O smrti Zderadově.

A když před Brnno jedieše,
Sderad vojsko stanovieše.
Chtě královice saským kúpáním uhaniti,
vecě: „Kněziu musili by u řěky stan rozbiti,
by sě mohl lépe kúpati.“
Z toho slova je sě kralovic velmi hněvati;
i zabi kralovic pro to slovo Sderada.
Pro-ň sě sta mezi otcem a synem sváda.
Před Prahú Sderada schovachu,
a ten kostel Sderazem nazvachu.
Kralovic Bračislav do Polan jede,
se třmi tisiúci potom z Polan před Prahú přijede.
Na Prosiečě stojieše

a zemiú hubieše.

I počě boje na otcíu prositi:

král neby dospěšen proti jemu vyníti. *

Neb mnoho Čech nerodi přijítí,

řkúc: „Neslušie mezi dřvi a podvoj prsta vložití.“

U Pražě zjevně uzřěchu svatého Vácslava,

a'n stoje město žehnává.

Svatý Vojtěch Bračislavovi sě pokáza

a otcíu sě mu pokořiti káza.

Proto syn otcíu v pokoru jide,

ale však, boje sě otcě, z země vynide.

LIII.

Od prvěho králova syna.

Pak král Vratislav snide,

bratr jeho Kunrát na kněžský stolec vznide.

Neb zeměnie Bračislavovi země nechtiechu dáti,

že směl živ proti otcíu vstáti,

řkúc: „Dámy-li jemu toho užiti,

těž nem budú našě děti činiti.“

Ciesář jim práva toho pochváli,

a pro to sú byli Kunráta z Moravy pozvali.

Kněz Kunrát v prvém létě snide,

kněz Bračislav k ciesařovi jide.

Tu sě před ním o zemiú súdi,

i vyvede na to dobré liudi,

že, ač jest' zlé vóle málo proti otcíu pojměl,

však jest' proti otcíu v boj nevněl,

a pro vóliu ješče i jeden nenie otsúzen.

Pro to slovo by ciesařem k zemi přísúzen.

Pak kněz Bračislav Polany pobi

a mnoho polské země doby.

Pak sě je s strýčěnú bratřiu vaditi,

chtě je z Moravy vypuditi;
neb Vršovici je vadiachu
a, by bratřie u míru byli, tomu nechtiechu.
Bračislav na bratřiu do Moravy jede,
bratr jeho Svatopluk proti jemu vyněde.
Když na poliu bratry proti sobě stojesta,
oba kněže náhodú na horu přijedesta,
a jakž se brzo uzřesta,
sieci se bratry chtiesta.
Tehdy Svatopluk bratru povědě:
„Bát’o, jáz to dobře vědě,
že liudie naši okolo nás kuso sladie;
chtiec nás užívati, ny v hromadu vadie.
Poslúchaj mne, bratřě mój!
Ty se mnú s pokojem stój.
Když ny naši liudie smějú vaditi,
dajvě se jim spolu býti,
ati kniežat a bratří nevadie,
a za stříebro, což sú ot nás vzěli, svá těla posadie.
Bračislavovi by ta řeč mila,
i vecě: „Bát’o, ten jest’ pravá vila,
kterýž pro řeč ciuzieho
nepřietel jest’ svého bližnieho.
Když nás zlý liud smie vaditi,
dávě jim toho zlým užiti.“
Kněže se tajně mírem rozjedesta,
z jutra liudi v boj svedesta.
Vršovici, již běchu kněže svadili,
těch sú tehdy mnoho u Moravě zbili.
Nebo ti, již je vadiachu,
v čelo postaveni biechu.
V tom boju mnoho liudí s obú stranu snide,
po boju Bračislav se s bratřiu snide.

LIV.

Ot Bračislava prvého krále smrti.

Tehdy Božěj a Mutyně Vršovici,
svých kniežat praví vražedníci,
jesta sě o tom mysliti,
kako bysta mohla kniežecí plod zatratiti.
Kněz tehdy jednoho lovce Němcě jmejieše,
tomu jmě Lork bieše,
ten ot knězě mnoho sbožie jmejieše,
tomu kněz velmi věřieše.
Tomu Božěj a Mutyně mnoho sliúbista,
a'ž na tej cěstě i postavista,
že sě je Němec mysliti,
kak by mohl knězě zabiti.
Kněz ot věrných to slyšieše,
že j'ho Lork zabiti chtieše.
Kněz na-ň toho nedověře,
však j'ho otázka k jeho vieře.
Lork tu řeč na Pukatu na Čecha ukáza,
by knězě chtěl zabiti, pokáza.
I je sě v tom kněz viečě Němciu věřiti.
Kázav před sě lovcóm, i je sě mluviti,
řka: „I dobřě-li jest' to, Pukata,
že ty s svými přátely chceš zbíti všě kniežata?
Mníte, by sě to mohlo utajiti,
že vy lovci chc'te mě zabiti?
Móže mi to na mysl vzníti,
že vy kážiu všěcky zbíti.“
I káza všěm lovcóm ot sebe jíti,
jedinému Lorkovi káza při sobě býti.
Tehdy kněz na řiuji bieše
a k večeři přisiesti chtieše:
jelen trudný právě na stan přiteče,

kněz se prvý k svému koniu uteče.
V tu dobu Lork kněziu v srdcě střelu vstřeli,
na tom místě jemu dušiu s tělem rozdělí.
Všickni se u koní brojichu,
když Němec knězě zastřeli, všickni toho neuzřiechu.

LV.

Ot Bořivoje a od Svatopluka z Moravy.

Zeměné poslachu po knězě Bořivoje moravského,
po strýcě bratra knězě českého.
Toho sobě knězěm zvolichu,
na kniežecí stolec jej vsadichu.
Svatopluk, bratr jeho, tehdy mu nepřítel bieše,
pro to bratru kněžstva českého nepřějieše.
Pro to Svatopluk své věrné po Čechách rozesla,
zvláští Budivoje, chytrého posla.
Ten se moravským zběhem činieše,
českým pánóm tak mluvieše:
„Jáz Svatoplukovi nechciu slúžiti,
však pravdu mušiu mluviti.
Knězě nevědě věrnějšieho,
ani kde čiuju šcedřějšieho.
Nemóže nice zachovati;
pro to-ť mě mrzí, že, což jmá, to všě musí přeč dáti,
Ale svým zemanóm přezří všěho,
proto nechciu býti člověk jeho!“
Vršovici, když to uslyšechu,
v svej radě tako řečechu:
„Svatopluk – to naše doba,
neb bohatá vdova bude chudá roba.
Tomu nám jest kněžstva pomáhati!
Budem o něm nic netbati,
budem s ním jako s dietětem jhráti

a ot něho dědiny jako o pni hlívy bráti.“
Moravěné jechu se Vršovicóv dařiti
a velikých sliubóv jim činiti.
Tak Moravěné je i namluvichu,
že Vršovici Bořivoje z země vypudichu,
Svatopluka kněžěm učinichu,
a to před ciesařem osvědčichu.
Ach, lakomstvo hubené!
Jsa vniutř zlé, proč si s vrchu zruzené?
Že pokážeš málo sladkého,
i dáš za to mnoho hořkého!
Že jmajúce kněžě dobrého,
pro malý vzatek vyvrhše jej, i vzěste liutého!
Tomu Vršovici uvěříte,
když bradaticiu nad svú hlavú uzříte!

O králi čápovi nad žabami.

Právě se jim jako žabám stalo,
že se jim nepodobno zdálo,
že za král pně jmiechu,
a před ním všě žáby křěhtati smiechu.
Věčšie se žáby tehdy ctnějšími mniechu,
ty mezi sobú řeč takto mluviechu:
„Budú-li se menšie koho báti,
musie nás ctnějších u příhodách hledati.“
Tak věčšie menším se na škodu poradichu,
svým králem čápa učinichu.
Čáp, jsa králem, o jich radě počě netbati,
i je se věčších privé vybierati.
Malá ze velikú se kryjieše,
čáp, malé netbaje, věčšiu pohltieše.
Kayž věčšie juž řiedky biechu,
menšie se jim smějiechu,
řkúc: „Vy na naši škodu krále dobyste,

a pro svú zlob síly zbyste.“
Tehdy jim veliká odpověď:
„Nesmějte se! Jáz to dobře vědě,
že pozval jest' král na hody svého děda.
Bude-t' i malým i velikým do čas běda;
až se sběře králův rod, budú-t' ny jiesti.“
Pro to slovo nesmě i jedna kalu miesti.
„Poslúchajte slova mého!
Blázn svým hledá ciuzieho zlého.
Bychom byly pně za král jměly,
toho zlého bychom netrpěly.
Ač co kdy chciu málo podřiemati,
o črveném nosu bude mi se kolotati.
Jdětež ote mne přeč, vily,
bude-t' mnieti král, bychom o jeho nosu mluvily.“
Podle této kázni Vršovicóm se stalo,
jehož se jim nikdy nezdálo.

LVI

Kako sú Vršovici bradatáciú sěkli.

Ciesar' kněziu na Uhry s sobú káza jíti,
kněz sebe-miesto káza v zemi Božějovi a Mutyni býti.
A když Božěj a Mutyně v zemi za starosty ostasta,
po kněžě Bořivoje do Polan poslasta,
chtiec tiem jiné pány umdiiti,
válku vzbudiec, obú kněziu užiti.
Bořivoj velikú škodu učini.
Kněz se vráti, Vacek Vršovicě z škody vzvini.
Kněz v Čechách město dobré jmieše,
to Vratislav slovieše.
Ješče na tom hradišči stojí býlé
ot Mýta na pól míle.
Kněz se staví na tom hradě

i sēde tu s věrnými v radě;
Vršovic v radu nepustichu.
Tu kněziu všickni sliúbichu
ni stará ni mlada živiti,
ale Vršovice všecky zbíti.
Kněz, vyšed z rady, v jistbu vstúpi,
Mutyně nevěda v jistbě jej zastúpi.
I je sē kněz k němu mluviti,
řka: „Proč si směl živ u mój dvór vjíti,
a jsa svých kniežat pravá zhúbce,
našich nepřátel v zemi pravá snúbce?“
I káza jej před sobú zabiti
a jeho rod vešken zbíti.
Kněz, vyšed z rady, v jistbu vstúpi,
na druhého zemského zloděje.
Ten na Liubici sēdieše,
kdežto město tvrdé i hrad jmieše;
neb Liubiciu Cidlina obchodí,
a tu Cidlina v Labě vchodí.
Strážný jezdcě pánu povědě.
Božěj vecě: „Jáz to dobřě vědě,
že z vojny naši přietelé jedú
a dnes k obědu přijedú.“
I káza spěše most spustiti
a hostě inhed v hrad pustiti.
Vacek, jakž brzo s koně skoči,
tak všeckny v jistbě zaskoči.
Božėje tu inhed rozsěkú,
a všiucky jeho čeled' zsekú.
Božějón syn do lesa běžieše,
a juž ovšem utečieše,
ale sukně jej červená prosoči.
Tu syn Vackóv nebohá zoči,
toho ten tu zahubi.

Kněz všě Vršovice zhubi.
Dva syny ovšem krásná Božějova u Prazě biesta,
ta sě tu žakovstvu učiesta.
Kat, je vzem pod pažiu, na tržišče nesieše,
bradaticiu v družiej ruce držieše.
Pacholíčky žalostně plakásta,
„Matko pomoz! matko pomoz!“ volásta.
Kat, vzved jima bradu jako bravu,
stě krásnýma děťátkoma bradaticiu hlavu.
Tak tiem činem kněz Svatopluk
zahladí vešken Vršov pluk.
Juž vidíš, že lépe by bylo Božějovi stříbra nebrati,
dobrotivého kněžě v zemi nechati.
To sě sta ot narozenie Syna božieho
léta po tisiúciu po stu osmého.
Toho léta biskup Kozma snide,
na jeho stolec Daněl vznide.

LVII

Kako Svatopluk Uhry pobil a u Polás zabit byl.

Tehdy král uherský u Moravu vnide,
kněz Svatopluk proti jemu vynide.
Kněz, honě v lesě, oko ztrati,
pro to sě do města do Chrudimě vráti.
Jakž brzo sě úraza zhoji,
in的角度 sě do Uher vzbroyi.
Uhry tu hrdinsky pobi,
jich země až do Střěhomě doby.
Pak ciesař na Polany jede;
tu kněz k ciesařovi přijede.
Poleně nemnoho ciesařě tbáchu,
ale Čech sě velmi báchu.
Neb ciesař s svými k hradóm nejdieše:

kněz český, kdež přistúpieše,
tu každé tvrže dobudieše.
Polené jechu sě mluviti,
by mohli kako Svatopluka zabiti.

O Tistovi, zabil kněžě.

Z Vršovic jeden utekl bieše,
ten Jan Tista slovieše.
Ten sě je Polanóm mluviti,
že je chce jeho zbaviti.
Ten tajně v české vojsko vnide,
a když kněz před ciesařě pojide,
v srdcě kněziu střělu s nálepem vstřěli,
a dušiu j' mu s tělem inhed rozděli.
Česká dráha na Jana Tistu poteče,
Tista, ze všech sě vysěk, i uteče.
Ciesař učini kněžě českého
kněžicě Ottu moravského.
Páni proti ciesařově vóli kněžě volichu
a Vladislava, bratra jeho, kněžěm učinichu,
ne pro to, by lepší byl,
ale, by ten, jehož ciesař da, nebyl,
radějšě chtiece sbožie i životy vzwážiti,
než zemi volenie ztratiti,
řkúc: „Ač by nám nynie dal kněžě jazyka našeho,
pak by nem dal rodicě svého.
U prvé i slušie nám za právo státi:
pustiece za rohy, úsilno za ocas chvátati.
Lépe nem sě jest' nynie brániti,
než ny budú naše děti potom haniti,
řkúc: „Otcí naši byli sú sě na pokoj otdali,
a nám sú hrdla řězali.“
Pro to kněžě Otty nerodiechu,
ale jeho bratra Vladislava za kněž jmiechu.

LVIII.

Ot Vladislavova boje a ot srbského kněže.

Vladislav k ciesařiu jide,
milosti ciesařovy dojide.
Když Vladislav u ciesaře bieše,
o pokoju péčiu jmějieše,
tehdy někteří po Bořivoje poslachu,
Prahu s Vyšehradem j' mu vzdachu.
Vladislav, do Čech odtad jeda,
o zemském stavu nic nevěda,
ku Pražě jedieše.
A když u Brusnicě bieše,
uzřě kněz Vladislav,
nali-t' jede silně kněz srbský Vácislav
na pomoc Bořivoju.
Vecě kněz Vladislav: „Nu vzvězte k boju.“
Liudie Srbóv mnoho uzřěchu,
inhd sě velmi vzhrozichu,
kněže na to namluvichu,
že před Srby do Prahy jede.
A když města dojede,
do města ho nepustichu.
Vrátiv sě, s Srby sě vzbichu.
Tu sě Čechy dobře jmějiechu,
boj na Srbiech obdržěchu.
Ktož v tom boju i málo raněn byl,
kako málo odřěn, však inhd života zbyl.
Ot toho boje Róze vz hóru pojide,
lěň mě mluviti, kak ten rod vznide.
Opět kněz Vladislav bratra pobi,
před Prahu jmene i země doby.
To miesto Pražěné dobře znajú,
vždy-t' mu „Bojiště“ řiekajú.

Bojov sě v zemi mnoho stalo,
však tomu miestu jedinému jmě ostalo.
Neb tu mnohu s málem kněz český ostal,
na tom miestě třikrát sě boj stal.

LIX.

Kako ciesař u Praze na sudě seděl.

Vladislav je sě ciesařě prositi,
by ráčil do Čech přijíti.
Ciesař do Čech přijede,
u Pražě na súde sěde.
Vladislav je sě na bratra z války žalovati,
ciesař na kniežatech je sě práva tázati.
Dotud sě oni súdechu,
až Vladislava k zemi prisúdechu,
řkúc: „Prvé našě volenie
moc má, drahé nic nenie.“
Ciesař vecě: „Páni, pokažte nám své listy,
nebo jinak ny učinite jisty,
by vy Čechové, mohúce koho chtiec voliti,
zvolivše i zapuditi.“
Ciesař knězě srbského Vácislava je
a knězě Bořivoje.
Mnohu pánóm káza hlavy stieti
a mnohu káza oči vynieti,
aby kniežatóm svým věrni byli
a v hromadu jich nevadili.
Již sú byli kázali Bořivojovi v zemi u jeti,
všěm káza oči vynieti.
Tehdy také Jana Tistu jechu
a oči jemu vyněchu.
Knězě Bořivojovi najviece sě dostalo bieše,
že svého rodu vraha v svej čeledi jmieše.

Tehdy ciesař mnoho Čech káza zhubiti:
věz, proč-tě to chtěl učiniti!
Ne proto, by právu rád byl,
ale aby kněz český silen nebyl.
Kněz, když ciesařův úmysl vzvěděl,
s pláčem takto povědě:
„Tehdy sěkyra na sě dlubny kliudi,
když před svým vrahem sě sudí.
Juž to právě znamenaju,
že všickni Němci českého zlého hledajú.
Bych byl málo přehověl,
viece bych dobrých lidí jměl.
Ač sú byli včera nepřítelélé,
dnes by mohli býti všickni přítelélé.
Neslušie-ť nikdy zkaziti udatného;
přijde-ť čas, že-ť sě hodí do převážného.“
I chtieše rád bratra zprostiti:
ciesař nerodi toho učiniti.
Věda ciesař, že Mediolaněné sě na Čechy hněvajú
a jich škody vesdy hledajú,
káza u Medioláně knězě schovati,
řka: „Nedajte sě jemu mnoho kochati.“
Vlaši knězě u věžiu vsadichu,
a sedm let jej hladem i smradem mučichu.
Pak káza ciesař jemu život otjieti.
Vlaši jemu na zajtřie chtiechu hlavu stieti.
S večera dachu knězuiu dosti jiesti i píti,
i vzkázachu jemu: „Jez a pí; zajtra-ť nejiesti ani píti.“
Nevěda kněz, co sobě učiniti,
je sě snažně Bohu modliti.
Té noci svatý Apolinářiš sě j' mu pokáza
a, chtěl-li by do Cech, ho otáza.
Kněz jemu učini veliké sliúbenie,
aby jeho ráčil zbaviti vězenie.

Vecě: „Kde sě poznáš, tu mi kostel ustavi!“

To řka, na Sackej jej postaví.

To miesto dobřě kněz lížěmi znamená,
jide do Miličic, kde bydlieše pan Bena.

Ten pán bratry u mír svede,
a pak knězě ctně do Prahy vede.

LX.

(Nadpisu není.)

Vacek je sě knězě učiti,
svej bratří nikdy nevěřiti.

Uposlúchav kněz Vacka zlého,
je Ottu, knězě moravského.

Soběslav, bratr jeho,
boje sě knězě českého,
do Polan uteče

a na Čechy sě vzteče.

Sebrav mnoho Polan

a rozličných pohan,

i počě zemiú hubiti,

chtě bratra dobyti.

Vladislav proti jemu jede,

a když Labě dojede,

Polany s druhé strany uzřěchu.

Vzemše přimiřie ob noc, boju rok za jutra vzěchu.

Té noci sě bez stráže Čechové rozhostichu,

Polené svú vieru zrušichu.

Přes Labě sě tajně přěbrachu

a v české stany vzepřachu.

Dřieve než Čechy k oděniu přijidú,

a'ž lepší smrtiú snidú.

Mezi Čechy byl jeden jmenovaný

junoch dobrý a velmi kázaný.

Dětříšek Buzovic to bieše,
mezi hrdinami jako „Tuří roh“ slovieše.
Ten byl někdy divokú sviniú v lese živu za uši jal,
a pro to byl na ščítě sviniu hlavu přijal.
Ten hrdinsky sě jmieše,
ale pomoci nejmieše.
Zbiv Polan mnoho, neboh snide,
kněz český ledva bratra ujide.
Blaze junochu dobrému
a u vieře vzhovanému!
Sbožie a rozkoš přestane,
jediné-ť dobré jmě ostane.
Po stu let chválie Dětříška dobrého.
Raziu-ť: „Opustě všě po duši, dobývaj jmene ctného.“
Pak kněz svej bratří hněv otpusti,
bratra Soběslava na Vacka spusti;
neb ten všě zlé kněziu o bratří radieše,
ten je v hromadu vadieše.
Poznav radciu nevěrného,
kněz Soběslav zabi Vacka zlého.
Vacek muž otlustný a krátký bieše,
harované rúcho rád nosieše.
Panici sě mu smějjechu,
pro-ň křepeličnému miešku „vacek“ vzdechú.

LXI.

Kak sú chtěli římský kostel vybiti.

Ciesář nový do Říma chtieše jeti,
chtě posledniu korunu přijieti,
káza s sobú jeti kněziu českému;
kněz sebe-miesto káza synovciu svému.
Tomu Bračislav jmě bieše,
ten s sobú tři sta vybraných ščítóv jmějješe.

Že chce dobrým býti, strýc Bořivoj sě jeho ruči,
mediolanské měšěany synovciu poruči,
aby jim pro jeho nemilostivé drženie
učinil některé otplacenie.
Bračislav, když v Římě bieše,
po svatých rád chodieše.
Vzvědě, že papež z Mediolána rodem bieše
a tehdy lepšie mediolanské měščany u sebe jmieše.
Ciesář s papežem počesta sě hněvati,
papež nerodí ciesaře koronovati.
Bračislav tú válků počě vesel býti,
a je sě papežových přátel bíti.
Tu sě je svého strýce mstíti,
a'ž chtieše i papeže zabiti.
Papež k svatému Petru v kostel uteče,
kněz Bračislav po něm poteče,
i káza kostel vybiti
a v něm všě Vlachy zbiti.
Kováňský pán ten kostel vybi,
a ten prvý v kostele liudi vzbi.
Vlachy bez rozpači tepiechu,
až potoci krvaví tečiechu.
Tu Čechy papežě jechu,
z kostela veliké klenoty vzěchu.
Viece by byli paměti ostavili,
by byli sě krvavým dščem nevzhrozili.
I musi papež ciesaře světiti
a Čechy kletvy zbaviti i rozhřěšiti.
Tehdy Ďaněl biskup snide,
a Heřman na jeho stolec vznide.

LXII.

O dobrém Stepáně.

Ščepán, dobrý král uherský,
a Vladislav, kněz český,
rok sobě dasta,
u míře sě na meziu brasta,
i počěsta sě raditi,
kak bysta mohla u míru býti.

A když sama dva za horú mluiesta,
O tom nice nevědiesta,
že, svadivše sě, Uhřata na Čechy udeřichu,
s obú stranú mnoho liudi zbichu.

Juž Čechy všě běžiechu,
Uhři na ně silně jdiechu.

Juřík, Stanov syn, sám Uhřata stavi
a své Čechy smrti zbavi.

Ten junoch šlechetný div nad Uhry pokáza,
mnoho hrdinstva do sebe ukáza.

Ve krvi do hleznú brodieše,
kam sě jedno obrátieše.

Pohřiechu ten tu snide!

Otta, kněz moravský, krátě chvíliu, na horu vznide;
neb obláščě za horú stojieše
a o tomto skutku nic nevědieše.

Když uzřě, a'no tepú na české stany,
křičě na své Moravany,
i jechu sě Uhřat se dvú stranú býti
a nikohého neživiti.

Král a kněz, když to vzvėděsta,
bez skončenie on sěm, on tam běžiesta.

Kněz i mrtva Juřika je sě ctíti,
jeho dětem káza na ščitě črvené a bielé průhy nositi.

Neb šlechetný Juřík obersky byl přějimal,

když byl Uhřat dojímál.
Kněz Vladislav, dietek nejmaje
a do bratra Bořivoje velmi ufaje,
před zemany pozvav jeho,
postúpi j' mu kněžstva svého.

LXIII.

O Vladislavově a Bořivojově vypuzení.

Když Bořivoj kněžem bieše,
sliubu zemanóm neplnieše.
V radu počě Němcě jímati,
pro to jeho bratr je sě na-ň hněvati.
Pojem jej do komniaty samého,
vecě: „Bát' o, třeba mi s tobú mluviti cos tajného.“
Vecě: „Bát' o, proč sě druhem nekážeš,
že Němcóm z dvoru nekážeš?
Či nepomníš, co sú nem zlého učinili?
Kak sú Němci náš rod zatratili?
Vidal-li s' kdy v jinej zemi ciuzozemcě v radě?
Kterýž ten jest', ten chce svej cti vadě.
Z své země sě dobrý nepostojí;
ktož sě doma neschová, ten u nás stojí.
Kako-t' móż ciuzozemec věren býti,
jenž s svými nemohl sbýti?
Kako ten bude tobě dobřě raditi,
jenž myslí, kako by mohl uškoditi?
Ciuzozemec nepřišel jest' hledat dobra tvého,
ale na to, aby hledal užitka svého.
Bude-li sě tobě zle vésti.
kto jemu nedá do své země lézti?“
Kněz jemu odpovědě:
„Ó však jáz to dobřě vědě,
že, když si ty knězem byl,

toho s' v radu pojal, jenž byl tobě mil.
A když jáz sobú vládu,
komuž věřiu, toho pojmu s sobú v radu.“
Řek to, s hněvem z komniaty vynide.
Kněz Vladislav s zemaný přede-ň jide,
řka: „Když ty nechceš na své tbáti,
jáz se chciu v své kněžstvo uvázati.“
Ven z té sieni jej vyvede,
vyhnav jeho čeled', svú uvede.
Tu jeho Němci stojiechu
a přimluviti se nesmějiechu.
Vladislav na kněžský stolec vstúpi,
po třech letech opět Bořivojovi kněžstva sstúpi.
Kněz Bořivoj na Sackej kostel postaví
a svatému Apolínařišovi jej oslaví,
ež jej byl z vězenie vypravil
a kněžstva českého dopravil.
Ale Bořivoj neumě té milosti schovati,
i je se Němcóv opět v zemiú zváti.
Když mniese, by kněžstvem byl jist,
posla do Domažlic list,
aby Němce lesem do země pustili,
Domažlic jim s tiem krajem postúpili.
Když to kněz Vladislav vzvědě,
zemanóm tako povědě:
„Ó, ó, ó! Nemóž-li to tak býti,
musí on sám do Němec jíti.“
Vladislav se s zemiú poradi,
Bořivoje opět s kněžstva ssadi.
Káza j' mu do Němec jíti,
řka: „Bát'o, nemóžeš bez Němcóv býti;
beř se, bát'o, na Rýn s nimi,
dobudeš ciesařovstvie jimi!
Raději uzřiu smrt' všeho rodu svého,

ne potupiu ani zabju jazyka svého.“

LXIV.

O biskupově Heřmanově smrti.

Biskup Heřman s světa snide;
neb před jeho smrtiú hlas přijide,
řka: „Ty’s byl kázal židy krstíti;
proč si přepustil opět’ sě židoviti?
Bylo sě tobě zdiú za právo posaditi,
a tiem-t’ bylo křesťanstva nehaniti.
Pójd’ na sud před súdciu pravého,
vydaj počet, pastýřiu, z brava svého.“
S velikým pláčem s světa snide,
Sylvester v biskupstvo vznide.

O prvém šlechtném Soběslavovi i o jeho boju

Tehdy také umřě kněz Vladislav,
po něm by kněžem bratr jeho Soběslav.
Ten udatně Bavory pobi
a v Čechách mnoho Němcóv zbi.
Ciesář Lotr, chtě tehdy Němcóv pomstíti,
počě do Čech mocně jiti,
řka: „Chciu sě tiem oplatiti
i chciu všěcky Čechy zbíti.“
Když ciesář, žha i tepa, Chlumce dojde,
kněz český tu sě s ním zjevně bojem snide.
Čechy za kněžem jako lvové jdiechu,
svého kněžě věrně střěžiechu.
Ot kněžích ran také jiskry jdiechu,
že jej ne člověka, ale d’ábla mniechu.
O vězních ni o kořisti tbáchu,
neb nic, jedno jmene dobrého, hledáchu.
Tu Němcě hrdinsky pobichu,

ciesarě na běžě chopichu,
biskupy a opaty jechu,
i jednoho jiného vězně nejmiechu.
Biskupy a opaty v oděniu pod helmy vodiechu;
neb Čechy takto mluviechu:
„Kletvy sě chovájte,
kněží sě nedotýkajíc.
Jakž ste jich zejmali, tak jich nechajte,
sěna jim dosti jiesti dajte;
neb sú nám jiné zžehli a pobrali
po všiej zemi, kdež sú stali.“
Rádcě je velechu zbíti,
kněz toho neda učiniti,
řka: „Kterěž kniežě po přirozeniu vzchodí,
když ho zabijú, máťe j'ho druhé neurodí.
Ale kteréž knieže volenie rodí,
toho kniežecie smrt' nemnoho škodí;
neb někteří jich smrti žádajú,
ti najviece, již k témuž čáku jmajú.
Vězte, že, když kto volením móż knězěm býti,
toho knězě nemóž nikto zbaviti.“
Česká rada tu řeč obliúbi
a ciesař to zemanóm zaliúbi,
že zemi viac nechce škoditi,
ale českú česť chce ve všem ploditi.
Tehdy ciesař koronu zemi vráti,
řka: „Netřeba-ť vám viac jie kupovati.“
Neb ciesař dřieve nechtěl korony dati,
až ju musiechu přědraho kupovati.
Řka: „Znaju to, že krále móżete jmieti,
ale koronu musíte ote mne vzieti.“
Ten boj sě sta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po stu po třech dcětech čtvrtěho.

LXV.

(Nadpisu není.)

Toho léta Polené v zemi vnidú,
Čechy je bojem podjidú.
Tehdy Polan mnoho zbichu
i polsku zemi poplenichu.
Tehdy nalezú svatého Vojtěcha hlavu,
jeho ukázáním ješče krvavú.
Tehdy kněz svej zemi k okrase
zdiú obnovi hrad u Prazě.
Tehdy také židie křesťanské dietky zbichu,
a to na ně usvědčichu.
Kněz je káza všěcky zbiti
a jich domy rozpleniti.
A když židy tepiechu
a jich domy pleniechu,
v jich škole nalezú hada velikého,
ve všiej zemi nevidáno takého.
Věděli-li sú o něm židie či nevěděli,
nikomému sú toho nepověděli.

LXVI.

O skončení sv. Prokopa opata.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po stu čtvrtého
za Oldřicha, kněže zličského,
točiúš knězěm potom nazvaným kraje kúřimského,
svatý Prokop s světa snide
v němž veliká pomoc Čechóm vznide.
To Němec opat svědčieše,
když jej svatý Prokop kyjem tepieše.

Ot Vladislava, prvého krále českého.

Pak snide šlechtný kněz Soběslav,
po něm by kněžem syn jeho Vladislav.
Ten nenásladováše otcě svého,
přítel bieše jazyka němečského.
Ten hrdinstva ni v čemž nepokázal,
jedno že s ciesařem sě byl v přiezni svázal.
Ciesař Bedřich Vladislava do Řezna pozva,
v Řezně j'ho králem českým koronova.
Král Vladislav jede pod koronú u Prahu,
veda s sobú Němcóv velikú dráhu.
Směje sě, k Čechóm počě mluviti:
„Juž-li věříte, že bez vás mohl sem cti dojíti?“
Synu jeho počě ta řeč nepodobna sě zdáti,
i je sě z té řeči zemanóm na otcě žalovati,
řka: „Nechciu býti dlužen věrú otciu mému,
když viziu, že jest' nevěren jazyku svému.“
Páni, když to znamenachu,
ku kraleviciu sě sebrachu,
i jechu sě s kralevicem Soběslavem raditi.
Uradivše sě, jechu sě královi mluviti,
řkúc: „Kraliu, rač svých kmetóv slovo slyšeti,
a co-ť budú mluviti, neroď řečníku za zlé jmieti.
Toho tebe kmetie tážiu, kto tě k tomu snuzil,
že si všiu svú moc i čest' sůžil?
Však smy s tvým otcem korony bojem dobyli,
a svými životy smy ciesařovy moci zbyli.
Kako s' ty živ směl koronu v Němcích bez nás přijieti,
a ty s' ju beze všech deky mohl u Praze vzieti?
Když chceš s Němci přebývati,
kako sě živ smieš českým králem nazývati?“
Král déle neda řečníku mluviti,
i počě jim ciesařem hroziti.

Zeměné tu krále inhed chtiechu zabiti:
ukryv sě král, musi z země jíti.

LXVII.

Ot Soběslava, přieteľa českého.

Po králiu syn jeho Soběslav knězěm bieše.
Ten, kteréhož Němcě uzřieše,
k sobě přivesti kázáše
a nos jemu uřezáše,
řka: „Němče, po světu nesledi,
v svej zemi mezi svými sedi!
Po dobré s' ot svých nevyšel;
pověz, proč mezi ciuzie přišel?“
Jiní, ot knězě vidúcě,
kdež uzřiechu Němcě jdúcě,
jako na vlka voláchu,
uši a nosy jim řezáchu.
Kto jemu němečských nosóv ščit přinesieše,
tomu sto hřiven dadieše.
Po všech Němcích pověst' jdieše,
že Soběslav jich nenávidieše.
Múdrý j' mu za dobré jmějieše,
že ciuzozemcě v zemi nepúštieše,
řka: „Dobry svó jazyk plodí,
nevěrný o svém jazyku nerodí.
Země jest máti každého,
ktož jiej nepřeje, nejám j' ho za šlechtného.“
Tkačata sě země české objiechu,
neb sě knězě Soběslava stydiechu.
Král sě je na Čechy žalovati,
ciesař mu káza málo poždati:
„Pro tvého syna chciu všě Čechy zbíti,
a v Čechách chciu tě němečským králem učiniti.“

Hrabie jeden, tu řeč když o Čechách vzvědě,
toto-t' vám divně povědě,
nemože do Čech posla jmieti,
a'ž musí jednoho najieti.
Soběslav ve mši nemluvieše,
ani kterého poselstvie slyšieše.
Posel, chtě kněžě brzo zbýti,
počě ve mši kněziu poselstvie mluviti.
Kněz, sě na posla ocek, k Bohu vzdeše,
Němec, užas se, zdeše.
Ciesář Čechóm odpovědieti chtieše,
ale posla jmieti nemožieše.
Jeden udatný rytieř sě obra,
s tiem poselstvím do Čech sě bra,
řka: „Co by tu kto hrozú bonil?
Však sem sám často na deset' honil.
Bude-li mi co chtieti učiniti,
a jáz sě s ním budu býti.“
A když uzřě kněžě posel,
sta, užas sě, jako osel.
Kněz ku poslu líc přistúpi:
z posla strachy dušě vystúpi.
Tehdy biskup Sylvester snide,
po něm na biskupstvo Minhart vznide.

LXVIII.

(Nadpisu není.)

Ciesář chtieše Němcóv mstíti,
počě s velikú silú do Čech jíti.
Kde Bravanti a Fryzové,
Rýněné i Švábové,
Durinkové, Bavořéné,
Sasici i Flandřéné:

ti se všichni na českú škodu otdachu i sebrachu.
Někteří se se vsiú čelediú brachu,
chtiece všechny Čechy zbiti
a zemiú první osaditi.
A když ciesař, Lotr Druhý, Lodína dojide,
Soběslav proti jemu jako se dvěma stádcoma pojide.
Uzřev kněz malost' liuda svého,
poče prošiti na pomoc Krstitele svatého.
Vzvěděv Čechy, ciesař ku Praze líc horú jdieše,
Soběslav s svými na vsi jeho ždieše.
Němci úvozem ku Praze líc jako zeď jdiechu,
a Čechové, na jednom miestě stojiece, je tepiechu.
Pak jedni v tyl, druzí údolem v bok Němcóm jidú,
třetí mociú na ně snidú.
lak všecko němečské vojsko zbichu,
ni ciesař ni kniežata ostojichu.
Potok ten tři dni krvavý tekl.
Nebo byl kněz před bojem řekl:
„Neživte chuda ni bohatého,
nemíjete i jednoho!“
Tu kostel svatému Janu učinichu,
a ku Praze líc na paměť kopec snosichu.
Mezi kořistiú, juž sú tu vzěli,
pól třetieho tisiúče prstenóv z ruk zbitých rytieřóv sú sněli.
Uslyšav Vladislav, někdy král český,
že zabit ciesař, böh němečský,
žalostiú se roznemože
a smrti zbýti nemože.
Soběslav do Čech přinese otce svého,
a na Vyšehradě pohřebú jeho.

LXIX.

(Nadpisu není.)

Potom zvolichu ciesaře jiného.

Ten, znamenav Soběslava muže udatného,
že jest' hotov za svého jazyka čest' umřieti,
počě sě k němu dobřě jmieti;
neb nevědieše co sobě zdieti,
že dvú stú rytieřov nemože tehdy jmieti.

A to všickni byli v Čechách zbiti,
a bez mále nemohl i jeden ujíti.

Tehdy u ciesaře nebyla dobrá rada,
nebo v Němcích biechu kniežata mlada.

Z této řeči móż mi někto za zlé jmieti,
řka, že také bývajú múdré děti.

Znaju to, že mladý, ač řiedko, múdr bývá,
ale věz to, že mladý řiedko své múdrosti užívá;
neb obyčej činí dobré řemeslo,
a časté zkušenie mistrovstvo jest' nalezlo.

Pro to starý obyčeje a zkušenie móż užiti,
a tiem mladý nemóž starému roven býti.

Ze to pravda jest', ciesař dobřě vědieše,
a pro to i jedné války nejmějieše.

A také, že velmi medl bieše,
za přietel kněžě českého rád jmějieše.

Kněz Soběslav dva syny jmějieše,
jednomu Boleslav jmě bieše,
druhému Přemysl diechu.

Těma Němci jména převzděchu:

Boleslavu Bedřich řiekáchu,

Přemysla Kunrátem nazýváchu.

Ciesař, nemoha Soběslavově moci uškoditi,

Istivě zamysli syny jeho českým obyčějóm otučiti.

I je sě Soběslava prositi,

by chtěl svá syny k němu otpustiti.
Soběslav nechtieše toho učiniti,
řkarť: „Mohú sě děti ve nra viech proměnit i.“
Řka: „Ciesariu, to ty sám móžeš věděti,
že pro své země nra vy kniežeti jest' česť jmieti.
Kterýž sě sích i oněch nra vóv chce přídržěti,
tiem sě méně bude svých zeman držěti,
a tiem každé kniežě svú česť ztratí.
Pro to k tobě svých dietek nechciu dáti.
Mój otec pro též svú česť ztratí,
a pro němečskú řeč musi sě z země bráti.“

LXX.

(Nadpisu není.)

Ciesar' je sě velmi nastati,
až mu musi své děti poslati.
Tu svého jazyka česť jako vol za rohy upusti,
když k ciesar'ovi děti otpusti.
Ciesar' Soběslavovi vieru sliubuje,
a jeho děti česky otučuje.
Káza sě jima němečsky učiti,
domóv jú nerodi otpustiti.
Když juž česky málo umiesta,
po poslu ona to vzvėděsta,
že jejú otec velmi nemóže.
Řesta: „Snad bez najú umřieti móže.“
Bez otpušćenie do Čech sě vrátista,
otce nemocna zastúpista.
Otec je sě jima mluvit i,
řka: „Tomu-ť vy chciu učiti.
Nemá-ť nikte nic věrnějšieho
než matku a otce svého.
Protož věrně chciu vy učiti,

jímž móżěta cti dojíti.
Zemiu váma ostavuju,
jazyk váš váma poručiuju,
abysta jej vzdy plodila,
v zemiu Němcóv nepustila.
Když němečský jazyk v Čechách vstane,
našeho rodu všě česť stane.
Neb zradie zemiu i kniežata,
pro něž bude naše korona do Němec vzata.
Němci-t' sě najprve krotie,
ale, jakž sě rozplodie,
tehdy o svej hospodě netbajú,
z své země pána sobě hledajú.
Bych mohl i po ptáčku vzvěděti,
že budeta sě k Němcóm držěti,
kázal bych vajú v kožený měch vložití,
a u měšě u Vltavě utopiti.
Snadněje bych vajú zaželel,
než bych hanby mého jazyka, i mrtev leže, žžlel. “
I káza zemanóm přěd sě jiti,
je sě k nim tako mluvití:
„Jáz děkuju vem z pravé viery;
neb ste ju ke mně jměli bez miery.
Prošiu, túž jmějte k dětem mým,
ač-t' sě budú držěti k svým.
Nebudú-li-t' svých milovati,
nerod'te o nich nice tbáti,
všie viery k nim prázdni bud'te,
kněžě sobě ot pluha oráčě dobud'te.
Spieše oráč dobrým kněžem bude,
než taký Němec věrně s Čechy zbude.“

LXXI.

Od Bedřicha a od Kunráta, Soběslavových synech, a ot Stanimira.

Tak ten šlechtný kněz snide,
jeho syn Bedřich na stolec vznide.
Ten počě Čechom na hanbu mluviti,
Němcov je sě v zemi ploditi.
Toho Čechy z země vypudichu,
Kunráta kněžem učinichu.
Tiem své škody zle polepšichu,
neb za býl kopřivu proměnichu.
Neb ten počě bratra následovati,
Němce mocně v zemi zváti.
Poleně, když to znamenáchu,
že Čechy svého kněžě netbáchu,
v niuž na zemi udeřichu
a velikú škodu učinichu.
Čechy na ně s kněžem mile jidú,
bojem udatně je podjidú.
A když je tu pobichu,
kněžě z země vypudichu,
řkúc: „Tobě smrdí česká duše;
náhle do Němec, hubená kušě.“
Na meziu jej vyprovodichu,
pak jej na mezi zabichu.
Neb-ť říkáše: „Smrdí-ť mi česká duše
právě jako umrlá kušě.“
Tehdy biskup Minhart snide,
na biskupi stolec Daněl vznide.

LXXII.

(Nadpisu není.)

Tehdy jeden kněžského pokolenie v Němcích bieše,

ten sobě jme Stanimir jmějieše.
Ten počě tak mluviti,
že, by jměl moc, chtěl by z Čech všě Němce vypuditi.
Věčší menšie namluvichu,
tak Stanimira kněžem učinichu.
Ten pocě Němcóm do země nedati,
káza nosy Němcóm řězati.
Když se ve všě tvrze uváza,
milost' juž Němcóm ukáza.
Je se Čechóm hlav puditi
a Němce velmi ploditi.
Dvór vešken němečský jmějieše,
Čechów před se nepustieše.
Na Praze hrabiu němečského posadi,
všě tvrže Němci osadi.
I je se kněz Stanimir Čechóm mluviti,
řka: „Bez vaše děky Němci budú zde bydliti.“
Zeměné na Křivoklát se tajně snidú
a tu v tajnú radu vnidú.
Po Bedřicha poslachu
a tu jemu radu dachu,
by s Křivokláta jiezdy činil,
Stanimira z svého kněžstva vinil,
řka: „Jáz nechciu býti bez kněžstva svého,
pro své chciu dobývati života tvého.
Však chceš-li mi stříebro dáti,
nechtěl bych tebe věc upomínati.“
Tomu Stanimir počě rád býti,
i káza se všem Němcóm sníti.
by před ním na rocě byli
a jemu věrně radili,
kak by Čechy oklamali,
a sami při zemi ostali.
Když se všickni Němci snidú,

na Bojiště s knězem k roku přijidú,
Stanimir, jda na rok, Němcóm mluvieše
a je tejto lsti učieše:
„Když vem řku: Proměňte sě! proměňte!
tehdy brzo v oděnie sě oblecte.
Nechce-li po našiej vóli býti,
nemeškajte Bedřicha zabiti.“
Čechy Stanimirovu lest' vzvėděchu,
oděnie pod sukně na rok vzěchu.
Bedřich je sě na Stanimira žalovati,
že sě směl v jeho zemi u vázati.
Inhed sě Stanimir je hněvati,
i je sě němečsky volati:
„Proměňte sě! Proměňte sě!
a v hromadě držte sě!“
Když sě chtiechu Němci v oděnie obláčiti,
Čechy sě jich jechu bítí,
řkúc: „Tuto sě proměnímy,
črvené vem sukně vykrojímy.“
Tu Stanimira s jeho Němci zabichu,
zemi ot Němcóv učistichu.
Kteří na tvrziech ostali biechu,
zvėděvše o svých, všickni sběhú.
Tak Bedřich kněžstvo obdržě
a s svým jazykem věc drže.
Němcóv věc nemilováše
a jim, jako otec, nosy řězáše.
Pro to jmějieše čest' veliu,
nebo mlýni klepaní lépe meliú.

LXXIII.

Kak jest' Morava svých kniežat zbyla a k Čechám přišla.

Moravský kněz nerodi bratru slúžiti,

pro to kněz Bedřich musí na-ň jiti.
Ale že lidí nejmě dosti,
Vršovice přijje k milosti.
Ale, by svú hanbu jměli na paměti,
káza jim bradaticiu na ščítě jmieti,
júž sú byli jich přietelé zbiti,
i káza jim jich dědiny vrátiti.
Tak kněz Bedřich do Moravy jide,
kněz moravský proti jemu vynide.
Tu liútě Bedřich Moravany pobi
a všie Moravy doby.
Rod knězě moravského Bedřich vešken zhubi,
a dva mocná ščítý moravská v boju zahubí,
a'ž se věc nemožeta opraviti,
neb bez mála tu všickni bychu zbiti:
v zeleně ruka biela s rózdkú zlatú,
v zlatě panna s stěhlú rohatú.
V Čechách také snide jeden ščit,
neb ten rod by vešken zbit:
v zlatě dva kly nad uhel čřvena.
Po tom to věz, ž'esť přietelská válka nebezpečna.
Tehdy Morava tu kniežat opustěla,
a ot toho času českým kniežatóm slúžila.
To se sta léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po stu po osmi dcát čřvrtěho.

LXXIV.

O českém boji s Němci.

Toho léta kněz Bedřich s světa snide,
na jeho stolec syn jeho Otta vznide.
Toho léta teké pohani Jeruzalema dobychu,
a co bylo v něm křěšť'an, všeccko zbichu.
Pak kněz Otta, opravovav zemiú i svój jazyk v ctnosti,

i snide v dobrej starosti.
Po něm jeho syn Václav jako raní květ vznide,
ale že pravé vláhy nejme, siře snide.
Počě velmi Němce milovati
i dědiny jim dávati.
Pro to jej u věži zahubichu,
Němcóv tehdy mnoho zbichu.
Bratra jeho Přemysla kněžem učinichu,
toho také pro Němcě vypudichu.
Tehdy kněžě Otty bratr, Bračislav, po Daněliu biskupem bieše,
ten kněžě-miesto zemiú vladieše.
Ten kněz Srby hrdinsky pobi,
mnoho jim měst a tvrzí doby.
Kněz Přemysl do Čech s Němci sě vráti,
na Bojištiu smě udatně státi;
neb ciesařovu moc všiucku s sobu jmějieše
jedno že samého ciesařě nebieše.
Čechy sě do Prahy snidú,
na Bojiště k nim vesele vznidú.
Neb to prorokováno diechu,
že na Bojištiu Čechy jisto svítězstvie jmiechu.
Tehdy zima veliká bieše
a také liútě mrznieše.
Čechy u Praze dosti tepla jmiechu,
Němci na poliu studeni biechu.
Když sě Němci s Čechy snidú,
Čechy Němcě udatně podjidú.
Kněžě Přemysla zabichu,
tři tisiúce a dvě stě Němcóv jmenovaných zbichu.
Krev po mečích v ňadra tečieše
a v nadřiech jim zmrznieše.
A když doma oděnie svláčiechu,
po jistbě krvaví potoci tečiechu.
Zač by byli tu česť dali,

když sú juž v svých domiech stali,
a'no jich meči ščrbivi biechu,
z oděnie krvaví potoci tečiechu,
avšak sami zdrávi biechu,
kořist' jich panie vidiechu!
Slušie každému dobrým býti,
neb jeho česť budu po stě let mluviti.
V tom boju mezi nálepšimi Chval bieše,
ten na ščítě ostrvu jmějieše.
Tu ostrva k jmeni přijide,
slušno by bylo slyšěti, kak ten rod najprv vznide.

LXXV.

Ot vzdvihánie sv. Prokopa opata.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú čtvrtého
by svatého Prokopa vzdvihánie
a jeho mezi svaté připisánie.
Potom kněz i biskup snide,
Vladislav, jeho synovec, na kněžstvo vnide.
Biskupem Ondřeje zvolichu,
toho, ne jakž právo, zeměné uctichu.
Nedachu sě j' mu v sbožie uvázati,
ni chtiechu j'ho poslúchati,
že bieše Němciu u Praze obrok dal
a Němce byl v svůj dvór vzal.
Biskup, zaklev zemi, do Říma jide,
v krátce v chudobě v Řimě snide.
Kněz Vladislav kardinála do země připraví,
ten zemi všie kletvy zbavi.
Pelhřima na biskupstvo zvolichu
a jeho s velikú ctiú světichu.

LXXVI.

Od prepusčenie krále Přemysla třetieho.

Toho léta kněz Vladislav snide,
syn jeho Přemysl na otcov stolec vznide.
Ten počě nemúdfě mluviti,
řka: „Vy, Čechy, i s Bohem nemóž'te mne z země vypuditi.“
Pro to slovo chtiechu jej Čechy zabiti:
kněz, kryv sě dlúho, musi z země jíti.
Když kněz v ciesařově dvoře stojieše,
donidž stravu jmieše, dotud ctěn bieše,
ale když nic nejmějieše,
za jiného chlapa stojieše.
K tomu jej jeho chudoba připudi,
že svůj život robotú vztrudi.
V Řezně kolem vz hóru kamenie tiehnieše
a v tom ze dvú peněžíú celý den stojieše.
S knězem Smil Světlík bieše,
ten s knězem v kole chodieše.
Jeden mu mzdy nerodi dáti;
nedobýv právem, je sě Bohu žalovati.
Kněz sě na svůj stav rozpomanu
a to mu na myslí tanu,
že pro jeho řeč nemúdrú Bóh na-ň to přěpustil.
Je sě s pláčem prositi, by mu to Bóh otpustil.
A když v tom stavu v Řezně biesta,
jeden den svatý jiesti nic nejmiesta.
Vládař, jenž sobě jmě Bořek jmějieše,
ten kněziu ovšem věren bieše;
ten knězě v Řezně naleze
a zlata j' mu sto hřiven přinese.
A když kněz to uzřě zlato,
věz, kako-ť on tbáše na to!
Kakž chud ovšem bieše

a jiesti nic nejmějieše,
usmiev sě, počě Smila tázati,
umie-li zlato plavati?
Smil, mysle, kako za zlato chleba kúpiti,
směje sě vece: „Bylo by toho pokusiti.“
Kněz vece: „Hlediž na to!“
i vrže v Dunaj zlato.
Smil s své hlavy vlasy dera,
vece: „To letí! Hera črte, hera!“
I je sě Smil na knězě hněvati,
kněziu velmi porokovati,
řka: „Chudé kniežě, co chceš dnes jiesti?
By svátek nebyl, pro kus chleba musil by celý den hlinu miesti.“
Kněz vece: „Toho nechciu učiniti,
raději budu v kole choditi.“
Tak svej chudobě sě nasmiesta,
neb každý den z chleba slúžiesta.
To-t' bieše na-ň Bóh přěpustil,
že nemúdrú řeč z svých úst vypustil.
Když sě poká svého hřiecha,
přijide mu božie útěcha.
Páni češčí po-ň poslachu,
zemi jemu opěť vzdachu.
Kněz je sě svých milovati
a o Němcích nic netbati.

LXXVII.

O Děpoltově vypuzení, kniežěte kúřimského.

Tehdy kněz Děpolt zličský,
jenž by nynie slul kúřimský,
nechtě kněziu Přěmyslu slúžiti,
kněz Přěmysl musi na-ň jiti.
Kněz Děpolt proti jemu vynide,

a v tom boju Děpolt snide.
Zlicov město dobré bieše,
nad ním tvrdý hrad stojieše.
Čechy před Zlicov přijidú
a valem u přiekop vnidú,
všickni: „Vz kúřim! vz kúřim!“ řechu;
pro to tomu městu Kúřim vzděchu.
Děpoltova čeled' do Polan jide,
tu bez mála s světa snide.
Tehdy knieni Svatava káza u Prazě most učiniti.
Kněz káza mnoho němečských kopáčóv zbíti.
Kněz u městě v okenciu stojieše,
a na město snažně hledieše.
Nali-ť z Řezna měštěnin jedieše,
jenž jemu dvěma peněžma dlužen bieše.
Před súdem je sě na-ň kněz žalovati,
že j' mú jeho mzdy nechtěl dáti,
řka: „Táhl sem na hóru jeho kamenie!“
i ukáza mu všě znamenie.
A když to mu zaplati,
vece: „Chciu je ofěrovati
neb za ně celý den musich dělati;
pro to je bezpečně mohu Bohu dáti.
K tomu mě Němci pripravichu:
mé Čechy s právem mi to učinichu.“

LXXVIII.

O prvém králi Přemyslu, jemužto ciesař Otakar vzdě.

Ciesař Otta na Sasy jide,
kněz k němu do Sas přijide.
Kněz sám o sobě stojieše,
ciesař s svými jinde bieše.
Sasici na české stany udeřichu,

Čechové je tu pobichu.
Opět' je kněz Přemysl pobi,
mnoho na Sasiech tvrzí doby.
Pro to počě ciesař Přemysla milovati,
káza sě j' mu koronovati.
Na biřmovániu ciesař kněziu rúšku vzwáza,
a Ottakar, točiúš Ottě mil, j' mu řiekati káza.
Druhým ocasem obdaři lva bielého,
Budišinem a Zhořelcem rozšíři zemi jeho.
Tehdy tě městě ciesař k dědině jemu da,
před kniežaty prstenem mu vzda.
Tak Ottakar, třetí král, u Praze korunu přijje,
pak leže na Křivoklátě s Smilem, a tyje.
Čechy všě své nepřátely zbichu.
Tak všě súsědy uhrozichu,
že po všěch Němcích jechu sě mluviti:
„Ten válej s Cechy, ktož nechce živ býti.“

LXXIX.

(Nadpisu není.)

Pak na velikú rozkoš sě otdachu,
pro to o dobrém jmeni nic netbachu.
Staří jechu sě doma jako vepři týti,
mladí počěchu s ohaři loviti.
Ot toho časa šlechtici toho sě přijechu,
ježto holoty dřieve za úřad jmějichu.
Dřieve psy u vláščí dóm s holotami otlúčiechu,
a sami čistý dóm jmějichu.
Dřieve páni často sě sjieždiechu,
o cti a o pokoju mluviechu.
Dřieve lovci sami loviechu,
páni k nim na čas vyjediechu.
Dřieve na řiuju páni sě sjieždiechu,

po hromadě v útěše pobudiechu;
za obyčej v radě sediechu,
pokoj v zemi veliký činiechu.
Ale tehdy páni holoty z sebe zčiniechu,
v jednom domu s ohaři bydliechu.
To sobě za kratochvíl a za čest' přijechu,
že jedno o ohařích mluviechu.
Pro to sě jechu v sbožiu chuditi,
pro psí smrad brzo mřieti.
Ot té doby liud silný krátký věk jmějieše,
nemocných v nohách mnoho ležieše.
Dřieve, na vojnu jdúce, své země nehubiechu,
mezi nepřátely mečem dosti dobudiechu:
pak, dřieve než na nepřátely vyndiechu,
a'ž svú zemi zhubiechu.
V tom tehdy dobřě činiechu,
že zádušnieho nepleniechu:
potom některé vládyčie ctiechu,
ale zádušnie pusto položiechu.
A když na vojně med vypjechu,
beze cti sě vždy vrátiechu.
Dřieve ve třech dnech na vojnu vstaniechu:
tehdy ve čtvrti léta na vojnu zapovědiechu.
Tak sě tehdy proměniechu,
tiem jmene dobrého zbychu.
Tehdy kněz Pelhřim biskupstva sstúpi,
kněz Jan na biskupstvo vstúpi.

LXXX.

Kak sú predikateři do Prahy přišli.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisíciu po dvú stú po dvú dcátú sedmého
predikateři do Prahy přídú

a k svatému Klimentu do Pořiečan vnidú.
Tehdy u svatého Klimenta u mosta přízednicě bieše,
ta sobě pravé jmě Trubka jmieše.
Ta je sě mluviti,
že svatý Kliment velí jim u mosta sobě slúžiti.
Proto predikateřie z Pořiečie vynidú
a k svatému Klimentu k mostu přijidú.
Lipolt, rakúský vévoda,
ten veliký svoboda,
krále českého zbádá
a uváza sě až do znojemského hrada.
By krále leň na vojnu vstáti
i je sě k němu poslów sláti.
Vévoda, uzřev, že sě král nechce brániti,
i je sě všie Moravy pleniti.
Král vždy k němu počě posly sláti,
a vévoda počě jemu sliuby sliubovati.
I je sě Moravy hubiti,
však Čechów nemože na vojnu vzbuditi.
Tehdá vévoda je sě mluviti:
„Donadž jsem živ, musí mi Čechów žěl býti,
že v krátkých dnech ty hrdiny sě oblenichu
a své dobré jmě tak brzo ztratichu.“

LXXXI.

Ot Václava, krále čtvrtého českého.

Tehdy král Přemysl Ottakar s světa snide,
syn jeho Václav na jeho stolec vznide.
V tu dobu Lipolt sšel bieše,
Bedřich Udatný Rakúsy vladieše.
Kněz Václav posla po Míšeňského,
s ním a s Čechy jide na Rakúského.
Hlédaj, kako-ť sú Čechy byli sě změnili!

Již sú byli ciesaře sami pobili,
pak na vévodu sami nesměli jíti,
a'ž musiu pomoci dobyti!
I zhubi Bedřichovi zemi u jeho
a doby na něm opět' svého.
Pro to Rakúský svú škodu vzdy Čechy vinil,
kněz Český jezd pro to na-ň mnoho činil.
Potom se kněz koronova,
tiem všiucku svú česť osnova.
I počě král za obyčej se psy honiti,
se psy v svém domu bydliti.
Honě v lese, oko ztrati,
v lese se je přebývati.
Na Křivoklátě přebýváše
a o Pražě nic netbáše.
Ale že se psy rád bydlieše,
snad pro to jej noha bolieše.
Jakž se na královstvo zsvěti,
je se svým rodem stydětí.
Káza z Stadic rod svúj rozehnati
a tu všiu ves Němcóm dáti.
Páni pod sobú větev podtěchu,
že královi z toho nic neřečechu;
neb uzřě, že péčě nejměti na pány,
rozdělí Němcóm své dědiny v lány.
Tehdy kněz Jan biskup snide,
na jeho miesto Bernart vznide.
Ten, přěbyv u biskupstviu čtrnádcet let, snide,
a Mikulaj na biskupí stolec vznide.

LXXXII.

O Kartasiech pohanských.

Léta ot narození Jezu Krista milostivého

po tisiúciu po dvú stú po čtyřech dcětech druhého
Kartasi jdiechu,
taterščí spytáci biechu.
Na pět set těch lidí jdieše,
a tento obyčej jich bieše.
Klobúčky vysoké velmi jmějiechu,
rúcho krátké a tobolky nosiechu.
Všickni v nohavičkách chodiechu,
holi dlúhé v ruku drziechu.
Když píti chtiechu, s břěha nakloňmo pijiechu,
když chleba prosiechu, „Kartas boh“ tak mluviechu;
pro to jim Kartasi vzdechu.
Lomičští Kartasa na ščit vzěchu.
Ti ľudie, když Rýna dojidú,
opět' za sě pojidú.
Ach českého nedomyšlenie,
jich nemúdré dopuščenie,
že dachu neznámým ľudem po zemi sě túlati,
svú zemi dachu komus spytati!
Kací sú ľudie, bylo jim vzvěděti,
skrze svú zemi bylo jich nepúšťěti.
Na léto Tateři pojidú
a třmi prameny vnidú.
Jako po své vezde jdiechu,
neb spytáci je vediechu.
Jedni v Rusi Kyjova, města velikého, holuby dobychu,
druzí krále uherského pobichu,
třetí všě Polsko zhubichu
a mnoho křest'anstva zbichu.
Před Olomúcem sě stavichu,
tu Tateři královicě ztratichu.
Jeho pěstúny Tateři zjímachu
a před městem je zvázachu.
Ze svého královicě nechovali,

pro to je nepřítelóm na smrt' dali.
Tateři se za se vrátichu,
před Vratislavem se položichu.
Kněz Jindřich proti jim vynide
tu velmi žalostně snide.
Na kopiu hlavu jeho Tateři nosiechu,
a všiucku zemiú hubiechu.
Tehdy Čechy, Tater se bojiecě,
neprázdní bychu, hrady činiecě.
Král Prahy zdiú je se hraditi
a s hradu cesty k řecě je se zdiú činiti.
Tateři všecko Polsko zhubiechu,
až se před Kladskem stavichu.
Do Čech mnoho lidí z Němec přijide,
král s nimi mimo Žitavu na Tatery jide.
Tateři, když to vzvėděchu,
za se se inhed vzpodjechu;
neb spytáci byli řekli, nikohého se nebáti,
kromě českého krále, toho nikoli nedočakávati.

LXXXIII.

O králiu Václavovi a o císařovi Bedřichovi.

Císař Bedřich poslední snem zapovědě.
Jakž to král český brzo vzvėdě,
k dvoru jede.
Tu se mnoho kniežat snide.
Mezi jinými tu opat z Fuldy bieše,
velmi se nastrojně jmějješe.
Ten s králem českým počě státi.
Je se opat krále třepati,
řka: „Bych u tebe seděl blíže,
postavil bych tvój stolec níže.
Jměl by ve mně súsěda zlého,

učinil bych z tebe králíka malého.“
Ojjeř host', když to uslyšě,
přistúpi blíz, a vzdyšě.
Vzděv na ruku brněnú rukaviciu,
puči opata po líciu.
„Věz, pope, že s králem stojíš.
Proč svú řeč tolikú strojíš?
Snad si jměl pěstúna zlého;
neučil tebe, kak rucě držěti u ctného.“
Opat, přijem ránu po líciu,
protřěv svú ruku kciciu,
do hospody ide
a viec králiu na řeč nepřijide.
Přietelé králiu dachu věděti,
že j'ho ciesař chce jieti.
Král s svými je sě raditi,
co by bylo z toho učiniti,
„že chce ciesař v Čechách a u Moravě šest' měst jmieti,
a pro ty mě chce jieti.“
Páni řechu: „Toho jest' dřiev nebývalo,
ni sě nem jest' ot kterého ciesaře to stávalo.
Tiem-li ny chce porobiti?
Než to bude, dajmy sě zbíti!
Králiu, když nemóžeš z města jieti,
slušie-ť sě hrdinsky jmieti.“
Ciesař inhed posla po krále,
král přede-ň jide u mále.
Jiným sě káza přípravně jmieti,
řka: „Inhed chcem domóv jieti.“
Když král k ciesařovi jdieše,
plny ulice liudí oděných vidieše.
Král před ciesaře v komniatu jide,
Ojjeř za králem v komniatu násilím vnide.
Ten v králově krzně obinut meč jmieše,

tajně u sebe nůž nosieše.
Kráľ ciesaře za obojek je,
a nůž k hrdlu pristavuje,
ciesařiu je se mluviti –
tehdy Ojiej je se krále mečem brániti –:
„Ciesařiu, neb-t' jest' tuto zabitu býti,
neb mě tuto ubezpečiti,
bych mohl z města volně vyníti
a po vůli do mé země jíti.“
Ciesař musi vše sľiúbiti,
což kráľovi ľubo, vše učiniti.
Kráľ se ctíu z města vynide
a tak do svých Čech přijide.

LXXXIV.

(Nadpisu není.)

Kráľ, přizvav Ojiejě hrdiny,
sstúpi mu k dědině Bieliny.
Ojiej klánie do Čech přinese,
tiem chudobu v zemi vnese.
Ot té doby jechu se na turneje jezdit,
neužitečné ztravy činiti.
Jechu se dětiných rúch a dekóv na koně krájeti,
by se dali v mnohých rúšiech viděti.
Múďři se jim vzdy rúhajú,
že s nich ľotři deky trhajú.
Když by na užitečnú vojnu jeti,
nejmiecnu kde potřeby vziati.
Neuměju toho věděti,
by mi kto ráčil povědiati,
proč Čechy za ľudi stáchu,
když turnejóv a klánie neznáchu!
Jakž se jechu v turnej jhráti,

tak za nic počechu v boju stati.
Ze sú někteří dobří turnějnící,
již sú v boju praví špatníci:
všěm turnějníkóm jmene toho nedávaju,
však jáz jich dosti znaju.
Pravie, nynější by lepší byli.
By mi ciesařě třikrát pobili,
až by pól třetieho tisiúce prstenóv s zbitých rytieřóv ruk po boju sněli,
tehdy by v svej řeči pravdu jměli.

LXXXV.

O králově Václavově boju s synem.

Král Václav ščedry bieše,
ale Němcě velmi plodieše.
Pro to sě někteří páni proti králiu vzdrastichu
a syna Přěmysla proti jemu vzbudichu
léta ot porozenie Jezu Krista milého
po tisiúciu po dvě stú po čtyřech dcát osmého.
Toho časa jeden šlechtic v zemi bieše,
ten Ctibor „múdrá hlava“ slovieše.
Toho rady v zemi poslušno bieše,
však často nemúdrě mluvieše,
řka: „Jáz mohu radu i Bohu dáti;
mohl by mě rád v svú radu pojímati.“
Opěť řka: „Musil by Bóh mnoho mysliti,
by mě mohl chudá učiniti.“
Ten knězě, Přěmysla proti otciu vzbudi,
a ten prvý s svým synem Jarošem krále vzrudi.
I je sě kněz měst dobývati
a svého otcě hanby hledati.
Všěcka země s knězěm bieše,
král Boršě a Havla a málo starých jmieše.
S těmi, jakž moha, král sě bránieše,

ale kněz po zemi volně jezdieše.
Ti, již tehdy s kněžem biechu,
ti Havlovi a Boršovi žžiechu.
A kdež Němcě potkachu,
inhed mu nos uřezachu.
Boreš s Havlem z země jedesta,
mnoho lidí s sobú přivedesta.
Tehdy kněz před Mostem ležieše
a Boršovi sbožie žžieše.
Tu ta pány kněžě podstúpista
a udatně j'ho pobista.
Ta dva pány jesta sě za kněžem jezdití,
kněz sě nemože opraviti.
Kněz s svými pomocníky otcíu na milost' jide,
jedno Ctíbor s svým synem z země vynide.
Král káza svého syna s jeho milostníky k objedu pozvati,
káza jim královy objed dáti.
Když za stolem vesele sediechu
a sobú již bezpečni biechu,
král posla všem ryby bez hlav syrové.
Uzřevše to, sědú jako zmámení vlkové.
Kněžě stříbrnými okovami okovachu,
jiné všěcky u věžiu umetachu.
Kniežata kněžě z vězenie vypravichu,
ale jiní ze tři léta u vězeniu bychu.
Němci Ctíboru rádi přijechu,
bezpečenstvie mu dávajíc, velmi jej ctiechu.
Pak jej i s synem královi prodachu,
do Prahy je svázána poslachu.
Král káza Ctíborovi na Petříně prknem hlavu dolóv sstrčiti,
syna Jarošě na kolo vzbíti.
Ten, jenž dieše, by mohl i Bohu raditi,
neumě sebe ni syna smrti zbaviti.
Když Ctíbor na smrt' jdíeše,

tuto řeč k liudu mluvieše:

„Kterýž chce zbýti všeliké strasti,
nerod' prsta mezi dřvi a podvoj klásti.

Jakž jistě věz, že tě uskřine,
takež všě přátely hněv mine.

To mieniu, ktož chce bez škody ostati,
nerod' u přietelskú svádu sě uvázati.

Řci: „Svoji sě psi hryzte,
a ciuzí nepřistúpajte.“

Že jest' to pravda, svú smrtiú žehnach:
běda mně nebohu, že tak pozdě znamenach.“

LXXXVI.

O křižovnících a o židech.

Tehdy křižovníci do Čech přišli běchu,
ti nad' židy moc papežovu jmějiechu.

Té moci velikým stříbrem dobyli běchu,
S sobú lidí mnoho jmějiechu,
chtiec ot židův veliké peníze brati,
neb je všěcky zejmati.

Král o tej válce počě netbati,
obojím řka: „Nechciu sě v to uvázati.

Drž sě každý svého práva;
ktož ostojí, buď jeho hlava zdráva.“

Král o tej válce počě netbati,
řka: „Zbjete-li je, nepočtu vem za vinu.“

Židie tajně oděnie a lidí dobychu.

Když na ně křižovníci udeřichu,
židové křižovníky pobichu,
na dvě stě Němcův tehdy zbichu.

LXXXVII.

O svätiej Zdislavě skončení svatém.

Léta ot narozenie Jezu Krista milostivého
po tisiúciu po dvú stú po pěti dcát druhého
svatého života paní Sdislava s světa snide,
pro niuž pracným veliká útěcha přídě.
Pět' mrtvých vzkřiesila,
mnoho slepých prosvietila,
chromých a malomocných mnoho uzdravila,
nad jinými pracnými veliké pomoci činila.
Sta sě, že pan Vseslav, sed k židóm, židovku podávi,
pak žid, v dóm jej přilúdiv, do smrti jej zadávi.
Přietelé jeho pomstichu
a pro-ň mnoho židów zbichu.
Král ty všěcky chtieše zbiti,
musichu všickni z země jíti.
Pak milosti královy dobychu
a s židy sě umluvichu.
Ale židy že bítí směli,
proto sú koblúk židovský na ščit vzěli.

LXXXVIII.

(Nadpisu není.)

Tehdy sě sta krále říšského volenie,
pro to král tam posla tři pány neleně:
Hrona z Náchoda, Smila Světlického
a pana Havla Jabloňského.
Hron tu byl v radě ze všěch múdřejší nazván,
pro to mu říšským králem černý lev na zlatém ščítě dán.
Havel ratišcem doby polovičného,
pán Smil kláním doby za znamenie kapra červeného.
Tehdy Uhři Moravu zhubichu,

ale Uhři kněžě Přemysla nikděž nezbichu.
Kam sě jedno obrátiechu,
vesde Přemysla uzřiechu.
Tomu sě Uhři velmi diviechu,
a škodu ot něho velikú jmiechu.
A když Čechy přijidú,
Uhři tajně z země vynidú.

LXXXIX.

Od druhého Přemysla, krále pátého českého.

Toho léta král Václav snide,
po něm Přemysl jako krásný květ pojide.
Jako róžiu prostřed luky postaví,
takež Bóh českú zemiú Přemyslem oslaví.
Krásné nrawy ovšem jmieše,
životem hrdinským bieše.
V radě netřeba múdřejšieho,
z mladu nikděž kniežete šcedřejšieho.
Uměl rozuměti každému stavu,
směje sě, každému pokloni hlavu.
Prvú vojnu na Prusy učini,
z pohan mnoho křesťan zčini.
Tehdy bavorščí zloději do Čech jezdiechu,
mnoho nepodobizny činiechu,
i veliké pány jímáchu,
panie i také panny bráchu.
Tehdy kněz vévodě je sě žalovati,
vévoda nerodi svých ukázati.
Sta sě, že těch Bavor blíz tři dcěti jechu,
zsadivše je po řád, hlavy jim sěčechu.
Uzřechu, že jeden na pěti na dcte let ošedivě,
cákaje své smrti strašlivě.
Však j' mu neotpustichu,

s jinými hlavu spudichu.
Opět' je se kněz žalovati,
vévoda o tom počě nic netbati.
Kněz mlád mladého se skutka dopustí,
u mále vněd u Bavyry, oheň pusti.
Pól země popelem postavi,
prostřed Bavor své stany zstavi.
Sebrav se vévoda, káza kněziu povědieti,
že chce z jutra s ním boj jmieti.
Uzřev kněz, že nemóž s ním boje vzieti,
sám šestý na det je se k Rakúsóm běžeti.
Čechové kázachu za sobú střělcóm státi,
sami počěchu se k městu Cyrndorfu brati.
Nepřietelé se všech stran Čechy ostúpichu.
V Cyrndorfu most Bavoři podrubichu,
tak jakož ledva stromieše
a div že neletieše.
Nepřietelé brzo přispěchu
a k tomu městu Čechy připřěchu.
Když české vojsko toho města dojide,
a když po mostu pojide,
tu se most s nimi propade,
mnoho dobrých v řěku upade.
O jiných zažhú město Bavoři;
již sú tu byli, vědie-ť praviti o tom hoři.
Musichu Čechové vévodě sliúbiti,
že, kdež káže, chtie se postaviti.
Vypraviv liudi, kněz silně do Bavor jide,
z země dřieve nevynide,
až všiu zemiú popelem postavi,
mnoho hradów pustých ostavi.
Hradi velmi vysocí stojiechu,
a u malých časiach Čechy jich dobudiechu.
A na hradiech Bavor mnoho tehdy zhořelo

a mnoho pak hladem zemřelo.
Neb těch vojn jest' kněz blíz deset' učinil,
a donadž byl živ, svú škodú je vždy vinil.
Mnoho dobrých pánov, své hrady ožehem zavrúce,
s svú čelediú biechu v Čechách, a žebříúce.
Toho časa biskup Mikulaj s světa snide,
po něm Jan ščedry na biskupi stolec vznide.
Kněz Přemysl Margaretu poje,
po niej věně Rakúsy obje.

XC.

O naháčích.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po pěti dcát devátého
blud starý novým činem na javo vynide
a toho léta do Čech přijide.
Naháči tehdy pojidú
a všiucku zemiú projidú.
Ti, svúj chřbet obnažiece,
biči tepiechu, u blátě ležiece.
Tu službu božiu tupiechu,
i také kněžiu haniechu,
řkúc: „Naš jest' lepší pokánie,
než vašě nemúdré volánie.“
I kázachu božiej službě přěstati,
a to sě musieše státi.
Češčí páni, uzřěvše je tak chodiecě,
proč to činie, nevěducě,
takěž sě, s nimi chodiec, tepiechu.
Paní, v svém plucě chodiec, též činiechu.
By byli chtěli užitečno duši jmieti,
bylo jim to od kněžě za pokánie vzieti.
Ale ti první naháči zlý úmysl jmějiechu,

neb pro črta Lucipera, by na svůj stolec všel, to činiechu.
Když to na ně Říměné vzveděchu,
všem ohněm jako kacieřóm životy ot jechu;
neb sú kacieři byli,
svój tajný blud tak zjevili.

XCI.

O uherském boji a o králověj Margarety rozvodu z Rakús.

Pak kněz jide na Bělu, na krále uherského,
na svého nepřitele dávného.
Když Čechy u Stožcě ležiechu,
hrabě z Cyrdika a Weyzové na jiezdě biechu.
Na ty Rakusicě Plavci udeřichu,
ti mnoho Rakúsón zbichu.
Pak Čechy a Uhři proti sobě jidú,
o řeku Moravu sě snidú.
Uhři na tom miestě dva dni státi slíúbichu,
a Čechy za sě vstúpichu.
Uhři své viery nesdržiechu,
té noci na Čechy udeřiti chtiechu.
A jakž brzo Moravu přebřědú,
inhd na Čechy pojedú.
Kněz český na Uhry sě vráti,
je sě s nimi bojovati.
Róžě najprvé Plavce pobi,
Boreš uherského krále vozón doby.
Když ty vozy domón přiveze,
svatého Jana Křstitele mezi klenoty prst naleze.
Ktož by chtěl ten svatý prst viděti,
na Osěcě mohl by jej ohledati.
Tehdy kněz český ctně krále uherského pobi,
mnoho měst a hradón doby.
Kněz Rakúsy po ženě jmieše,

ottud do moře všě země držieše.
Potom sě kněz koronova
a tiem svú česť všiu osnova.
Margareta sobě dosti let jmějieše,
pro to juž k dietkám čáky nebieše;
pro to legát a Mohučský manželstvo to rozlúči.
Margaretě za věno nedachu i lúči;
za Rakúsy jiež nic nedachu,
pro to na krále všě kniežata bez mála nevstachu.

XCII.

Ot násilé, ješto král pánóm českým činil.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po šesti dcát čtvrtého,
lad veliký v zemi bieše;
pro to mnoho lidí, a najviec Plzňan, mřieše.
Potom král počě o svých netbati,
města i vsi pocě Němcóm dávati.
Němcóv sě je zdiú hraditi,
pánóm počě násilé činiti.
Své vladaře na Vítkovice spusti,
násile jiným pánóm činiti přepustí.
Pro to sě páni někteří rozhněvachu,
Rudolta, krále říšského, na-ň pozvachu,
řkúc: „Lépe jest' dědinu pustu jmieti,
než Němci budu královým kázáním držěti.“
Rudolt do Rakús přijede,
král, po němečskej radě, k němu jede.
Tu král Rudoltovi všě své země vzda:
Rudolt, jiné sobě obdržav, Čechy a Moravu královi vzda.
Král, upustiv za rohy, počě za ocas chvátati,
i je sě na Rudolta jako bez vesla proti vodě hrabati.
Ach běda krále šlechtného,

že neschová jazyka přirozeného,
jímž byl dobyt jmene dobrého,
také sbožie velikého;
s nímž by mohl více dobytí,
své nepřátely vsecky zbíti!
I je sě král svých tupiti,
a kdež moha, je hubiti.

O Závišovi.

Závišiu, výborného rytieře, z země vypudí,
Vítkovice s Úščského hradovišče zapudí.
Budivojovicě otje Čiečovi,
Poděbrady Vilémovi.
Kladsko otje Zvieřetickým
a Luně Žirotinským.
Jiným pánóm otje mnoho jiného,
činieše jim mnoho zlého.
Pána Beneše káza u věži užžieci.
Ti skutci nemohú j' mu dobře stéci.
Vdovy k Bohu na-ň žalováchu,
i sirotci na-ň plakáchu.
Těch hlas právě před Bóh jdieše,
neb jim ot krále násile bieše.
Pro to, když mu Čechóv třeba bieše,
hotové služby ot nich jmieti nemožieše.
Čie klešče liška ohryzla vědúci,
vzdálila sě ot něho, a potřebu jmajúci.
Takěž král nesmě Čechóv u potřebu přivinúti,
věda, že nemohú túhu toliko zlého zapomenúti.
Vecě král: „Až sě z vojny vráciu,
zavaliu Čechóm velikú práciu.
Chciu Petřín pavlakú přistřieti,
na pražském mostu nebude Čecha viděti.“
Právě živ býti nerodieše,

když tu řeč zjevně mluvieše.
Málo Čechův s sobu poje,
s Němci jide, juž je svoje.
Závise s svú bratříu s Rudoltem tu jdieše,
to králiu českému velmi škodno bieše;
neb ten jeho moc všiucku vědieše,
v jeho vojsku přátely jmějieše.
Když za jutra juž boj chtiechu vzieti,
Závišě káza královi povědieti,
chtěl-li by mu milostiv býti,
chtěl by mu za jutra užitečně poslužiti.
Král k tej řeči nerodi i stanu přistaviti,
řka: „Než bych to učinil, raději se dám zabiti.“
Tehdy král s Němci proti Rudoltovi u boj vnide,
a po hřiechu ten tu snide.
Ta túha sta se v svatého den Rufa u pátek,
ten svatý mučenník jest veliký svátek,
léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po sedmi dcát osmého.

XCIII.

Ot Rudolta, krále říského.

Rudolt po boju do Čech pojide,
ale markrabie bramburský přijide,
chtě za královicě s ním boj vzieti.
Vzvěděv to Rudolt, počě za se jeti.
Bramburský markrabie v zemi se uváza,
svého rodicě, Vaňka královice, do Sas nésti káza,
Závišě Vítkovic královu poje
a jmě proti Němcóm prospěšné boje.
Měščěné na města mnoho Němców pustiechu,
s nimiž měščěné zemanóm mnoho zlého učinichu.
Zpleniece je, i sežžiechu,

zejmúce je, z nich dušiu vypudiechu.
Sami páni jechu sě vaditi,
to počě zemi najviece škoditi.
Opěť sě jechu mířiti,
na Němce jiezdy činiti.
Časté boje s Němci jmieváchu
a mnoho jich na Němcích obdržěváchu.
Pan Ctibor z Lipnicě okolo Prahy,
Jaroslav Jablonský okolo své drahy.
V Albrehticích Mutyně Skuhrovský,
u Hořimivsi Mutyně Vřěščovský,
Tas Wissemburský, Beltrám s trúbú Zebinský,
pan Hynek, slovutný rytieř, vojensky
ciuzozemcě podstúpichu,
tu jich mnoho velmi zbichu.
Pan Hynek z Dubé také rány dáváše,
ot jeho rázov jako hrom hřímáše.
Mlatem německé helmy kováše,
z nichž světlý oheň prcháše.
Bez přestánie vzdy křičieše:
„Vrtněte sě na ně, hrdiny, spěše!“
Jeho hrdinstvem Čechy vychozováchu,
jemu všiu chválu vzdáváchu.
Kdež sě Čechy s Němci potkáchu,
mezi sobú Němci vztázáchu:
„Vidíte-li z Dubé pana Hynka?
Proti jeho ranám jsú naši helmové jako dýnka.“
Jakž jej brzo vzvěděchu,
tak sě na běh otdadiechu.
Tak sě jeho Němci bojiechu,
až jej Dětrichem Berúnským zoviechu.
Pro to sě Němcóm české baby smějjechu;
neb kdežkoli je uzřiechu,
Hynkem Dubským je strašiechu.

Neb dŕieve Ňechy túhu jmiechu,
že je Němci právé zahladiti chtiechu.
Když vládyky do města přijediechu,
koblúk k nim přivrúce, hlavy jim setniechu.
To sě ot měšcan vládykám dálo,
mé oko to často vídalo.
Tehdy kněz Jan, šlechetný biskup, snide,
po něm Dobeš na biskupí stolec vznide.

XCIV.

Ot hlada, jenž byl po králově Přemyslově smrti.

Po králově smrti na třetie léto
by hlad v Ňechách. Pravie, to léto bylo samým Bohem proklete,
že liudie mrchu liudskú, i své děti jediechu.
Až hróza byla, tako velmi mŕiechu,
že v každém městě vóz bieše,
ten jiného necinieše,
jedno že umrlců vozieše,
po jednu viece než desět' v dól uvrzieše.
Pak na léto taká žizn bieše,
že kořec žita šest' peněz zlých platieše.

Ot krále Václava šestého.

Pak páni královice Václava z Sas dobychu,
všě města i hrady zálabské za-ň zastavichu.
Pak kněz v skóřě všiu zemi od ciuzozemcův vypravi,
dobŕý pokoj v zemi upraví.
Tehdy Záviši pro mateř hlavu spudí,
jeho bratŕiu z země vypudí.
Pak kněz doby kněžstva krakovského,
pak Kališě, kněžstva pomořanského
a královstvie poznaňského.
Neb královnu polskú pojal bieše,

a ty země u věně jmieše.
Kněz sirazský počě j' mu u Polšče překážeti,
kněz český musi na-ň jeti.
Před Sirazem mnoho rytieřov učinichu,
Sirazě jako jhrajúce dobychu.
To sě sta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po dvú stú po devieti dcát třetieho.
Tehdy pan Jan z Michalovic kole po Rýnu do Paříže jede,
tu ctně právě kláv, túž cestú do Čech přijede.
Tehdy kněz Dobeš biskup snide,
Řehoř na biskupi stolec vznide.

XCV.

O koronovániu krále Václava.

Pak kněz Václav přijje koronu královstvie českého,
po tom koronu královstvie polského.
Zatrati v zemi rozličné obrazy,
dobrý peniez, točiúš groš, zarazi.
Otevřě Bóh královi stříebné hory,
nejmě ot nepřátel i jedné vzdory.
S voliú také krále říšského
doby markrabstvie míšeňského.
Pak sě je král Bohu slúžiti,
božiu čest' mnohým činem ploditi.
Kláštery rozličným zákonníkom stavieše,
almužny veliké činieše.
Mší mnoho rád poslúcháše,
hodiny jako kněz říekáše.
V tom pokoju v svém úředě rozléně,
o němž mu bylo býti, o tom počě tbáti najméně.
Kniežecí úřad jest' na súdě sědětí,
sirotčiu žalobu slyšeti.
On sirotku na súdu nesědieše,

dievčie dediny jiným dadieše.
Sirotcie, vdovy k němu voláchu,
vdovy se dcerami před ním klekáchu,
on to vida, pryč pojdieše,
pánu některému súd rukú poručieše.
Ti páni tak sirotky súdiechu,
jich dediny sobě prisúdiechu.

XCVI.

(Nadpisu není.)

Když král tomu násiliu v zemi býti přepustí,
Bóh na krále tento nedostatek spusti,
že v svú radu Němcě počě púščeti,
jich rady je sě velmi držěti.
Na to jej němečská rada přemože,
že Rudoltoviciu k říši pomože,
jehož otec byl zabil otcě jeho.
Proti věrných radě na svú hlavu vsadi vraha svého.
O věrných radě nerodě tbáti,
i počě Albrechtovi liudí i stříbra sláti.
To bylo zjevné znamenie
božieho syna rozhněvámie,
že byl tak ohlúpen smysl jeho,
ež za přietel jmieše vraha svého.
Albrecht s Čechy krále říšského Adolfa zabi.
Kak sě jměl v tom boju Smil Ojjeřovic, i dnes mluvie Švábi.
Tehdy biskup Řehoř snide,
na biskupi stolec kněz Jan vznide.

Ot Albrechta, krále jednookého.

Když Albrecht s Čechy své nepřátely pobi,
když českým stříbrem i zlatem říšě doby,
počechu Němci měščené k němu listy sláti,

jej na svého krále do Čech zvatí.
Když Albrecht v říši se silně uváza,
na českého krále práva potáza,
že mu nechce hor stříbrných dáti,
ni chce j' mu nejlepšíh tří měst v svej zemi vzdáti.
To královi českému škodno bieše,
že v svej radě Němcě jmějieše;
což se s nimi uradieše,
to Albrecht inhed vzvědieše.

XCVII.

Ote dvú králiú Václavú.

Král český syna Václava jmieše,
ten juž králem uherským korunován bieše.
Mně, by se jemu u boj s Říšským sníti,
umysli dřieve do Uher k synu jíti.
Neb jedinkého syna jmieše,
pro to jej raději v Čechách vidieše.
Čechy mocně v Uhřiech na Rakuši ležiechu,
což jim liubo, to činiechu.
Vje král tehdy do Budína,
vzě z Uher i s korunú syna.
Král se s synem se ctiú do Čech dobra
a s sobú uherskú koránu i klénoty pobra.
Albrecht, král říšský, v českú zemi v nide,
před Hory stříbrné přijide.
Na Horách pan Jan z Stráže a Jindřich Lipský biesta;
tě hrdině i páchnúti jim nedadiesta.
Dětoch z Hořiupníka mnoho pícníkov u mále švábských pobi,
Švábóv mnoho zbi.
Když se králova moc všěcka snide,
Albrecht z Čech během vynide.
Jindřich s Ješkem vždy o Švábiech biesta,

škodu jim velikú činiesta.
To Jindřichovi i pomůže,
pro své hrdinstvo ot toho časa sě vzmože.
Když bez škody vrah z země vynide,
tehdy král český, pro žalost u velikú nemoc upad, smrti neujide.
K tomu mu také někteří pomohu,
ale tu řeč pořúciemy Bohu.

XCVIII.

O mladém králiu Václavovi.

Skóro po tom král Václav snide,
po něm syn jeho Václav, král uherský, vznide.
České i polské královstvie držieše,
Ottu, vévodu bavorského, sebemiesto do Uher poslal bieše.
Do toho dietěte Vaňka čáka k dobru bieše;
jeho ujec, král říšský, péčiu velikú jmieše.
Ten tři Durinky v službu krále českého připraví,
tiem vrah český sestřěncě ztraví.
Král Vaněk, jda na vojnu, do Olomúce přijede,
tu sě lidí k němu mnoho snide.
U vigilji svatého Dominika král o poledni spat jide;
když všickni vynidú, Durink před komniatu přijide.
Před králem nebieše stráže jiného
kromě komorníka jediného.
Durink před komniatú stáše
a svého tu času ždáše.
Král Václav, vstav ze spanie,
činieše veliké vzdychánie.
Je sě na děkana volati,
aby k němu ráčil vstáti,
řka: „Pod' ke mně, neb-t' mě jest' túha.“
Ten Durink, nevěrný sluha,
jako chtě královi na vzchod pomoci, z kuta sě vytasi

v tu dobu královi hrdlo přetasi.
Ach Durinku, zlý člověče,
co si spáchal, nevěrníče!
Co-t' to milé dítě učinilo?
Snad to, že tě dary velmi dařilo?
Pro to-li-t' jej bylo zabiti,
takú zemi osiřiti?
Snad tvému jazyku to jest' přirozeno,
že druhé kniežě v Čechách ot vás jest' zahubeno?
O nevěrných tuto více bylo by mluviti,
ale Bohu je porúčiem súditi.
Boží súd nalezne i tajného;
snad juž jest' osúdil jeho smrti vinného!
Ješče-t' bude některé súditi.
Té řeči netbaju, neb jmám o Durincě domluviti.
Toho Durinka inhed jechu,
ruku, júž krále zabil, mu ottěchu.
Psi jeho tělo všěcko sněchu,
ruky té sniesti nerodiechu.
To zlé se sta léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po třech stech šestého.

XCIX.

Ot Rudolta, krále českého.

Co-t' pak Čechy učinichu!
Svého vraha sobě za kněz zvolichu,
Rudolta, vévodu rakúského,
Albrechtova syna, krále říšského.
Vrah nemóž dobřě učiniti!
Jsa český kněz, chtieše všě české pány zbíti.
Ktož tomu nechce věřiti,
a chtěl-li by tiem jist býti,
otěž pana Jana Wartmberského

neb pana Jindřicha Lipského.
Kněz Rudolt kněžsky se u štola jmieše,
v jeho kuchyni kaše vzdy vřieše.
Snad to pro lékařství činieše,
neb mdlého života bieše.
Tehdy právě královně,
té šlechtně Václavovně,
s násilím s hradu Prahy vedú,
u podružství do města uvedú.
Snad že její otec též svým pannám činil bieše,
Bůh otcův hřiech nad dětmi mstieše!
Pak kněz Rudolt na pana Bavora jede,
na tej vojně v Ohraždějovicích snide.
Neplačte ho, české děti,
neb račte to jistě věděti:
by-ť byl pobyl ten kněz živ déle,
byla by pošla mezi pány veliká mele.
Listy jim po vůli dáváše,
ale jich zlého chytře hledáše.
Neb tak j' mu bieš' otec kázal,
by o českéj prosbě nic netázal,
a řka: „Daj Čechóm bělpucha a črnidla do vóle,
opět' jim otejmeš, šíju jim mečem ohole.“
Tehdy Vilém Zajiec srdce udatného,
nelstivý přítel jazyka českého,
doby Křivokláta, hradu králového,
i zbavi ten kraj plena švábského.

C.

Ot vévody korutanského.

Pak učinichu králem Jindřicha, kněze korutanského,
člověka velmi dobrého,
k tej věci ovšem sprostného.

Ten za sobú královnu jmieše,
tomu král Václav, na vojnu jeda, zemiú poručil bieše.
Ten kněz o jiniem práci nejmieše,
jedno že rád, boží muž, syt býti chtieše.
Tehdy říšský král na česku se zemiú složi,
přijed do Čech, silně se před Horú položi.
Ale když na cestě byl, pan Plichta z Žirotína,
ten jmenovaný hrdina,
mnoho škody učini v koních i liudech Říšskému;
tiem česť velikú učini rodu svému.
Tehdy pan Jindřich Lipský
a pan Beneš Wartnberský
přátely své s liudmi sebrasta,
proti Říšskému na Hory se brasta.
Tu úsilé mnoho podjesta,
i před Horníky bezpečna nebiesta.
Mnoho j' mu škody učinista,
Hory a Kolína mociú obránista.
Tolik škody ot niú jmieše,
až juž z země jeti chtieše.
Z měst Němci, když jich zlé znamenachu,
na svá města jich pozvachu.
Hradčéné ti všě zlé zemi počěchu,
Mýcené, Chrudiméné, Bydžovené, Poličené dokonachu.
Ti Šváby na svá města pustichu,
mnoho zlého zemi učinichu.
Ti na Čechy navodiechu,
Čechy kupujúc mučiechu.
Čechové na rozličných cestách Šváby pobichu
a mnoho jich v Čechách zbichu.

O českém boji s Šváby.

Sta se, že se Švábi na Chrudimi sebrachu,
a do Mýta jdúce, mnoho vsí vzembrachu.

Někteří Čechové Šváby ostrěhú,
řkúc: „Vězte, že-t' vás Čechové střěhú.“
Švábi jechu sě chlubití,
že každý chce desět' Čechóv podstúpiti.
Mezi Turovem a Opočnem Čechy sě s Šváby snidú.
Čechóvé s nimi v tvrdý boj vnidú.
Nebo málo Čechóv proti mnohu Švábóv jdíeše,
a mezi Šváby devět' hrabí bývalých bieše.
Však Čechóvé ctně Šváby pobichu
a mezi sobú všě koně zbichu.
Ctibor z Uherska ten tu mezi nejlepšími bieše,
a ten mnoho věžňóv dobrých domóv vedíeše.

CI.

O smrti Albrechta, krále říšského.

Na léto vrah český, Albrecht, do Čech počě jíti,
chtě přěkotem jazyk český zahladiti.
Chlapi s kosami s ním jdíechu,
ti všě obilé na poliu ssieci chtiechu,
by Čechy hladem sě rozlezli
a Švábi u pustú zemiú vlezli,
hradóv by nemohli držěti,
řkúc: „My budem u městech ležěti.
Nám z jiných zemí ztravu povezú,
Čechóvé s hradóv hladem i z země polezú.“
Ale ten Bóh, jenž právě súdí,
jinak to všěcko rozkliudí.
Jda do Čech, když sě přes Rýn poveze,
Ješek, jeho synovec, na strýciú sě sveze.
Ten junoch šlechetný zabi tu strýcě svého
a tiem i pomsti krále, ujcě bratra svého.
Ten Ješek byl z sestry krále českého,
a pro tož i zbavi Čechy vraha nemilostivého.

Také že neslušalo, než od svého, sníti,
jenž tak nevěrně směl svého sestřencě zabiti.

CII.

O zlých obyčejích českých.

Pak se češčí páni zlých obyčejův přijechu,
za kratochvíl v kostky jhrajiechu.

Z něhož dřieve lotróm za zlé jmiechu,
toho se sami páni přidržiechu,
řkúc: „To v jiných zemiech lotři činie,
a velikým bláznovstvem se vinie.“

Obyčje se zlého přijímáchu,
a dobrého nic netbáchu.

Chceš-li se ciuzích obyčejův ty přijieti,
hlédaj, můžeš-li to v ktorej zemi uzřieti,
by ciuzozemcě při sobě jměli
a v svú radu je púščeli.

By vy se téhož přijeli,
toho by užitek i česť jměli.

Ale ot zlého se nectného obyčje přijieti,
to jest, ztrátě ctné jmě, zlé jmieti.

A pro zlý příklad na svúj jazyk juž nic netbajú,
a za česť v kostky jhrajú.

Tehdy se jechu bez popruhův kláti,
a panny jim za dar počěchu chrústův sláti.

Jechu se ciuzím paním slúžiti:
toho bieše viece, ale mrzí mě i mluviti.

Tak páni svú kratochvil jmiechu,
a menší zemi hubiechu.

Neby, kto se za pravdu postavě,
ni kto česku česť opravě.

Páni kostku a klánie plodiechu,
a měšččné s hostmi o nich se radiechu.

Neb měščené nesměchu nikam vyněti,
pro to jim nemohú déle hověti.
Pan Jindřich a pan Jan v Sedlcu biesta,
Rémunt a Hynek u Prazě kratochvíl jmiesta.
Ty pány Horníci s měščany jednoho dne jechu
a životy jim otjeti inhed chtiechu.
Toho učiniti někteří nedadiechu,
však je tvrdě schovachu.
Juž vidíte, ktož na vysokém stavu jmá výhledí,
a vsdy kratochvíl jmaje, na radě nesedí,
ten v svú rukú jmá jistú škodu
i sobě i svému rodu.
Ta sě hanba šlechticóm nikdy nestávala,
a ta příhoda chlapóm vnađu dala.
By chtěli právě rozuměti,
nedali by ciuzím v Čechách té moci jmieti.
Neustaviční jsú časové:
již dnes stříbro dávajú, zájtra budú vrahové.
Chlap svú voliú tobě nic nedá,
pánkaje tobě, svého časa hledá.
Moci-li-ť bude kdy s tě býti,
káže-ť své i s lichvú zaplatiti.
Juž vidíte, páni, dobré-li ste rady,
dávajúce ciuzozemcóm v zemi hrady.
By vás nejměli kde schovati,
nedrzli by byli na vy vstáti.
Přietelé těch pánov dotad sě ručichu,
až je však i vypravichu.
Však za chlapie syny své dcery odati musichu,
ale však jim potom jich děti vrátichu.
Neb dietky o roce a málem stařejšie biechu,
a šlechtné dietky u Horníkov umřieti chtiechu.
A pro to je i vrátichu,
a také že přietelie za to mluvícím.

CIII.

O Korutanského potupení a o pražských měšťan volení.

Kněz ot pánov u potupě bieše,
tak že často jiesti nejmieše.
Pozva sobě na pomoc rodicě svého,
Bedřicha, markrabiu míšeňského.
Mnohým nevěra sě zdieše,
že Míšeňský u mále po zemi jezdieše,
zemiu překotem hubieše,
a nikte jemu toho nebranieše.
Před Hory bez strachu jede,
ottad pak před Prahu přijede.
Kněz u městě bieše,
Míšňany do města pustiti chtieše.
Měšččné sě rozděllichu:
Kokotovici a Volbramovici s Čechy biechu,
Velflovici a Ot Kamene sě s Míšňany slichu
a jim pražské město zradichu.
Když Míšňné chtiechu tehdy u miesto vníti,
jiná strana chtieše brániti.
Vítek Ojjeřovic tehdy na hradě sědieše.
Ten, dospěv, vnide u město spěše,
chtě měšťanóm pomoci,
ale nemože proti moci.
Neb Volbramovici s Kokotovici na ospitál běžiechu,
a Míšňné juž u městě volni biechu.
Velflovici Vítka na Novém Městě řetězem přěpěchu
a tu jeho i liudi zbiti chtěchu.
Však sě tej síle obránichu,
ale koní mnoho ztratichu.
Ale že řetězy biechu přěpěti,
nejmějiechu, kady vyněti.
Tehdy Sudek, silné dietě,

jednú ranú řetěz mečem přetě.
Viděch, když na hrad jediechu,
ano po pániu Vítkovu ořiu třeva sě vlečiechu.
Volbram ospitál osěde,
s druhé strany mosta Pavlík z Liudie sěde.
Obojí mosta dobře brániechu,
a pro ně Míšněné vóle u městě nejmějjechu.
Potom sě umluvichu,
a věže, ospitála a pražského hrada kněziu sstúpichu.
Kněz hrad poruči Heřmanu Zvieřetickému,
rytieřiu mladému, ale přěšlechetnému,
do něhož vieru i hrdinstvo vzvědě,
a příslovie i jednoho do něho nevzvědě.

CIV.

O Míšeňských nemilosti.

Pak té nemúdrosti kněz sě dopusti,
že v témdni, Heřmanovi hrad otjem, Míšňany na-ň vzpusti.
Míšněné jechu sě země hubiti,
a Čechy jmúce, nemilostivě mučiti.
Nemohl-li dáti ale kořec ovsa, Čecha zabichu,
neb jej jinak v síle zhubichu.
Dlani jim prořěžiúce, žiniu jim provláčiechu,
a tak je nebožátka po hradu i jinudy vodiechu.
Kněz, to vida, sě smějješe,
ni jim pro to kdy co dieše.
Vilém Zajjec, nelstivý přietel jazyka svého,
ten udatný šlechtic je sě žěleti toho zlého.
Dostřěh sě jich, i zbi Míšňan mnoho,
nebo biechu dóstojni toho.
Ten šlechtic věrný Míšňanóm cti ukráti,
ni sě směchu viec na tu stranu postáti.
Čechy sě přěd hradem položichu,

na předhradiu Míšňany a Korutany pobichu.
Tu Vítek Ojjeřovic hrdinsky se jměl,
ten šlechtný rytieř prvý nepřátely projel.
Ale juž právě jat bieše,
by se neopravil spieše.
Tu zabichu Kamýka, rytieře udatného,
a Čechy jechu Aufsteiněře, hrabiu korutanského.
Tu pan Jan z Stráže po nepřieteliech udatně jedieše,
a ovšem po nich v hrad vendieše,
by byl s ním most u přiekop neleťal.
Na ten boj sem jáz z města hled'al.
A když Čechy s Němci boj jmiechu,
tehdy Čechové Němce u městě tepiechu.
V zástupiech Čechy po městě chodiechu,
ale Němci v svých domiech zatvořeni sědiechu.

CV.

O veliké povodni v Čechách.

Léta ot narozenie syna božieho
po tisiúciu po třech stech desátého
v rozličných krajích taká povodeň byla,
jakž mnoho vsí i lidí zhubila.
U Liutomysle v Heřmanicích tanec i s pišťcem vzala.
Ta božie spústa den svatého Jakuba se dala.
V druhý den v Kladšče podměstie blíz vše potopila
a tu na dva tisiúce liuda ztopila.
Zvieřata pod Kladsko na kládiu řevúce ploviechu,
domové cělí, a na nich liudie sědiechu.
Tu otec ot syna, máti ot dceře,
syn od otcě, dci ot mateře,
preč plovúce, žalostivě otpuščenje bráchu,
muž ot ženy, žena ot muže; nebo svú smrt' znamenáchu.
Juž tonúce, však v naději druh k druhu se zpoviedáchu,

a prietelé, po nich hľadiece, s pláčem vlasý s svých hlav dráču.
Pak na dřievu kolébký s dětmi živými nalezáču,
a domovité věci po dřievu sbieráču.
Tiem přáslem voda mnoho vsí zkazila
a mnoho lidí ztopila.

CVI.

Od Korutanského vypuzení a od krále Jana.

Po tom, když Čechy uzřěchu,
že v Korutanském statka nejmiechu,
královnu Elžku za Jana ciesařovicě dachu,
toho hrabiu z Licmburka na královstvie pozvachu
Pro Míšňany Korutanského vyhnachu,
Jana z Licmburka králem českým korunovachu.
Toho, Bože, rač dlúho uzdraviti,
a rač jeho, Tvórcě, naučiti,
aby miloval zemaný
a v svej radě jměl české pány.
S těmi-t' móže cti dojíti,
bez nich nemóž země upokojíti.
Aneb jemu zemanóm uvěřiti,
nebo se ctiú z země jíti.
Pánóm raziu múdru býti,
kdež mohúc, pokoj činiti.
Neb vem lépe jest' zemiú samým pokojíti,
než vaši nepřietelé budu vy súditi,
dobrých junochóv v životiech nehubiece,
nebo vem jich v skóřě třěba bude viece.
Raziu vem, smysl svóý při sobě jmějte,
hostí v zemiú nepúščějte.
Nechcete-li v tom múdři býti,
bude sěkyra na sě dlubny činiti.
Raziu vem, přide-li vem které volenie,

chovajte se skrz les na křivá drva chození.
Co-t' tiem mieniu, sám znamenaj:
vol svého jazyka, ciuzieho nechaj.
Pomni, čemu-t' Liubušě jest' učila,
jež v svéj řeči nikdy neskřivila.
Mnoho by bylo jiného mluvíti,
ale v tom chciú dosti učiniti.
Ta kronika mluví ot narození syna božieho,
léta po tisíci po třech stech po deseti čtvrtého.

